CE CREDE POPORUL DESPRE INGERI, DRACI ŞI DUHURI IN GENERE

— Urmare şi sfârşit —

Stafiile apare cu nişte fantome înveşmântate în alb. Ele se arată numai prin locurile pustii, case părăsite, dărâmături etc. Mersul lor este lin, nu se aude de loc, nici nu scot vre-un cuvânt, ci stau ca mute, privind ţintă pe acel care s'ar afla înaintea lor.

Strigoii sau moroii sunt oamenii, cari după moartea lor sunt sortiţi să rătăcească în mod nevăzut prin lume. Deşi îngropaţi în pământ, ei totuşi isbutesc să iasă afară. Dacă într'o familie s'a întâmplat ca un membru ale ei murind să devină strigoiu, apoi aproape toţi ceilalţi membri ai acelei familii vor muri încurând după aceea, căci sunt ucişi de către strigoiu, care se hrăneşte cu sângele lor. Deaceea la moartea unui om se iau toate măsurile spre a înlătura prefacerea în strigoiu. Astfel i se pun mortului pietricele în gură, le păzeşte să nu treacă vre-o pisică peste el ş. c. a. Această credinţă se întăreşte şi mai mult prin faptul că ţăranii spun că se poate proba.

Se întâmplă de multe ori, ca din cauză că a pătruns aer sau bacteriile putrifere până la cadavre, că acestea nu pot putrezi şi atunci e destul ca după o scurgere de câtva timp, în care trebuia să se facă descompunerea, să se sape mormântul şi să se găsească atunci cadavrul bine conservat. Aceasta îi face să se nască imediat ipoteza că este un strigoiu, credinţă din care cu greu poţi scoate pe un ţăran incult, căci este foarte încăpăţânat şi persistent în părerile sale.

Vârcolacii sunt sufletele oamenilor, cari trăesc încă. Aceşti fel de oameni, se zice, că în timpul când devin vârcolaci, cad într'un fel de letargie, iar sufletul său sboară spre cer, unde se zice că «mănâncă luna». Poate că ei ar consuma-o cu totul, dar Maica Domnului, văzând aceasta, aşeaza în momentul în care numai un colţişor din lună a mai rămas, nişte seceri, cari nu lasă pe vârcolaci să se apropie. Atunci începe o luptă aprigă între ei şi seceri. Ei smulg după pământ diferite obiecte spre a lupta: copaci, cruci etc. Dar sunt învinşi şi trebuie să cedeze. După aceasta luna creşte la loc, în care timp sufletele vârcolacilor îşi reiau locul în corpurile lor, până când luna se completează la loc şi iarăşi se începe lupta.

Zmeii au forma de balaur, cu coada de foc, iar din gură vărsând flacări. Ei locuiesc prin scorburile copacilor. Se zice că atunci, când să află locuinţa unui smeu, i se dă foc, dar incendiatorul trebuie să fugă repede din acel loc, fără să se uite înnapoi, căci altfel ar muri şi să aştepte apusul soarelui. Atunci dacă se duce acolo, vă găsi o massă de grăsime, provenită din corpul smeului ars.

Această grăsime este bună ca leac la multe boale.

Sburătorii au tot o formă de balauri cu aripi, dar cari întrupează nişte Feţi-frumoşi. Ei se introduc prin casele oamenilor cu feţe frumoase, intrând prin coşul casei.

Ielele sunt un fel de zâne frumoase la chip, cari rătăcesc prin atmosferă în timpul nopţei, cântând. Cântecele lor sunt sublime. Cine le aude, rămâne ca vrăjit locului. Dar vai de acela care ar fi zărit de ele, căci imediat îl pedepsesc; îi iau un picior, o mână, îl lasă orb, ba chiar nebun etc.

Se zice, că odată, ele umblau cu căruţa lor prin aer. La un moment dat se întâmplă că li se rupe osia dela căruţă. Ce se facă ele acum? Una din ele se uite pe pământ şi spune: celorlalte: «Văd un trunchiu de copac jos. Să-l luăm şi să-l facem osie! Aşa şi făcură. Luară o creangă din acel copac. Dar, copacul acela nu era copac, ci era chiar un om adormit, iar ielele îi luară un picior. A doua zi sărmanul om se sculă cu un picior moale şi astfel a rămas toată viaţa sa.

De multe ori ielile se coboară pe pamânt şi încep să joace în horă. Pe locul unde au jucat ele, iarba nu mai creşte, ci rămâne ca arsă de foc.

Ca apărare contra lor, omul înfige o căpăţână de cal mort în gard. Ielele nu se apropie de casa unde văd semnul aceasta.

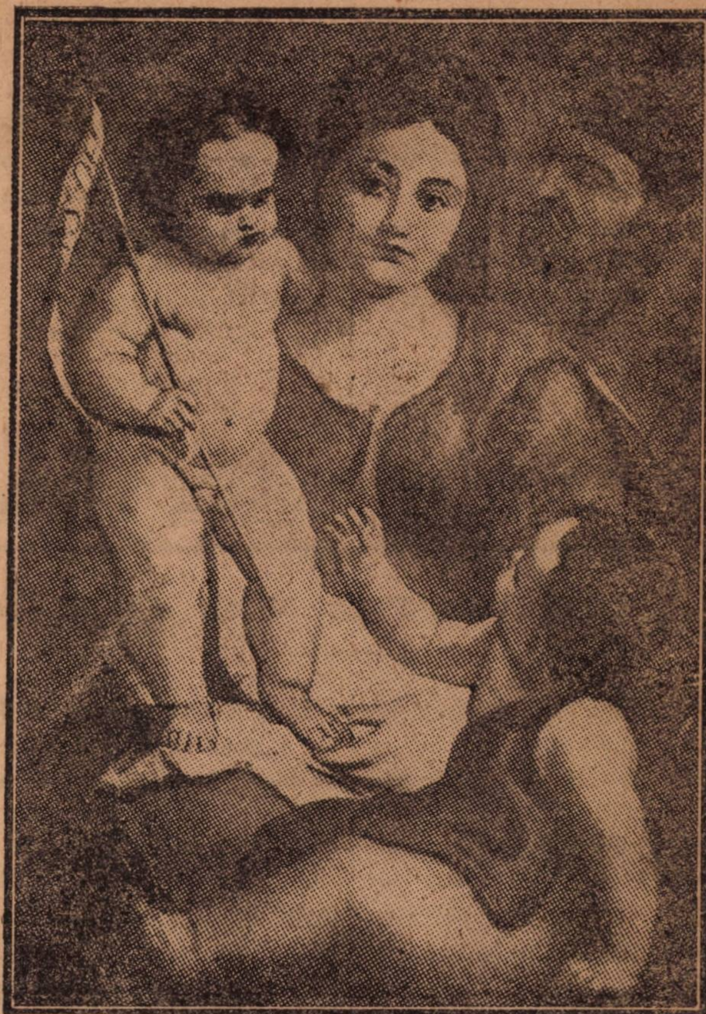
Afară de acestea, multe alte spirite, bune sau rele, îşi închipuie omul că există.

Astfel şi-a imaginat că Vinerea, Duminica şi alte zile sunt reprezentate de anumite duhuri şi nu trebue să lucrezi sau să faci anumite lucrări în acea zi, de teama de a nu fi pedepsiţi. In deosebi femeile au o mare teamă de sf. Vineri.

Diferiteie boale ca: holera, ciuma, etc. cred că le aduc nişte fantome nevăzute, sau chiar de multe ori pot fi zărite de oameni.

Dar ceeeace îl îngrozeşte mai mult, este moartea, pe care ne arată ca pe un schelet, purtând o coasă în mână. Cu această coasă taie firul vieţii omeneşti.

Mulţi oameni, ca şi vechii Egipteni, cred că sufletul oamenilor morţi rătăcesc pe pământ. Astfel fluturii aceia, cari sboară seara împrejurul lămpii, nu sunt

Sfânta familie; frescă de pictorul italian Pellegro Piola şi care se află pe via degli Orefrci din Genova

altceva decât sufletele celor răposaţi.

Iată deci, cari ar fi credinţele poporului nostru, credinţe care încep încetul cu încetul să se piardă. Pe măsură ce civilizaţia începe să pătrundă în massa poporului, omul începe puţin câte puţin să-şi dea seamă de lucrurile înconjurătoare.

In convorbirile cu ţăranii mai luminaţi ceva, am observat o pierdere oarecare în credinţele lor de odinioară. Dar aceasta într'o mică măsură, bine înţeles.

Desigur, că va veni timpul, când poporul se va deştepta, va ieşi din întunericul în care zace acum şi atunci când va putea şi el înţelege totul, credinţele acestea o să i se pară nefolositoare şi o să aleagă ce e bun din ele, rămânând numai cu nişte amintiri frumoase, ca un fel de poveşti.

C. D. Ionescu
Cl. IV-a reală
Liceul din R-Vâlcea

Vânătoarea de gorile

Rămâi într'adevăr uimit, vizitând muzeele de istorie naturală ale Capitalelor Europei şi găsind în galeriile zoologice ale acestor grădini, majoritatea animalelor cari locuiesc regiunile, ca să spunem astfel, necunoscute ale Africei.

Adevăraţii furnizori ai muzeelor europene, sunt acei tineri aventurieri, a căror pasiune irrezistibilă pentru călătorii, le-a atras faima întregului glob.

Ei urmează dealtfel exemplul negustorilor arabi, cari parcurseseră secole întregi continentul african în toate direcţiile.

Tot făcând însă comerţ, aceşti îndrăsneţi negustori, deveniră exploratori, vânători şi naturalişti.

La reîntoarcerea lor pe coastă, ei aduceau totdeodată în afară de însemnările asupra popoarelor şi regiunilor din interior, şi preţioase colecţii de animale, destinate să se expedieze în Europa.

Pe toate punctele vizitate ale coastelor continentului african, Franţa este reprezentată printr'un mare număr de negustori-exploratori, cari trebuiesc priviţi drept adevăraţii cercetaşi ai ştiinţei.

Unul dintre aceştia, d. Petit, a cărui dorinţă de a-şi revedea pământul natal, sau mai de grabă pentrucă reveniseră frigurile la Paris, în luna Septembrie a anului 1883, plecă în Congo, unde stătu 10 ani consecutivi, şi cu care prilej a lăsat mai multe caiete, cu întâmplările şi peripeţiile călătoriei sale.

Extragem pentru ziarul nostru această mişcătoare istorisire a unei vânători de gorile, în regiunea nordică a încântătoarei ţări, pe care *De Brazza* a alipit-o Franţei.

In primele zile ale lunei Mai 1883, naturalistul părăsi Londra şi se avântă în largul oceanului, îndreptându-se către *Mayumba*, care se află în fundul unui golf adânc, unde se revarsă râul Mayumba, al cărui adevărat nume este *Lagune-Bagna*.

După două zile de odihnă, d. Petit se reurcă în barca ce se afla la ţărm, şi se opri după 24 de ore de călătorie, în faţa oraşelului *N'Tonc*, de unde înaintă prin pădurile înconjurătoare. Aci el nu întâlni decât cârduri de frumoase maimuţe; omorî câte-va din ele, le împăiă, şi le trimise după indicaţiunile negrilor, oraşelului Mabande, construit (aşezat) în susul apei, pe malul stâng al râului Lagune-Bagna.

A doua zi dela sosirea sa vânătorul patrunse în miezul zilei, însoţit de câtiva negri, într'o pădure vecină.

După o oră mica ceată mergea în mijlocul unei linişti generale, neauzindu-se decât sinistrul strigăt: *„boque, boque, boque!“* Fără îndoială, se găseau în prezenţa unei familii de gorile, şi de aceia se apropiară prin viclenie şi cu mare precauţiune. Aceste antropomorfe, pe cari popoarele africane le iau drept *„oamenii sălbatici ai pădurilor“*, sunt într'adevăr de o încredere excesivă faţă de vânător.

Când îi este atacat puiul, ea îl apără straşnic, căutând să se arunce în braţele adversarului său şi să-l sfâşie cu dinţii, cu cea mai mare ferocitate.

Şi dacă se repede ca un leu, şi sfâşie întocmai ca un tigru, ea se năpusteşte asupra negrilor pentru a le smulge suliţele, astfel că maimuţa rămâne înaintea lor înarmată.

In retragerea familiei de gorile, bărbatul îşi apără familia expunându-se gloanţelor, în timp ce femeia o ia la fugă cu puiul în braţe.

Fără să se adaoge povestirile negrilor vânători, cari plăsmuiesc mai mult decât europenii, suntem nevoiţi cu toate acestea să recunoaştem că acest animal, nu diferă de om decât prin nuanţele organismului general, şi îşi dă perfect de bine seama să mânuiască o puşcă.

Astfel, în loc să se apere ca altădată, fiind atacată de vânător, gorila fuge.

Se povestesc cu toate acestea istorioare, când gorila, nu s'a dat înapoi văzându-li, ci se arunca asupra adversarului cu tot curajul desnădejdiei, cu toată ferocitatea naturei sale bestiale.

Cu 8 ani înainte, *In Gabon*, un vânător neexperimentat, înaintând în pădure, se găsi deodată în faţa unei bătrâne gorile pe care o răni. Animalul uşor atins, se reîntoarse furios; dintr'o săritură el fu deasupra imprudentului, doborându l la pământ. Puşca cu care vânătorul încercase să se servească, fu frântă ca un paiu. Ochii gorilei, injectaţi de sânge, urmăreau cu disperare pe al victimei. Din fericire, însoţitorii tânărului vânător sosiră, şi cu riscul de a-i răni, siliră pe animal să libereze prada.

Hainele vânătorului erau numai zdrenţe, rănile înspăimântătoare, şi el muri a doua zi.

D-l Petit, împreună cu cei trei negri ai săi, către orele 11, se găsia pe urmele unor gorile; ramuri rupte, frunze de palmieri pitici sucite, şi doi pătuceni formaţi dintr'un morman de frunze de curând călcate învederau o proaspătă urmă a acestor animale.

In timp ce ei înaintau spre a întâlni antropomorfe, un cordon de maimuţe se instală, şi începu să ţopăiască în bolta arborilor. Indată un răcnet de mânie plecă dintr'un boschet. D-l Petit se îndreptă către acel loc, târîndu-se pe pântece şi ascunzându-se în dosul lianelor; în timp ce înaintă cu precauţiune, auzia în fiece moment trosnituri de crăci.

Vânătorul se apropie, şi se găsi la 10 metri departe de o familie de gorile. Soţul de o talie uriaşă, era în picioare la tulpina unui arbore din care culegea fructe, pentru a le aduce femeiei sale.

D-l Petit îşi luă carabina de pe umăr, însă în acest moment veni unul din tovarăşii săi, care trosni o cracă uscată sub picioare. Gorilele dispărură, ca prin farmec, scoţând răcnete, cari înfiorau colţurile pădurii.

Naturalistul nostru, furios, înainta pe sub arbori, în ur-

mărirea admirabilei prăzi, pe care o ţinuse un moment în ţinta puştei sale.

Era expus să piardă unica ocazie, urmărită cu nerăbdare timp de 10 ani, pentruca să posede un antropomorf uriaş şi de o vârstă înaintată.

Până atunci el nu reuşi să omoare, sau mai bine să şi procure, decât animale tinere, şi ştia ce preţ ar oferi savanţii europeni, ca să posede un schelet de gorilă bătrână.

Intr'adevăr, din călătoria împrejurul Africei occidentale, a amiralului cartaginez Hanon (500 ani inainte de Christos), care aduse din aceste regiuni trei gorile de sex femenin, se păstrau de mult timp, într'un templu al Cartaginei. In Europa nu venise decât cu tinere animale: cei mai bătrâni dintre aceşti *«oamenii sălbatici ai pădurilor»* sunt după Carol Vogt, pui de aproape 8 ani; astfel se poate închipui de ce mare valoare era o asemenea pradă pentru vânătorul nostru.

El ajunse îndată pe fugari, cari se retraseră în luminişuri dealungul pădurilor.

Gorilele căutară să înfricoşeze pe adversari prin sbieritele lor, în timp ce ei se osteniau să le dea de urmă, uitându-se cu grije, când la dreapta, când la stânga.

După o furioasă alergătură de o oră de urmărire dealungul arborilor răsturnaţi, d. l Petit, se opri într'un luminiş, cu hainele zdrenţuite şi obrazul acoperit de sânge.

De 3 metri de el, femeia gorilei ducându-şi copilul în braţe se urcă pe un arbore gros, căţărându-se în cele mai înalte crăci.—Bărbatul în picioare, la rădăcina arborelui, îşi aştepta adversarul cu braţele deschise şi cu coada ridicată.

Acest uriaş al pădurilor, era atât de îngrozitor la vedere, încât vânătorul rămase un moment înmărmurit.

Dar într'o clipă îşi scoase carabina de pe umăr, şi trăgând, nimeri pe bătrâna gorilă drept în piept.—Animalul scoase un strigăt de disperare, şi de durere căzu, sculându-se apoi din nou, şi luând-o la fugă.

D. Petit se luă cu însoţitorii săi pe urma rănitului, sperând să-l poată ajunge.

După zadarnice căutări cari dură până noaptea târziu, el trebui să părăsească pădurea şi se reîntoarce în orăşel.

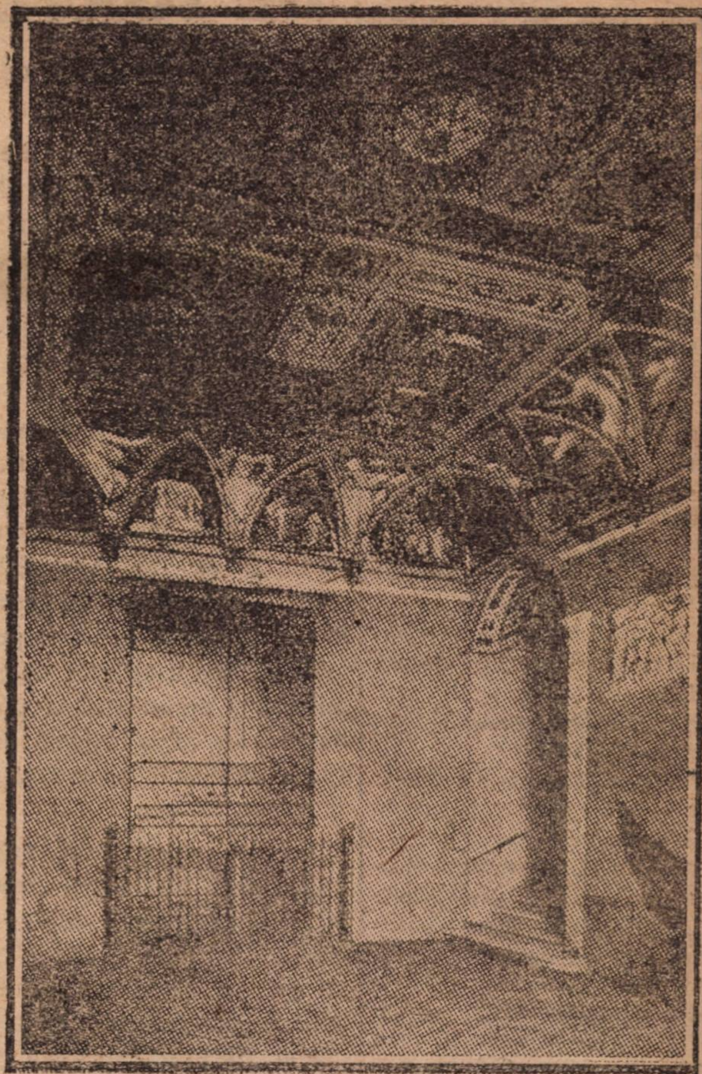
D. Petit rămase aproape mai mult de o lună la *Mamande*. El venea de multe ori să vâneze, fără însă să le poată ajunge; doi vânători negri îi aduse în sfârşit două gorile adulte.

Cu aceste preţioase animale el intră spre sfârşitul lunei Iunie în Mayumba. Colonia europeană rămase încremenită; în ajun, şeful agenţiei engleze, se înecase în râu, împreună cu un doctor şi un locotenent al marinei de răsboiu engleze. Aceşti domni, plecaseră la o vânătoare de hipopotami la Maybay; trecând pe lângă mal, un imens hipopotam făcu ca barca şi vânătorii să se răstoarne, voind să scape înotând, se înecară. Corpurile lor nu fură găsite decât după trei zile.

D. Petit în luna Iulie o luă în susul râului, către un mic orăşel din interior, înconjurat cu păduri foarte bogate în vânat; în timpul şederei sale la *Douvére*, omorî un număr mare de maimuţe, antilope, porci mistreţi şi păsări de toate speciile; el întâlni câteva familii de gorile în aceste ţinuturi îndepărtate ale pământului, dar după cum scrie în notele sale; *„ghinionul continuă să-l urmeze“*.

Virgiliu Leonte

Vestibulul palatului Doria din Genua

Staţiunile Balneare şi Climaterice
din ţară şi de aiurea

— *In ordinea alfabetică* —

AIX. (Bouche du Rhône). Inălţime 204 m. Ape termale 21—35°

AIX. (Savoia). Inălţ. 262 m.- Ape foarte calde, sulfurate calcice slabe (4 °).

AIX-LA-CHAPELLE. (Prusia), Inălţime 173 m. Ape foarte calde (45°—55°), clorurate sulfurate.

AUCHEN. (Prusia). Ape termale cloruro-sulfurate (38°—45° R).

ABBACH. (Bavaria). Băi sulfuro-saline.

ABBAZIA staţiune climaterică la m. Adriatică.

ACIREALE (Spania) Staţiunea climaterică.

AGAPIA (jud. Neamţ) Inălţ. 480 m. Staţiune climaterică reputată.

ALET (Aude) Inălţ. 210 m. Ape termale bicarbonate calcice slabe. Un isvor e feruginos.

ARCO (Tirolul sudic) Staţiune climaterică bună.

AROSA (Elveţia) Staţiune climaterică la o altitudine de 1800 m. deasupra mărei.

AX (ARIEGE) Inălţ. 70[illegible] m. Ape termale 24—78 sulfurate calcice.

AXENSTEIN (Elveţia) Staţiune climaterică la 750 m. înălţime.

BADEN (Elveţia) Inălţ. 360 m. Ape termale (37°—40°) cloruro-sulfurate.

BADEN—BADEN (Germania) Inălţ. 305 m. Ape termale cloruro-sulf (47°—68°,5) şi cu litru şi Arsenic.

BADEN (Austria). Inălţ. 212 m. Ape termale clorurosulf.

BĂLŢĂTEŞTI (jud. Neamţ) Inălţ. 475 m. Staţiune climaterică, ape clorurate slab alcaline şi iodurate. Similarea apelor din Kreuznach, Ischl, Reichenhall.

BAREGES (Haute-Pyrénées) Inălţ. 1280 m. Ape sulf.-sodice puternice.

BASNA. (jud. Târnava mică, a-

proape de Mediaş, în Transilvania). Inălţ. 291 m. Staţiune balneo-climaterică, cloruroiodică, bromoiodurată. Sunt 4 izvoare cu mult iod.

BORSEC (jud. Ciuc Transilvania) Una din cele mai frumoase staţiuni din Transilvania. E o staţiune balneară carbo-gazoasă feruginoasă. Inălţ. 882 m.

BOHOLŢ (jud. Hunedoara-Transilvania). Inălţ. 259 m. Ape carbo-gazoase.

BARCUL (jud. Maramureş-Transilvania). Inălţ. 497 m. Apă gazoasă.

BIBARCFALVA (jud. Odorhei-Transilvania.) Inălţ. 490 m. Apă gazoasă.

BODOC (jud. Trei-Scaune). Inălţ. 550 m. Apă cu acid carbonic şi bicarbonat de sodiu.

BICSAD (jud. Sătmar-Transilvania.) Inălţ. 204 m. Ape cloruro sodice.

BORŞA (jud. Maramureş-Trans.) Staţiune balneară.

BUZIAŞ (jud. Timiş-Banat) Inălţ. 132 m. Are 8 izvoare bogate în acid carbonic şi fer.

BAIA-FIDELIŞ. Staţiune balneo-climaterică în jud. Trei-Scaune la 8924 m. altitudine. Izvoare bogate feruginoase.

BAILE SF. LADISLAU (dela Oradea-Mare) jud. Bihor. Inălţ 132 m. Izvoare termale 27°—41°.

BAILE GEOAGIU (jud. Huniedoara). Altitudinea 356 m. Izvoare calcaroase termale.

BOURBOULE (Puy-de-Dôme.) Inălţ. 846 m. Ape temperale 56° clorurate, bicarbonate arsenicale.

BREAZU (lângă Iaşi). Apă amară purgativă şi mai bogată decât sărurile purgative din Kissingen şi Friedrichshall. Mai puţin amară ca apa de Buda.

BUŞTENI (jud. Prahova) la poalele Bucegilor. Alt. 882 m. Staţ climaterică reputată.

Dr. A. Apostol
Cluj

DE TOATE

Un aeroplan atacat de vulturi

Toată populaţia din Mendoza venise să asiste la plecarea celor doi fraţii Bertrand şi Jaques Figuères, care încercau trecerea Cordilierilor în aeroplan. Toţi îi plângeau, de oarece ştiau ce soartă îi aşteaptă.

Distanţa nu era prea mare, dar greutatea era să treci frontiera la o înălţime de 4.000 metri şi să-ţi faci drum între vârfurile de aproape 7.000 metri. Când motorul se pusese în mişcare, din piepturile spectatorilor ieşiră strigăte de admiraţie şi aeroplanul se pierdu în nori cu o iuţeală nespusă mergând spre triumf, sau spre moarte.

Treptat, barometrul arăta altitudinea: 1800 metri... 1900 2000 şi aeroplanul se înălţă mereu. Cu toate vestmintele lor groase, frigul îi pătrundea până la oase. Sburau de vreo oră şi trecuseră jumătate din drum. Incă câteva minute şi trebuiau să dea o adevărată luptă. In urma lor soarele strălucitor îi urmăreau cu razele sale, când deodată zăriră deasupra lor o umbră. Era un vultur, condurul Anzilor, mândru, îndrăzneţ, mirat parcă de îndrăzneala oamenilor de a se ridica la o înălţime aşa de mare. nevoind să i se calce domeniul său El se asvârli cu ghiarele întinse asupra aviatorilor.

Jaques scoase un lung cuţit de vânătoare. «Urcă mereu!» strigă fratelui său. Intre el şi vultur se încinse o luptă disperată. Pasărea, furioasă de acest atac neprevăzut, îşi înmulţi atacurile. Jaques îşi simţi mâna udă de sânge şi înţelese că vulturul a fost rănit. In adevăr, condurul slăbii atacurile şi rămâse în urmă, dar în acelaşi timp doi alţi conduri apărură şi se năpustiră asupra aeroplanului.

Fu atunci o luptă sângeroasă, sălbatecă, disperată, în care Jaques lovia la întâmplare, disperat într'un amestec de ciocuri şi ghiare. «Urcă»... strigă mereu Jaques.

Dar aparatul obosit, nu mai putea şi barometrul rămase staţionar. Dacă ar mai fi putut urca vreo 50 de metri cel puţin!...

Bertrand făcu încă o sforţare, ultima. El auzi în urma lui un strigăt ascuţit, şi aeroplanul se înălţă deodată mai uşor spre cer, trecând ultimul vârf, şi sburând spre Pacific, Bertrand privi înapoi; locul lui Jaques era gol...

Dacă aeroplanul, uşurat a putut să treacă Cordilierii fu că un condur răpise pe un aviator. Când locuitorii Anzilor se năpustiră în delir spre aeroplanul triumfător, nu găsiră decât pe Bertrand, dezolat şi sguduit.

Dar cinci ore mai târziu, trenul intrase în gară. Un om sări pe peron. Jaques Figuières! Peste 10 minute se afla în braţele fratelui său.

«Tu... tu... repetă Bertrand privind hainele sfâşiate şi figura rănită a tânărului om. De unde ai ieşit?—Am reuşit să rănesc mortal pe condurul care mă răpise, explică Jaques. Ne-am rostogolit amândoi în zăpada îngheţată. In urmă frigul m'a deşteptat. Vedeam drumul călei ferate. M'am târît până acolo. Când trenul trecu, am făcut semn mecanicului să oprească.

M. Şmilovici

CUPRINSUL No. 36

ANUL XXVI. — No. 37 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARȚI 12 SEPTEMBRIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: { în țară . . . 60 lei
„ străinătate 120 „

DIN ELVEȚIA

Rigi-Kaltbad

Răspuns unor scrisori

1) **Elevului Bonteanu V., din marina militară.**

Scrisoarea Domniei-tale am primit-o în ajunul vacanţei. Cuprinsul ei avea nevoie de un răspuns mai amănunţit, fapt care m'a făcut să-ţi scriu acuma.

Şi-apoi aveam şi eu nevoie de odihnă şi linişte, după 10 luni de muncă încordată.

Vroeşti să pleci departe de ţară, ca **să cunoşti lumea, şi să culegi îuvăţătura ei.** Planul îţi este cu atâta mai măreţ, cu cât te-ai gândit să faci aceasta fără ajutorul material al nimănui, ci îndeplinind slujba ce ţi-o îngădue puterile trupeşti şi ocupaţia D-tale de marinar pe vreun transatlantic.

Ca să cunoşti lumea şi să culegi învăţătura ei, nu e nevoie de o călătorie aşa de mare. Rodul poţi să-l ai făcând una în jurul D-tale şi chiar în propriul suflet.

Hărnicia furnicilor şi disciplina albinelor, măsura cocorilor în călătorie şi dragostea berzelor în întoarcerea la acelaş cuib pe vârful unui acoperiş de trestie, te pot îndruma mult în vieaţă. Uită-te la pădure cât suferă când oamenii îi taie arborii şi totuşi, ea nu se vaetă. Priveşte valurile mărei asupra căreia ochii D-tale se deschid în fiece dimineaţă şi adorm în fiecare seară şi apoi câtă mişcare ritmică au, câtă resemnare când unul e învins de altul şi câtă poezie îţi dau chiar într'o noapte furtunoasă.

Şi vezi-ţi cunoscuţii cari muncesc în tăcere şi uitâte şi la aceia care-şi trec vremea dormitând pe cheiu toată ziua; aruncă-ţi ochii la gălăgioşii cafenelelor şi priveşte-ţi şi tovarăşii şi şefii când sunt la datorie şi vei găsi atâta bogăţii de cunoştinţe în accest cuprins mărunţel.

Iar dacă te vei cufunda în sufletul D-tale, vei găsi o comoară nesecată de dor de muncă — căci te ştiu muncitor — c o m o a r ă pe care n'ar trebui să o dai nici pe tot argintul ce l-ar cuprinde încărcătura portului Sulina.

Şi-ţi dau acest sfat, cum l-am dat şi altora cari mi l-au cerut şi cum îl voiu mai da şi acelora ce vor avea nevoe de el.

Dar fiindcă te-ai hotărît să afli învăţătura lumei călătorind, eu îţi doresc **drum bun şi să te 'ntorci voios şi sănătos.** Ori unde vei fi, nu uita un lucru. **Să nu-ţi pierzi, niciodată, increderea în isbândă; să nu desperi de ajutorul Celui de sus şi ori de câte ori ai prilejul de a face un bine, făptueşte-l.**

2) **D-lui Inginer Gh. Smet.**

M'ai întrebat dacă nu ar fi mai bine ca **ziarul ştiinţelor** să fie exclusiv rezervat articolelor de ştiinţă iar **Morala** să o exclud sau să fac o revistă aparte pentru ea.

Chestiunea aceasta au mai ridicat-o şi alţii, unii delicat ca D-ta, alţii cu aer de pedanterie şi jicnitoare stiilizări. Dar Dumnezen a lăsat în grădina lui şi trandafiri şi mătrăgună.

Mărturisind s i n c e r — **pentru vremea de acum**—mie mi se pare că ştiinţa, atâta câtă e cunoscută, stăpânită aşa cum se cuvine, ne-ar curăţi multe păcate. Noi însă am îndrumat-o deseori spre pieirea noastră chiar şi pilda o avem în trecutul războiu, unde atâtea minţi s'au zbuciumat ca să afle cele mai odioase mijloace de uciderea aproapelui.. Adevărul aşa e.

Şi uită-te în jurul D-tale şi după ce vei vedea că fratele înjură pe frate, iar copii calcă sfaturile părinteşti; după ce vei vedea că în vieaţa de acum stăpân a toate este pofta banului, iar distracţia deseori se transformă în desfrâu, după ce singur te vei convinge că ne-a copleşit un val de ticăloşenie, inerent r ă z b o i u l u i, nu-mi vei da dreptate, ca **mulţi alţii**, că o îndreptare sufletească ni se cuvine numai decât?.

Curentul îndreptărei sufleteşti se var ivi însă în curând şi mulţumirea noastră va fi cu atât mai mare, cu cât vremurile ne vor convinge că drumul pe care am apucat a fost acela al adevăratei vieţi.

D. Dimiu

Nu lovi pe acela care nu se poate apăra.

Sihastrul

GONDOLA

de Leon Galibert

Gondola joacă un mare rol în vieaţa veneţianului. O barcă lungă şi subţire, ca o lotcă lipovenească, lungă de 10-15 metri, cu prova înaltă şi adusă, cu pupa lată ca un pantof de pe vremea secolului al XV-lea. Prova e întărită cu o bardă de fier dinţată, înaltă de un metru, care serveşte şi ca podoabă şi ca întăritură. La spate e cabina, îngustă şi joasă, în care pot intra două până la şase persoane. Regula e să intri cu spatele.

Străinul se recunoaşte numai după felul cum intră în cabină. Cabina gondolelor particulare e la fel cu acea a celor publice. Cu sveltul lor corp, cu fineţa formelor şi mai ales prin dibăcia gondolierilor, ele sbor pe apă. In îngustele canaluri ele se încrucişează, se amestecă, se întrec cu o uşurinţă şi o siguranţă uimitoare. Gondola e condusă de obiceiu de doi oameni, aşezaţi la pupa în fie-care bord, jucând cu amândouă mâinile o singură lopată, în picioare şi cu faţa spre prova. Lopata, foarte lungă, nu e legata nici cu un nod de frînghie nici cu vre-un inel de fer ca în mai toate porturile din Mediterană; ea se reazamă numai de o scobitură, în care joacă, fără să iasă vre-odată.

Gondola e trăsura Veneţianului. Nobilii şi bogătaşii au câte două, trei, legate la uşa casei lor. Un veneţian adevărat, mai ales dacă e de origină patriciană, nu umblă nici odată pe jos; chiar dacă ar avea numai câţi-va paşi de făcut, îi face în gondolă.

In vremea veche era o întrecere în înpodobirea gondolelor. Fie-care familie o zugrăvia cu armele şi culorile ei. Austriacii le-au îmbrăcat pe toate în lintoliu negru, ca şi cum ar purta doliul republicei.

Intr'o vreme două mii de gondole abia puteau servi populaţia şi mulţimea flotantă şi ameţitoare a străinilor pe cari comerţul, curiozitatea, petrecerile îi aduceau din toate colţurile lumei. Azi abia se mai găsesc două-trei sute, cele mai multe legănându-se zile întregi fără pasageri: civilizaţia nervoasă şi grăbită le-a înlocuit cu bărci cu motor.

B. B.

INSEMNARILE DIN VACANŢĂ ALE UNUI COPIL

I. După o jumătate de oră ajungem la Predeal, unde facem un popas de o jumătate de zi.

Deasupra multor vile mândre de altă dată, acum muschiul creşte în voia lui.

O iau spre vechia graniţă, din care doar stâlpul se mai vede. In valea Temeşului, într'o poiană, ne oprim să ne punem stomahul la cale, iar când ne uităm cu atenţie, vedem urmele unui bordeiu, în care zăcea placa ruginită a unui pat.

M'aş fi scoborît şi eu înăuntru, dacă ploaia nu l-ar fi schimbat într'un lac.

Trecem poduri surpate, sub care brusturi cu frunzele late parcă vor să astupe spărturile făcute de ghiulele în cimentul podului. Intrebaiu nişte săteni unguri dacă răsboiul le-a făcut stricăciuni, şi oamenii se mulţumesc să arate vilele dărâmate.

In sus pe valea *Ioiţei* dăm de tranşeile noastre. Sunt aşa de bine păstrate, încât se vede şi şanţul de comunicaţie. Iau un lemn din întăriturile lor drept amintire.

La 12 soseşte trenul şi urcându-ne în el o pornim înainte spre Ardeal.

II. In vagon de abia ne putem trage sufletul. Cu toate cele 5 trenuri zilnice înghesuiala tot domneşte.

Şi e o căldură!

Valea Temeşului pare acoperită de răni însângerate, când vezi locul pădurei rărite.

Tunelul cel mare îl străbatem în vreo trei minute. Suntem în Ardeal, pe coama munţilor urmele de tranşeie se văd limpede. Trenul scoboară mereu. Trecem de *Timeşul de sus* şi *cel de jos* şi ajungem în *Dârşte Săcele* de unde începe câmpia.

Braşovul.

Intrăm în gară punct la 2 p. m.

Luăm tranvaiul cu aburi şi străbatem oraşul oprindu-ne la prefectura judeţiană.

La o berărie câte un ţap şi apoi o luăm înainte prin faţa gimnaziului catolic, pe lângă care un râu îşi mâna valurile pe sub copacii răcoroşi. Trecem pe sub o poartă, ce îţi face impresia unei cetăţui şi iată-ne ajunşi iar în mijlocul Braşovului. In faţa noastră *Tâmpa* se înalţă majestoasă, iar pe soclul lui Arpad fâlfâie cu adierea vântului drapelul românesc.

Biserica Neagră işi arată turla cu ceasornicul şi zidurile înegrite de fum. Plătim câte 5 lei de persoană şi o vizităm.

Deasupra uşei stă orga măreaţă, iar băncile aşteaptă pe credincioşi. Covoare de preţ sunt atârnate pe străni, iar în jurul altarului tablouri ce înfăţişau scene din vieaţa Mântuitorului. In mijloc într'un grilaj, este cristelniţa.

Ieşim afară. La o *Măcelărie* galantarul e împodobit cu şunci şi tot felul de mezeluri. Magazinele şi băcăniile din vechiul Regat au început să-şi facă sucursale aci. Pe o stradă *Consulatul Austriac.*

Cum schimbă soarta lucrurile! Biserica sf. Niculae îşi înalţă turlele spre cer.

Promenada e lată, umplută de praf şi bătută de vânt, iar pe ea sunt băncile, nenumărate lustruite de atâţia inşi care şi-au spus «*braşoave*». După două ore de vizitare iată-ne din nou în tren într'o căldură şi zăbuşeală până la Buşteni.

După 4 săptămâni de plănuire am hotărît excursiunea la *Dihamul.*

Soarele suit pe cer cam de vre'o două suliţe trimite un mănunchiu de raze călduţe.

Pelerine, beţe de munte, mâncare şi o pornim, tata înainte şi noi după el.

O luăm pe valea Cerbului. Clipotul apei îţi face impresia unui doine căutate de departe, iar silueta unui brad chipul ciobanului rezemat în bâtă şi privind şi el ca mulţi alţii frumuseţea naturei.

Şi mergem înainte, învăliţi în aburii apoi, pe când piţigoii îşi tremură glasul iar din stânci ulii îşi chiamă puii.

O căruţă ne ajunge din urmă şi ne urcăm în ea, afară de tata care merge pe jos şi tot înaintea noastră.

Şi hurup... hurup... din hop în hop suntem aruncaţi unii în alţii muşcându-ne limba decâte ori voim să vorbim.

Roua sub razele soarelui se topeşte bob cu bob, ca apoi seara să-şi continue jocul.

Ne scoborîm la poalele muntelui.

După ce dăm căruţaşului 20 de lei pentru osteneală, începem urcuşul. Intâi mai uşor pe urmă din ce în ce mai greu.

Potecile şerpuesc pe sub frunzişuri spunându-ne parcă: «Urcaţi şi voi odată, acolo unde soldaţii Români au urcat de atâtea ori.

. . . .

Buştenii se zăreşte ca în palmă jos între dealuri pitit la umbra pădurilor.

Apa Cerbului sclipeşte în mii de raze făcând un brâu de diamante în jurul pădurei.

Un pisc de munte ne apare în faţă. Aci e greul. Făcând doi paşi înainte şi unul înapoi ajungem în sfârşit sus pe creasta lui.

Nişte secerători, ce se văd în fund, arată un isvor, iar lângă el vre-o zece copaci. Umbră şi răcoare câtă vrei. Tragem un chiot ciobănesc celor din vale şi iată-ne instalaţi cât se poate mai comod sub umbra copacilor.

Mâncarea întinsă pe şervet nu ne aşteaptă decât să ne repezim spre ea, iar «măştile individuale» ne aduc aminte de războiu.

După masă ne facem siesta stând tolăniţi.

... „Apoi să vezi, boerule, eu făceam şi contrabandă, iar în războiu am făcut spionaje. Insă când au aflat ungurii, au cercat să mă puşte, însă eu am fugit"...

Aşa începe a ne povesti Moja Gheorghe, sătean din *Seuodol* şi care coseşte sus pe Dihamul făneaţa cu alţi doi inşi.

...O şuviţă de nor trece încet iar razele soarelui încep să o topească.

Ce a mai spus secerătorul nu ştiu, gândul îmi fugia spre noraşul acela. Tot aşa este şi cu sufletul omului. Intâi încearcă să mai reziste vieţii pământeşti,

VITZMAN
localitate climaterică din Elveţia aşezată pe linia ferată Vitzman-Rigi

apoi se desprinde ducându-se în lumea cerească.

. . . .

O iau în sus spre muchea dealului de unde se vede Predealul. Urmele de tranşee se văd peste tot locul. Isvoarele şerpuesc în toate părţile. Câţi oşteni nu s'ar fi scoborît ca să fi băut din ele un pumn, cu care să-şi liniştească frigurile!

Incepem să scoborîm. Cu încetul scăpăm de povârnişurile cele grele. încă un hop şi iată-ne în *tobogan*, vrând ne vrând.

Sinaia.

— Frumos, frumos, tare frumos!

Te cred căci ai de ce să te miri,— nu te ispiteşte cascada aceia să faci o baie?

Hei! şi încă cum!

Am pornit-o pe valea Peleşului în sus, Ne ducem la *«Poiana Reginei»*. Ziua întreagă am consacrat-o excursiunilor. Este încă umed, iar roua sclipeşte pe frunzele buruenilor.

Peleşul în mici cascade îşi duce valurile sale cu un susur prelung. Urmăresc o frunză luată de curent şi dusă din val în val; ea pluteşte când aruncată pe vre'o piatră când purtată de ape.

Aşa este purtat şi omul în furtuna vieţei, când de vreun necaz mare aruncat cine ştie în ce mizerie, când scăpat ca să plutească iar în fericire.

Copacii, trântiţi de furtuni stau de-a curmezişul cărărei. E umbră şi răcoare şi zgomotul apelor se aude ritmic. Un defileu între două stânci mari şi înalte cât o biserică. Brusturii cât umbrela, astupă malurile.

După două ore de umblet am ajuns la stâncă. Noroc că am avut cu noi de ale mâncărei căci ciobanii nu aveau de cât pâine şi salam, 180 lei kg. In vârful muntelui nu era scump.

Departe de tot se văd munţii Ardealului şi ai Braşovului. Cu binoclul găsesc casa, unde stăm în Buşteni.

Doi paşi şi ne urcăm pe *stânca lui Frantz Iosif*, sub care se întinde valea Prahovei bogată în sate şi păduri şi a cărei ameţeală ne împânzesc ochii.

Ne întoarcem. In faţă se întinde Vârful cu dor, Piatra Arsă, Jepii, Caraimanul şi Coştila.

Şi nu ştiu cum mă uit la tata şi-i văd ochii umezi. El. ne priveşte duios şi după câtva timp ne spune încet:

— Mă gândiam la Vintilică,

Dan D. Dimiu,

FOCURI SFINTE

In ţările cu subsolul bogat în petroleu, prin unele părţi, din cauza degajării — mai mult sau mai puţin intense — a diverselor gaze combustibile, şi aprinzându-se spontan sau de către locuitori, se produc nişte flacări ciudate, aureolice, pe care poporul le înzestrează cu multe legende şi le botează focuri sfinte sau alte numiri similare, atribuindu-le unor puteri divine.

La noi, în jud. Bacău (la Lapoş, Comăneşti, etc.) sunt emanaţiuni de acestea, dar, din fericire, se găsesc în nişte ţinuturi esclusiv petroliferice, unde locuitorii îşi dau bine seama ce sunt în realitate. Deasemenea la Băicoi (Prahova) şi încă în câteva localităţi ce'mi scapă. In Persia şi Speherou (Rusia) s'au găsit sectari ce i-au clădit temple în cari — prin conducte ascunse culegeau şi aprindeau gazele —, le divinizau cu un cult furtunos.

In Pensilvania (America de nord), oamenii mai practici şi ingenioşi au captat degajările de hidrocarburi, s'au slujit de ele, luminând orasele şi ca combustibil. In China, deasemenea, li se aduc sacrificii, sunt întreţinute ca «focuri sacre» prin câteva pagode deşi— bunăoară la Fu-Coeu ştiinţa modernă le-a obligat să lumineze şi să încălzească uzinele de estracţie a sărei din marginea oraşului.

Cuvântul sfânt

de

Louis Jacolliot trad. din L'Olympe Brahmanique Cap. XII

Este un cuvânt pe care cel iniţiat în casta preoţilor, îl pronunţă în toate dimineţele, când se deşteaptă.

Un cuvânt pe care brahmanul il şopteşte când suie treptele templului, aducând sacrificiul său.

Un cuvânt pe care în primejdie îl pronunţă cu teamă, fiindcă nici o ureche de profan nu trebue să-l auză, cel ce ar cuteza să-l trădeze fiind pedepsit de a fi ars de focul ceresc.

Un cuvânt pe care cei aflaţi pe patul morţei îl rostesc cu speranţă.

Un cuvânt de care Manu [1]) vorbeşte, dar fără să cuteze — el însuşi — să-l scrie.

«Sfânta străveche silabă compusă din trei litere, în care se cuprinde treimea vedică (cele trei cărţi ale religiei indiene), nu trebue să fie ţinută în secret».

Această sfântă monosilabă, în care se găsesc reunite, toată ştiinţa şi toată puterea zeilor; acea vorbă care face pe Brahma să se coboare asupra altarului sacrificiilor, îndepărtând duhurile rele, domolind furtuna şi ridicând sufletele muritorilor din grădinile lui Racşasa (duhuri necurate cari se luptă cu zeii şi canonesc pe oameni, îi găsim şi în cele două epopei Ramaiana şi Mahabarata N. Tr.) care năzuia să le ducă în Naraca (unul din cele 21 de iaduri, un fel de 24 de vămi, N. Tr.)

Acest cuvânt atotputernic este:

Aum!

Impreunarea acestor litere reprezintă germenul universal, această f i i n ţ ă misterioasă existând prin ea însăşi, a cărei veghe sau somn crează sau distruge universul, zeul grandios ce încă nu s'a arătat, un Swayanbuva sau Dyans (zeităţi atotputernice N. Tr.) Odinioară, doar brahmani, iniţiaţi în cultul superiori aveau dreptul a avea acest cuvânt la gâtul lor, gravat într'un mic cilindru de argint şi atârnat pe piept cu trei fire de bumbac.

Desfăcându-se cuvântul Aum, devenea simbolul treimei brahmanice, A însemna atunci Brahma, U—însemna Vişnu, M — însemna Siva.

Numai pronunţarea cuvântului «Aum» era în acelaşi timp o chemare,—o invocaţie, a fiinţei supreme şi acelor trei persoane din Treime,

Traducere de I. I. N.

1) Manu,—cartea sfântă a Indienilor în care este espusă teoria brahmanistă, se zice, că lor le-ar fi dată de un fiu al lui Brahma numit Manu.

MĂNĂSTIREA VĂRATEC

Mânăstirea Varatic e la o depărtare de 35 km. de de oraşul Piatra-N.

Drumul care duce la această mânăstire de maici, e şoseaua naţională Piatra-T.--Neamţ, până la staţiunea climaterică Bălţăteşti, de unde schimbi drumul, apucând la stânga, şi tăind pădurea din faţă. Mai e încă un drum, care duce la mănăstire, dar care înconjoară pădurea; aşa că-ţi convine mai degrabă s'o iei prin pădure mai deadrept,

Cărarea e îngustă şi plină de bolovani.

Trecem prin sătişorul Valea Seacă, care e aşezat pe muchia dealului. Cărarea din ce în ce e mai puţin bătucită; iar pădurea e mai deasă; din care cauză oamenii îi zic Pădurea deasă.

După o oră de drum prin pădure dai de mănăstire. Ea este aşezată pe muchia unui deal, aşa că iarna o bate crivăţul din toate părţile.

Mânăstirea e formată din trei biserici mari. Biserica Adormirea e cea mai mare şi mai frumoasă. Ea este aşezată la spatele Arhondaricului şi e înconjurată cu un zid gros de vr'un metru şi jumătate. Zidul are legătură cu Arhondaricul. Aici e mormântul Ecaterinei Balş, soţia Caimacanului Moldovei. Tot aici e casa sfinţiei sale Stariţa şi ţesătoria.

In faţa Arhondaricului e biserica Sft. Ioan; care e mai puţin mică ca Adormirea. Aici e mormântul scriitoarei Veronica Micle, iar alături de biserică Sft. Ioan se văd dărâmăturile casei unde a murit ea.

In partea dreaptă a bisericei Adormirea se află biserica Schimbarea, care e de lemn şi unde e şi cimitirul.

In jurul bisericilor sunt înşirate fără nicio regulă chiliile maicilor,

Chiliile sunt foarte curate; cu alb văruite; cerdacurile de asemena văpsite cu verde sau altă culoare deschisă; unele dintre ele au grădini cu pomi, împrejurul lor; dar drumurile dintre ele sunt cam rele.

Dacă ieşi prin spatele bisericei Adormirea, treci prin sat şi intri în pădurea Varatic; iar dacă o iei în sus pe Cărarea Doamnei dai de Poiana Ţigăncei. Aici aerul e îmbălsămat cu mirezme de flori şi brazi.

Paralel cu Cărarea Doamnei curge pârâul Varatec.

Pe marginea drumului sunt plantaţi cireşi, iar pe de o parte şi alta a drumului se întind lanuri întregi de fâneţe.

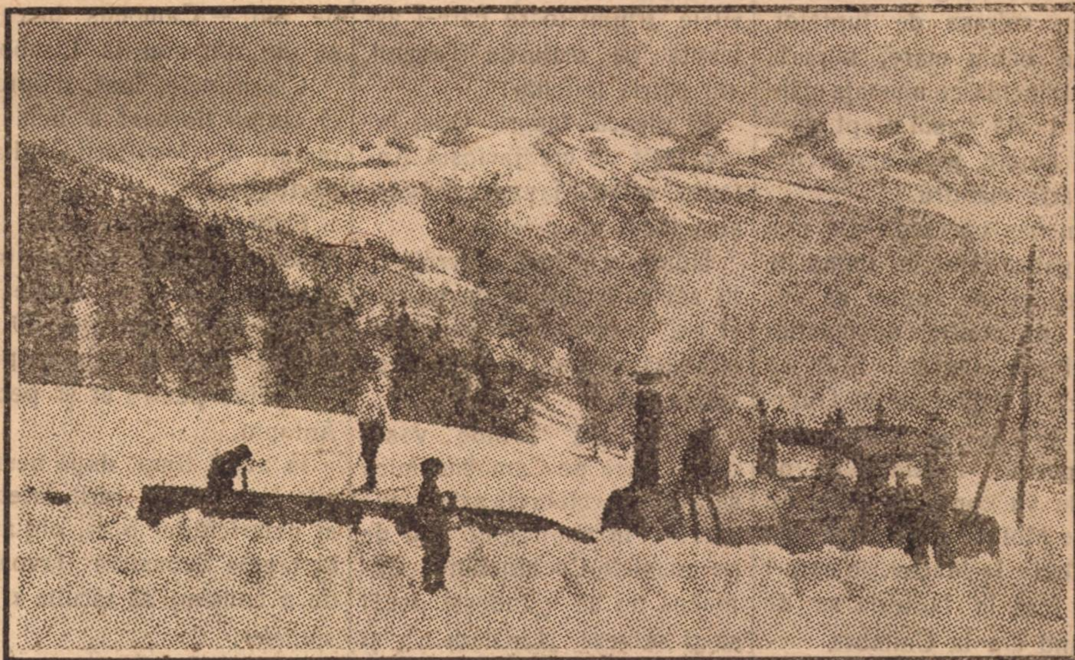
Mânăstirea Varatec este zidită la anul 1808 prin stăruinţa părintelui Iosif Duhovnicul.

In prezent sunt aici vr'o 500 maici; dintre care sunt 300 bugetare; iar restul surori.

Dimineaţa pe băncile din faţa Arhondaricului se adună ţărancele de-şi vând produsele lor vizitatorilor. E e mică piaţă.

După cum se vede Mânăstirea Varatec este una dintre cele mai frumoase mânăstiri din jud, Neamţ; legată de multe fapte şi amintiri şi unde îţi poţi găsi liniştea sufletească, odihnă şi un aer curat în timpul verii.

M. Condurache

In fund se vede lanţul Urirotstok. — Mai jos Rigi Kulea la o înălţime de 1800 metri deasupra mărei şi 1363 m. deasupra lacului celor patru cantoane din Elveţia. — Aci e un post de observaţie

CAMOENS

Camoëns s'a născut în 1525. Mama sa, moartă de tânără, n'a putut să lese copilăriei sale cele două amintiri cari întârzie maturitatea prea precoce. La vârsta de 13 ani, e student la Coimbra, necunoscând până atunci nimic din bucuriile familiare. Muzele le vizitează de timpuriu, iar la vârsta de 18 ani face versuri despre femei.

Intr'o zi, însă, vieaţa sa s'a fixat. Intâlneşte pe Caterina de Ataila, precum a întâlnit Petrarca pe Laura; a fost într'o vinere sfântă, la biserica «Rănilor lui Crist». O iubeşte cu pasiune, cu castitate, găsind ardoarea mai mare într'o flacără mai curată. El cântă în mod misterios, căci nu vrea ca să i se poată bănui numele.

Camoëns e iubit; orfanul fără familie va putea deci cunoaşte fericirea completă a amorului? Destinul său n'a fost oare ca să sufere? Familia puternică a aceleia pe care el o iubeşte şi care aparţine Curţei bănueşte pasiunea dulcelui poet amânat şi isbuteşte să-l exileze la Santorem. El pleacă şi se întoarce după doi ani de absenţă. Serviciile sale militare sunt numeroase, a vrut să fie demn de amorul său şi de patria sa; e primit însă cu răceală de iubita sa şi regele îi refuză răsplata meritată Un glonte îl face să-şi piardă un ochiu.

Iată portretul său din acea epocă: barba scurtă, ondulată

amestecată cu gulerul medieval, cu cuirasa de luptător, cu un ochiu mare, superb, celălalt închis, cu mustaţa mândră, ridicată, nasul drept, gura fermecătoare, arcul sprincenelor foarte mândru.

Camoëns părăseşte din nou Portugalia, rănit în inimă de durere, şi se duce să se lupte în contra duşmanilor patriei sale ingrată. Silit să ierneze în faţa capului Guardafui, începe să scrie celebrul poem: «*Luisiadele*», pe care le va continua rătăcind printre Moluce şi îl va termina mai târziu la Macav, pe care-l cântă însă în fantezia sa de pe când era la Coimbra.

La Goa, invidiat, nepriceput, bănuit, e denunţat tiranului care guvernează, lui Francisca Borreto, care se simte vizat în satira poetului: Disparates da India» şi care-l exilează pe Camoëns în insulele Molucele unde suferi la început de toate lipsurile şi stă acolo trei ani.

La Goa, capitala Indiei portugheze, îşi adaogă forţele, şi, în curând îşi va revedea patria, el ajungând în posesiunea modestei averi, carei-va ajunge până la ultimele zile ale vietei sale, ca să-i îndestuleze nevoile.

Poemul «Luisiadele», îi vor da glorie poate şi el visează zilele triumfătoare care-l aşteaptă pe malurile Tagelui, «în patria fericită».

El pleacă înspre Goa, întovărăşit de credinciosul Antonio, sclavul javanez din care şi-a făcut un prieten.

Dumnezeu însă a vroit ca fii săi sufleteşti, aceia pe cari el i-a înzestrat cu geniu, să străbată drumul crucei şi să sufere toţi.

O furtună prinde vasul care-l duce pe Camoëns, mica sa avere şi celebrele sale «*Luisiade*». In naufragiul său de pe coastele Cochinchinei, Camoëns nu se gândeşte decât să-şi salveze „Luisiadele", şi Antonio să-şi salveze stăpânul, şi astfel credinciosul sclav javanez salvează în acelaş timp şi pe poet şi «Luisiadele».

Mai sărac ca totodeauna (căci tot ce poseda, până şi hainele sale, au fost distruse)i Camoëns, în loc de a găsi pe protectorul său, care fusese înlocuit, găseşte pe un prieten al persecutorului său, care-l aruncă în închisoare pentru datorii. Atunci, fără altă mângâiere de cât «*Luisiadele*» sale de sute ori le reface şi iar le reface.

Fără bani, în mizerie, veşnic urmat de Antonio, îmbătrânit înainte de vreme, infirm aproape, — avea atunci 46 de ani, — Camoëns încearcă să vie din nou la Lisabona

Carantinele, însă, îl opresc. O ciumă fioroasă a ucis jumătate din locuitorii Capitalei portugheze.

Prietenti lui au murit; se găseşte singur într'un oraş devastat. Are o pensie de 15.000 rei (aproape 80 de franci): abia de-i ajunge pentru pâine pentru el şi pentru Antonio.

In acest timp, după nesfârşite intervenţii, rarii prieteni ai nefericitului poet, obţin de la regele Sebastian favoarea de a consimţi să asculte «*Luisiadele*».

Regele, fanatic pentru luptele contra necredincioşilor, care visa o expediţie formidabilă în Africa, recunoaşte în Camoëns pe poetul naţional. şi-i dă autorizaţia să se publice «*Luisiadele*», a c ă r o r a două ediţii se epuizează într'un an.

Camoëns cunoaşte deci, bucuriile celebrităţii, atât de meritate.

Primeşte din partea Franţei, Italiei. Castiliei, dovezi de admiraţia pe care o provoacă „Luisiadele". Durerosul poet *Tasso* îi trimite nn sonet.

In sfârşit valoarea sa e pricepută.

Lucrează cu pasiune, sigur de recompense. Insă operile noi pe cari le produce nu mai au valoare pe lângă nemuritorul poem, cap de operă care nu mai poate fi scris astfel.

Mizeria, infirmităţile se adună totuşi în vieaţa sa. Credinciosul Antoniu munceşte ca să poată agonisi existenţa poetului; în curând însă, silit să îngrijească pe stăpânul său, sclavul cerşeşte. Atunci, într'o seară, Camoëns află de dezastrul dela Alcazar şi se lasă pradă morţei.

Abia moare, şi memoria sublimului poet-martir, intră în sfera apoteozelor.

A plătit nemurirea cu preţul tuturor suferinţelor omeneşti. Personalitatea sa în vieaţă jena soarta operei sale. Această operă era prea mare ca să aparţie unuia singur.

Camoëns n'a făcut decât să o transcrie în mod genial: operă care nu se putea măsura cu un singur om, ci numai cu un popor întreg.

In *Luisiade*, vieaţa Patriei portugheze e fixată pentru totdeauna. In această operă e concentrată constituţia sa glorioasă. Toate faptele vieţei sale eroice, descoperirile sale, cuceririle sale, nu sunt înscrise în simple anale de istorie, ci reînviate la orice oră

Măreţul Orenoc

Roman de Jules Verne

Indrăgitul de natură şi de ştiinţă, Jules Verne, a ajuns să fie cunoscut cu lucrările sale pe toată suprafaţa lumei culte.

Cu începere de astăzi dăm cetitorilor noştri în traducere românească „Măreţul Orenoc" una din lucrările sale de mare importanţă şi care suntem siguri că va fi urmărită cu tot interesul cuvenit ştiinţei şi renumelui marelui ei autor şi popularizator.

D. Dimiu

PARTEA I

I

Miguel şi cei doi colegi ai săi

— Mi-se pare că discuţia aceasta n'o să să se mai sfârşească... zise Miguel, căutând să facă pace între cei doi oratori.

— Aşa e... n'o să se sfârşească, răspunse Felipe, cel puţin cu sacrificiul ideilor mele faţă de acelea ale d. Varinos.

— Nici ca eu să c e d e z d-lui Felipe, răspunse Varinas.

De trei ceasuri, aceşti doi savanţi discutau, fiecare cu încăpăţânare, asupra chestiunei Orenocului. Acest renumit fluviu al Americei de miază-zi, principală arteră a Venezuelei, se îndreaptă în prima parte a cursului său, dela răsărit la apus, aşa cum o arată hărţile cel mai nouă. In acest caz Guaviar sau Atabapo nu erau socotite pe nedrept ca afluenţi?

— Atabapo este chiar Orenocul, susţinea energic Felipe.

— Ba e Guaviarul, spunea nu mai puţin dârz Varinas.

Cât despre Miguel, părerea lui era aceea pe care o aveau geografii moderni. După ei, isvoarele Orenocului sunt aşezate în acea parte a Venezuelei care se mărgineşte cu Brazilia şi Guiana engleză, aşa că acest fluviu este venezuelan pe toată întinderea sa. Zadarnic însă Miguel încerca să convingă pe cei doi prieteni ai săi, cari se contraziceau, de altfel asupra unei alte discuţiuni tot aşa de importantă.

— Nu, repeta unul, Orenocul isvorăşte din Anzi Columbiei şi guaviarul, de care spui că este un afluent, este Orenocul columbian în partea de sus a cursului şi venezuelan în cea de jos.

— Greşală, spunea celălalt,

de poesie, de epopeie, al căruia inspirator se scoboară din Olimp şi consacră quasi-divinitatea eroilor.

Ca şi Omer, Camoëns a creiat Câmpii-Elizee unde se plimbă umbre cari au rămas figuri naţionale. *Iliada* şi *Luisiadele* sunt surori.

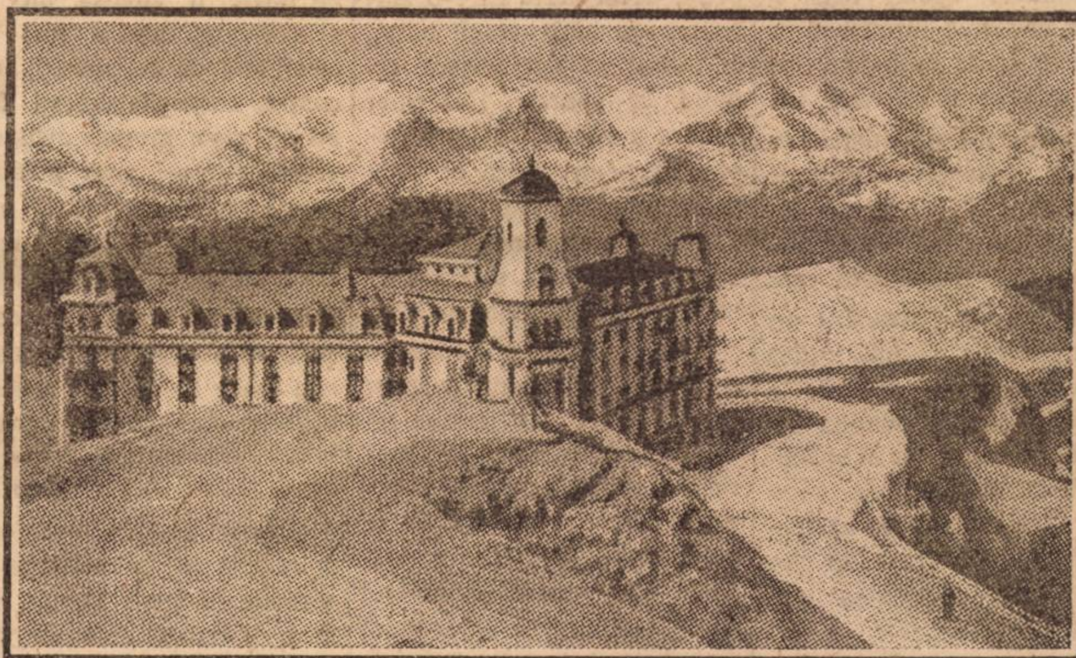
O aceiaşi iubire a celor două mari mici patrii le-a îngrijit.

Camoëns a devenit un simbol. In el, poporul portughez îşi vede rezerva puterilor sale, hrana visurilor sale, puterea rezistenţei în contra impilatorului străin.

Poporul portughez, îşi regăseşte, recitind pe Camoëns, cultul independenţei sale, respectul mărirei trecute; din această mărire dispărută, el se adapă cu credinţa că timpurile glorioase pot renaşte.

Petru T. Gădel
Magistrat-Profesor.

Iarna la Rigi

Dimensiunile universului

Fantazia omenească nu poate să-şi închipue o margine, ce limitează spaţiul universului, pentrucă orice margine ar exista, ar trebui să fie ceva substanţială, constând dintr'un fel de materie, faţă de care iară s'ar pune chestia limitei. Astronomia modernă a fost înclinată mai mult spre concepţia, că deşi spaţiul e nelimitat, partea spaţiului ocupată de sistemele de stele e finită.

Părerea aceasta se sprijineşte mai ales pe două fapte.

După Seeliger massa universului, adică massa totală a tuturor stelelor, trebue să fie finită, deci întinderea sistemelor stelare trebue să fie limitată din cauza următoare: Legea atracţiunii universale spune, că puterea de atracţiune a masselor e invers proporţională cu patratul distanţei. Presupunem acum, că stăm în mijlocul unei sfere, a cărei rază să aibă o mărime prea mare în comparaţie cu distanţa reciprocă a două stele fixe. Din acţiunea tuturor stelelor cuprinse în sfera noastră rezultă o forţă atractivă în centrul sferei. Dacă mărim raza sferei, numărul stelelor închise în sferă va creşte proporţional cu cubul razei, considerând densitatea stelelor ca

---

Atabo este Orenocul iar nu Guaviar.

— Ei, prietenii mei, răspunse Miguel, îmi place să cred că unul din cele mai frumoase fluvii ale Americei, nu cudă altă ţară decât pe a noastră.

— Nu e vorba de amorul propriu, adăogă Varinas, dar de un adevăr geograffc, Guaviarul...

— Nu... Stabapo, zise Felipe.

Şi cei doi adversari, cari acuma se ridicară în picioare se priviau în albul ochilor.

— Domnilor. — Domnilor, spuse Miguel, un foarte bun împăciuitor.

Era o hartă atârnată în peretele sălei, atuncia turburată de atâta discuţie aprinsă. Pe harta asta, se desfăşurau 972.000 kilometri pătraţi ai statului Ispano-American al Venezuelei cât îl schimbaseră evenimentele politice dela 1499 Hojeda, tovarăşul florentinului când Amerigo Vespuci debarcând pe ţărmul golfului Maracaibo,descoperi un orăşel clădit pe piloţi în mijlocul lacurilor şi căruia îi dădu numele de *Venozuela*, sau *Mica Veneţia*! După războiul Independenţei, în care Sima Bolivar a fost eroul, după întemeierea căpitanatului general din Caracas, după despărţirea de la 1839 dintre Columbia şi Venezueal — despărţire care făcu din aceastâ din urmă o republică neatârnată — harta o arăta aşa cum o hotărîse statutul fundamental.

Linii colorate despărţiau departamentul Orenocul în trei provincii: Varinas, Guyana, Apuse.

Relieful, sistemul său orografic, ramificările sistemului hidrografic, se arătau limpede prin *haşure* multiple cu reţeaua fluviilor şi râurilor sale.

Pe marea Antilelor se întindeau hotarele din spre apă dela provincia Maracaibo cu oraşul cu acelaş nume drept capitală, până la gurile Orenocului, cari o despărţiau de Guyana engleză.

Miguel se uită la hartă, care îl îndreptăţia să fie în contra părerii colegilor săi. Hotărît lucru, pe suprafaţa Venezuelei un fluviu mare, desenat amănunţit, îşi arăta un elegant semi cerc şi tot aşa de bine la cea dintâi lui îndoitură, unde afluentul apare, îi trimitea apele sale, ca şi la a doua, unde Guaviarul şi Atabapo, îi aduceau pe acelea ale Anzilor Cordilieri, fiind singurul botezat cu numele de Orenoc pe toată întinderea sa.

Pentru ce, atuncia dar, Varinas şi Felipe se trudiau za-

pretutindeni egală, deci şi massa atractivă rezultanră va creşte în aceaş proporţie, pe când puterea atractivă e invers proporţională numai cu patratul distanţei rezultante acelor stele. Din acestea rezultă, că cu, condiţiile de mai sus, mărind necontenit raza sferei, puterea atractivă ar creşte până la infinit, adică am constata în realitate o putere atractivă infinită la centrul sferei, ce ar ti incompatibil cu toate faptele cunoscute. Observăm însă, că ipoteza fundamentală acestor concluzii este densitatea uniformă a stelelor.

După părerea lui Olbesrs universul nu e infinit din motivul următor. Dacă ne considerăm iară în centrul unei sfere similare cu cea de mai sus şi dacă admitem iară ipoteza densităţii uniforme, intensitatea aparentă unei isvor luminos fiind iară invers proporţională cu patratul distanţei, dar direct proporţională cu puterea de lumină a isvorului. Insă aceasta din urmă creşte cu numărul stelelor închise în sferă, deci proporţională cu cubul razei; prin urmare cu creşterea necontenită a razei, factorut care întăreşte lumina, creşte mai repede, decât acela care-o slăbeşte, aşa încât cerul întreg ar trebui, să străluciască cel puţin ca soarele. Dar chiar Olbers a găsit şi o altă explicaţie pentru lipsa de strălucire (afară de marginea universului), recurgând la ipoteza unui praf cosmic, care absorbe o parte din lumina stelelor.

In timpul din urmă Einstein şi urmaşii lui susţin pe baza unui univers finit ipoteza teoriei de relativitate. După teoria lui Einstein spatiul independent nu există, condiţia unei noţiuni de spaţiu e materia, prin urmare şi numărul stelelor şi spaţiul universului sunt finit. Aci e de observat, că afară de valoarea ipotetică a întregei teorii, şi concluzia din urmă e condiţionată de alte ipoteze, între care şi cea a densităţii uniforme.

După evaluarea lui de Sitter, raza universului considerat ca o sferă, ar fi o distanţă, pe care-o parcurge lumina în o sută milioane de ani.

In primăvara anului curent Charlier, astronom suedez, a desvoltat o teorie, care înlătură obiecţiunile lui Seeliger şi Albers cu privire la infinitatea universului. După el densitatea constantă a materiei nu poate fi admisă nici în sensul larg, cum a fost interpretată de cei numiţi,, din contră, corpurile cereşti formează nişte grupuri distincte, aceste grupuri sunt membrii unei formaţii mai mari, unui grup superior, şi aşa succesiv până la infinit.

In special sistemul nostru solar este o unitate în sistemul mare al tuturor stelelor vizibile, care formează grupul întâiu cuprinzând fireşte şi calea lactee. Acest grup nu e altceva, decât o nebuloasă spirală la fel cu celelalte existente în mare număr, dar la o distanţă colosală dela noi. Toate nebuloasele spirale formează acum grupul al doilea. Acest grup este iară un singur individ într'un grup superior, dar cu totul ipotetic şi aşa mai departe. Presupunem, acum, că fiecare grup are o formă sferică (numai pentru simplicitate), raza acestei sfere fie R; numărul indivizilor unui grup fie N şi distanţa medie reciprocă între doi indivizi vecini fie d. Charlier, arată că dacă stelele şi grupurile lor sunt astfel repartizate, încât raportul razei unui grup R către raza grupului imediat inferior e mai mare decât rădăcina patrată a numărului N, aparţinând la grupul mai mare; şi dacă această relaţie subsistă pentru toate grupurile consecutive, atunci atât atracţia, cât şi lumina tuturor stelelor ale universului remâne finită. In raportul de mai sus în locul numărului R se poate pune şi câtimea d, dar pe N consideră Charlier ca identic pentru toate grupurile.

Prima concluzie a acestei ipoteze ar fi determinarea depărtării nebuloasei spirale celei mai apropiate, care e nebuloasa Andromedei.

Numărul tuturor stelelor în sistemul nostru de calea lactee este după evaluarea astronomiei un miliard, deci şi numărul nebuloaselor e atât după Charlier, depărtarea medie între două stele fixe vecine în acest sistem e 31,7 de ani de viteză de lumină (depărtarea ce parcurge lumina în 31,7 ani). Deci distanţa între două nebuloase vecine d trebue să fie mai mare, decât produsul lui 31,7 cu rădăcina patrată unui miliard. Calculul efectuat ne dă, că d e mai mare decât un milion de ani de viteză de lumină. Această distanţă e echivalentă cu depărtarea nebuloasei Andromedei dela noi, care a

---

darnic ca să caute isvoarele acestui curs de apă în munţii Columbiei şi nu în masivul Sierra Parima, vecin cu muntele Roraima, uriaş notar militar, înalt de 2300 de metri, unde se reajună unghiurile acestor trei State ale Americei de miază-zi: Venezuela, Brazilia, Guiana engleză?

E drept că aceşti doi geografi nu erau singurii cu atari idei. Cu toate mărturisirile îndrăzneţilor exploratori, cari au cercetat Orenocul până la isvoarele sale, Diaz dela Fuente în 1760, Bobadilla în 1764, Robert Schomborgk în 1840, cu toată recunoaşterea operată de francezul Chaffanzon îndrăzneţul călător care desfăşură tricolorul Franţei pe coastele Parimei, cu toate aceste constatări cari păreau că sunt hotărîtoare, chestiunea nu era rezolvată, pentru unii oameni, neîncrezători ai Sfântului Toma, pretenţioşi faţă de probe, ca şi acest vechiu patron al neîncrederei.

Cu toate acestea, a pretinde că această chestiune pasiona populaţia la această epocă în anul 1893, ar fi să exagerăm subiectul. Se poate însă, ca cu doi ani mai înainte, ca să fi interesat hotărârea graniţei, când Spania, declarată ca arbitru, statornici hotarul definitivă dintre Columbia şi Venezuela. Tot aşa dacă s'ar fi făcut vre-o cercetare ca să-i vadă hotarul din spre Brazilia.

Dar din 2.250.000 de locuitori, în cari intră 325.000 Indieni, dedaţi la obiceiurile europene sau trăind neatârnaţi în mijlocul pădurilor; 50.000 negrii; metişi, albi, englezi, italieni, olandezi, francezi, germani, este îndoelnic ca să se fi ocupat cu aces subiect hidrografic, infima minoritate a locuitorilor. In orice caz erau doi Venezueleni: Varinas care să susţină Guaviarul şi Felipe pentru Stabapo, fără a mai pune la număr şi pe acei partizani, cari le-ar fi ţinut parte.

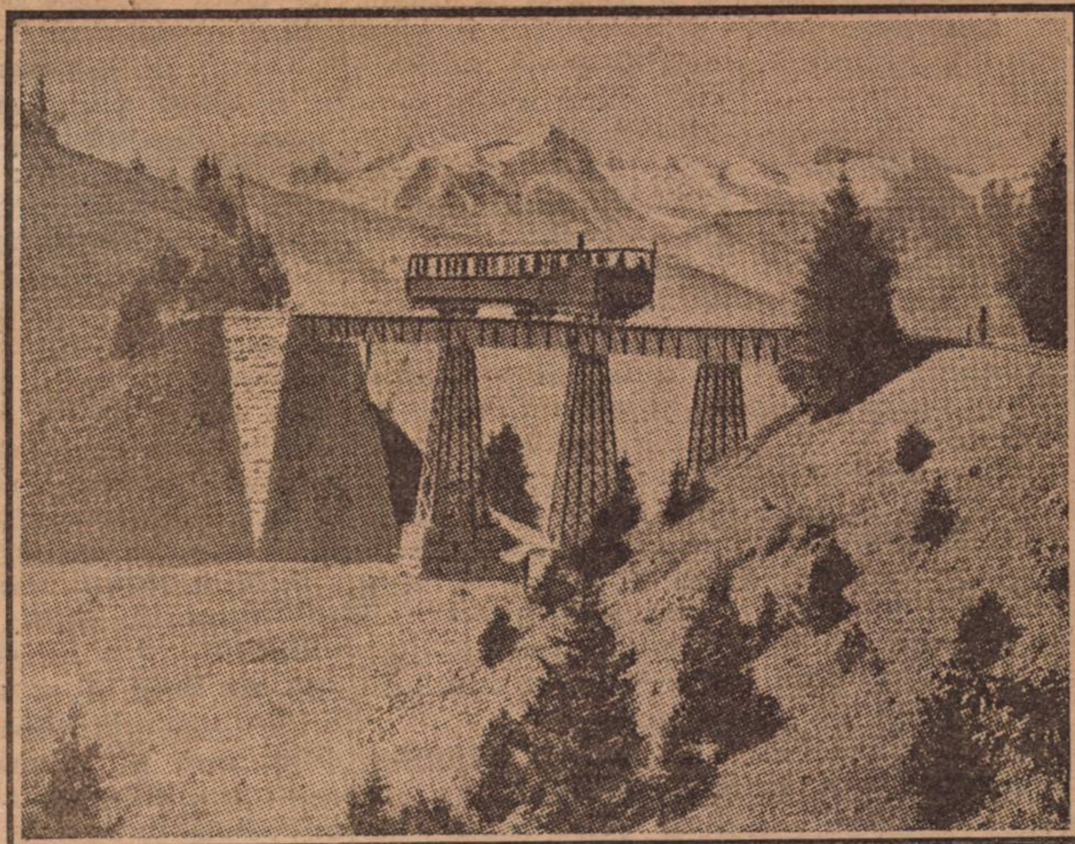
Nu trebuie însă să credem că Miguel şi prietenii săi erau din acei bătrâni savanţi, cheli şi cu barba albă. Câte şi trei se bucurău de o atenţie meritată, care trecia dincolo de hotarele ţărei lor. Cel mai în vârstă, Miguel, avea 45 de ani; ceilalţi doi cu câţi-va ani mai puţin. Oamenii vioi, ei nu-şi desminţeau obârşia lor bască, aceea a renumitului Bolivar şi a celui mai mare număr de albi din aceste republici ale Americei de miază-zi, având şi ceva sânge corsican şi indian în vinele lor dar nici o globulă de sânge de negru.

(Va urma)

fost determinată după alte metode de diferiți astronomi și a fost găsită egală cu rezultatul lui Charlier.

In ce privește raza Ra grupului nebuloaselor spirale, raza sistemului nostru de calea lactee se evaluiază la 15825 ani de viteză de lumină și N fiind un miliard, urmează, că R e mai mare, decât 490 milioane de ani de viteză de lumină. Valoarea aceasta întrece deabinelea valoarea furnizată dela teoria relativității. Universul însă nu se termină cu aceste două grupuri, dar despre grupurile superioare n'avem nici-o cunoștință bazată pe observații. Adaug încă, că Charlier a reușit să găsească încă două date de control și amândouă au confirmat teoria sa.

Ernest Csileser
profesor secunear.

Podul drumului de fier dintre Rigi-Scheideg

Hipnotism și sugestie

Hipno tismul e strâns legat de sugestie. Nu se poate hipnotiza fără a sugestiona. Sugestia însă e independentă de hipnotism. Poți sugestiona fără a hipnotiza; însă efectele sugestiunei se văd imediat și mult mai bine, atunci când lucrează în mod patologic exagerat cum e în hipnotism.

Singura cauză a stărilor hipnotice e sugestiunea. Gesturile făcute cu mâna, passele, concentrarea atenției precum și privirea fixă în ochii subiectului nu fac altceva decât înlesnesc sugestiunea, Doctor M. Nordau spune că «sugestiunea e transmiterea mișcărilor moleculare ale unui creer la altul, după cum o coardă sonoră transmite vibrațiunile ei unei coarde vecine sau după cum un drug de fier încălzit, în atingere cu un alt drug mai rece, transmite acestuia din urmă propriile mișcări moleculare.

Se poate sugera senzații, idei, volițiuni sentimente, emoții etc. Sugestia se poate împărți în două categorii: Sugestia normală, conștientă și sugestia anormală, inconștientă.

Tot ce ne înconjoară, tot ce vedem, auzim sau cetim, tot ce are influența asupra creerului nostru e sugestie normală, conștientă, întrucât noi ne dăm perfect de bine seama de dânsa.

„Orice educație, orice învățătură, e sugestiune“, (Dr. M. Nordau).

„Orice profesiune primită, orice stare socială ar putea să se definească psihologicește, o adunare de sugestii constante și coordonate care ne împinge să lucrăm conform cu o ideie sau un tip general prezent în gândul nostru“ (I. M. Guyau). Sugestia anormală are loc numai în hipnoză.

Somnul hipnotic este o stare anormală în care întreaga ființă sufletească a insului hipnotizat, este lipsită de controlul lumei externe, centrele de sensibilitate nemai putând să se controleze unele pe altele «eul» subiectului se reduce la un simplicism desăvârșit, încât creerul subiectului este la bunul plac al hipnotizatorului.

Deosebirea dintre somnul normal și somnul hipnotic e că în acest din urmă caz se constată o excitare puternică a sistemului nervos simpatică și vaso-motor. Ochii ies din orbite, pupila se mărește, pleoapele se deschid tare, pulsul și mișcările respiratorii se accelerează.

In studiile mai înaintate ale hipnozei se observă o excitare chiar a nervilor secretorii, Subiectul transpiră puternic.

Somnul hipnotic se împarte în trei, șease sau chiar și mai multe perioade, de obicei în trei. Trecerea dela un în period la altul e puțin observabilă perioadele neavând limite fixe. Aceste perioade au o valoare numai practică, întrucât ele sunt indicatoare pentru experiențele pe care le facem. In general putem înpărți somnul hipnotic în două stări: inferioare și superioare.

In treptele inferioare hipnotisatorul produce sau împedică diferite mișcări, etc. In această stare hipnoticul are cunoștință de ceeace face. Memoria e ca și în starea normală. Aci subiectul se poate supune ordinelor oricărei persoane, însă este cu mult mai supus persoanei care i-a provocat somnul hipnotic.

In treptele superioare intră trei grupuri de fenomene: supunerea automată la ordine, halucinațiile și insensibilitatea. Aci memoria lipsește. Tot în trep-

tele superiore ale hipnozei au loc fenomenele posthipnotice „sugestiunile cu scadenţă".

E deajuns să cunoşti câteva experienţe corespunzătoare diferitelor perioade ca să-ţi faci o idee relativ exactă asupra fenomenelor hipnotice, deoarece tot restul experienţelor nu e decât repetarea invariabilă ca fond a uneia şi aceleiaşi scheme.

Bine înţeles cele mai interesante experienţe se pot face în treptele superioare ale hipnozei.

Supunerea mecanică la ordine: se sugerează subiectului că i este cu neputinţă să se ridice de pe scaun. Ori câte sforţări ar face hipnoticul îi este cu neputinţă să se ridice... Ridici subiectul în picioare: îi sugerezi că nu va putea merge, nu va putea ridica piciorul depe pământ. Subiectul încearcă se sforţează, însă zadarnic.

Halucinaţii. La hipnotic un simplu cuvânt, după voinţa hipnotizatorului, poate să se „materializeze" simplul cuvânt „om" dacă hipnotizatorul ordonă pentru hipnotic se „materializează în carne şi oase", şi are înaintea sa un om ca oricare alt.

Halucinaţii şi iluzii: de simţ, văz, auz, miros, de gust etc. Când se sugerează hipnoticului să vadă un corp imaginat de hipnotizator subiectul îl vede. Dacă acel corp a fost colorat atunci subiectul când se va uita în jos, va vedea corpul în culoarea complimentoră.

Dacă a fost roş imaginea va fi verde etc.

Dacă i se pune o prismă în dreptul ochilor va vedea două corpuri.

I se dă subiectului un cartof şi i se sugerează că e un fruct oarecare: subiectul îl mănâncă cu plăcere. I se dă apă şi i se sugerează că e viu subiectul, simte gustul vinului.

Insensibilitatea epidermică parţială sau totală. Inţepând pielea subiectului acesta nu simte nimic.

Insensibilitatea corporală totală are loc în starea de catalepsie. Corpul devine ca lemnul. Muschii se pietrifică, subiectul poate fi aşezat pe două scaune în aşa fel încât, capul să vie pe un scaun iăr picioarele pe celălalt, corpul rămânând în spaţiu. Pe corp se pot pune greutăţi cât de mari 100—150 kgr. propoţionale cu constituţia subiectului.

In statea cataleptică subiectele nu trebuesc ţinute decât foarte puţin de oarece e cea mai obositoare... Fenomene posthipnotice sau sugestiuni cu scadenţă. Se sugerează subiectului că peste un anumit timp—care poate să fie şi luni — va îndeplini un act hotărît acum. Subiectul este trezit. La data hotărîtă el va îndeplini în mod mecanic ordinul dat, ba el va căuta să-şi explice lui însuşi ca logic actul, oricât de ridicul ar fi.

Oricat de entusiasmat ar fi cineva pentru hipnotism, totuşi trebue să recunoască următoarele:

Experienţele des repetate sunt vătămătoare sănătăţei, fiindcă aceste experienţe silesc subiectul să se lase influenţat de evenimentele exterioare, micşorând puterea de resistenţă a sistemului nervos central care micşorare provoacă la rândul ei schimbări funcţionale în acest sistem nervos.

Robia morală în care se află hipnoticul, oricât de vremelnică ar fi ea creiază sau tinde să creieze o stare anormală bolnăvicioasă care se aseamănă foarte bine cu «abulia» şi hipnotismul în serviciul unui hipnotizator fără scrupule ar fi o armă cât se poate de periculoasă. Totuşi pentru acest din urmă caz există mulţime de leacuri şi pagubele aduse de hipnotism ar fi încomparabile cu foloasele hipnotismului pus în serviciul medicinei, educaţiei, justiţiei, etc. în serviciul omenirei în genere.

Ubiquiste

Carbonatul de sodiu

Ştiinţa caută să progreseze din moment în moment, pentru a se cunoaşte tot ce omul n'a putut să ştie. Pe zi ce trece, se descopăr lucruri nouă pentru luminarea popoarelor.

Carbonatul de sodiu (soda), pe care o întrebuinţează lumea întreagă în gospodărie şi care este atât de trebuincioasă fabricelor de săpun, de sticlă, de postav, de hârtie s. a. m. d. se fabrică după două metode:

După Leblanc (1788) se încălzeşte în cuptor un amestec de sulfat de sodiu, carbonat de calciu şi cărbune. Din materia topită se scoate prin spălări cu apă carbonatul de sodiu, cari cristalizează în urmă din această apă.

După Solvany (1861) se întrebuinţează deadreptul clorura de sodiu. Intr'o soluţie de sare se introduce sub presiune bioxid de carbon şi amoniac. Se formează carbonat acid de sodiu, care se precipită. Prin încălzire acesta trece în carbonat neutru de sodiu sau sodă.

Se găsesc şi în pământ gata de întrebuinţat locuri pe sodă naturală.

In Egipt se cunoaşte, încă din vremurile cele mai vechi, o mină numită astăzi Wadi Natroun. Nu de mult s'a descoperit în Africa de răsărit, la Magadi, un depozit de sodă naturală, unic în felul său atât prin întindere cât şi prin curăţenia materialului.

Sodă acolo nu este acoperită de pământ, ci liberă şi în atingere cu atmosfera.

Faţa depozitului e perferct orizontală, fără piramide şi strălucitoare. Din îndepărtare ţi se pare că este un lac cu apă îngheţată şi de aceia Englezii i-au zis Soda Lacke.

Lacul are o întindere de 78 km.², iar soda cuprinsă într'însul a fost calculată la 200 milioane tone.

Inainte de războiu începuse exploatarea lacului dela Magadi şi se construise chiar o cale ferată, care leagă Magadi cu linia engleză Onganda şi apoi cu ţărmul mărei.

In Africa equatorială s'au mai descoperit şi alte zăcăminte de sodă, care se vor putea pune în exploatare peste câţiva ani şi aceste depozite au tot forma de lacuri, numai că nu sunt peste tot descoperite ca cel dela Magadi.

Când exploatarea acestor zăcăminte va permite să fie în toiul ei, vom vedea dacă fabricele actuale de sodă vor mai putea să existe, cu formele atât de multe ce se cer pentru acest preparat atât de necesar gospodarilor.

Să sperăm că această ţintă, cu ajutorul mijloacelor technice descoperite va fi îndeplinită în folosul lumei întregi.

Costin Voicu-Livezi
Student în Ştiinţ. Soc.

RECONSTRUIREA taliei cu ajutorul lungimei proporționale ce există ntre diferitele piese ale scheletului

Din îndelungate observațiuni anatomice s'a demonstrat că, dacă un individ crește, fiecare din oasele sale crește de asemenea în anumite proporțiuni. Astfel s'a dedus din aceasta existență de rapoarte naturale între lungimea fiecărei piese a scheletului și ceeace s'ar putea numi *lungimea totală a corpului* sau *talia*. Starea acestor raporturi permite de a stabili cu cât mai multă preciziune posibilă proporțiunile corpului și de a rezolvi, cu ajutorul unei operațiuni aritmetice din cele mai simple, următoarea problemă, care se întâlnește la fiecare pas în antropologie și medicina legală: *dându-se câte-va oase sau chiar un singur os al membrelor, humerusul, de exemplu, al unui individ (sau animal) necunoscut, să se determine talia acestuia din urmă.*

In vedere cu aceasta, s'au alcătuit tablouri unde se găsesc arătate comparativ talia, lungimea diferitelor părți ale scheletului și aceea a oaselor mai însemnate ale membrelor superioare și inferioare, tablouri, din consultarea cărora, avem putința de a reface repede talia după lungimea oaselor. In Franța s'au consultat multă vreme tablourile lui Orfila, Topinard și Rollet. Mai târziu, în 1892, Manouvrier a reluat studiul măsurilor efectuate de Rollet la Lyon, ca fiind acelea ce ofereau cele mai bune garanții de exactitudine și alcătuit un nou tablou, care e lipsit de unele incorectitudini ale tablourilor anterioare.

In acest tablou sunt trecute în șease coloane diferite lungimi ale diferitelor oase ale membrelor și la fiecare lungime corespunde, în altă coloană, talia individului. Pentru lungimi cari nu sunt trecute în acele coloane se dau coeficienți cu cari se înmulțește lungimea osului dat. Tot tabloul e împărțit în două: o parte pentru bărbați și alta pentru femei, căci acestea din urmă prezintă dimensiuni mai mici și în consecință raporturile dintre lungimea diferitelor oase și lungimea totală a scheletului sunt diferite.

Astfel, cu ajutorul anatomiei comparate și prin consultarea acestor tablouri, au ajuns ca cu ajutorul unui singur os găsit în straturile geologice, să se poată reface un animal întreg dintr'o vreme care nu ne-a lăsat decât puține urme din animalele pe cari le-a avut. Asemenea, sunt cazuri, când în medicina legală e suficient ca prin un singur os descoperit să se afle înălțimea unui individ și să se dea prin aceasta o informațiune de multă însemnătate, celor interesați.

Dobre M. Anghel-Ostrov
(Student în med. la Univ. din Cluj).

Industria lemnului în Canada

Industria lemnului este cea mai de seamă într'o țară renumită prin pădurile sale și tăerea arborilor. Pinul Duglas, cel mai înalt dintre toți și care ajunge la o înălțime de 80 de metri înălțime, se ridică de obicei la jumătate din această dimensiune cu un diametru de 150-2 m. la bază. Arborii cei mari din parcul Stanley, mult mai groși încă, ne dau frumoase varietăți Cedli roșii și galbeni cari se găsesc din belșug, au o valoare destul de mare. Ei sunt aceia cari se taie mai mult și alimentează numeroasele ferăstraie dela Burrard, de unde se trimete în toată lumea grinzile pentru acoperișuri. Ca și la Ontario, proprietarul explotatorii de aici cumpără sau închiriază parcele de păduri în interiorul uscatului, aproape de apele curgătoare sau de lacurile ce-și au scurgerea spre mare, sau pe lângă o cale ferată ce este legată cu vre-un port. Își aduce pe urmă o echipă de 20-40 de oameni, își organizează munca și apoi se reîntoarce în oraș.

In partea de răsărit a Canadei, iernele lungi și friguroase, bogăția zăpezii, terenul mai puțin accidentat, toate ajută transportului lemnurilor spre țărmul apelor, cu ajutorul cailor sau al boilor, în afară de inundările ce se întâmplă regulat prin partea locului și cari ajută transportului. In columbia Britanică, unde pământul este mai puțin neted și trunchiurile de arbori mai groase, oamenii se slujesc de țapine, pentru a scoborâ butucii de cedru sau de pini necurățiți încă de coajă.

Antrepenorul are multe riscuri. Salariul nu rămâne acelaș. E silit să umble iarna și vara, prin zăpadă și amenințat de a fi pișcat de țânțari san de muștele negre vara, pe cărări nelămurite, fără a mai socoti și trecerile periculoase pe ghiață sau scoborișurile prăpăstioase.

Ori cât ar fi el de capitalist, dacă multe lipsuri, deși acasa de lux și confort în biroul său.

Cu toate acesiea este un fel de vieață, care atrage pe mulți, deși nu poate oricine să cărmuiască echipe de oameni grosolani și într'o țară democratică, unde se cere ca în repezeală să evaluexi pădurea ce vrei să o tai.

Până acuma vreo 10 ani nu se vedea picior da european care să conducă atari lucrări.

Capitalul englez însă a făcut începutul în Columbia. Se pare că meșteșugul acesta este în firea unor Canadieni, cari prind dintr'odată cele mai mic amănunte ale acestei ocupații.

Piscurile însă s'au mai împuținat, deși cheltuelile de exploatare s'au mărit. Și dacă ar sta cineva de vorbă cu un atare antrepenor, ar afla din gura lui multe povestiri, anecdote și caracterizări asupra lucrătorilor de sub mâna lui, cari își duc o vieață aproape de aceia a sălbaticilor în păduri și pe ape.

In țara noastră:

La începutul anului 1921 au avut peste 7 milioane de *hectare păduri*, repartizate astfel:

Vechiul regat-peste 2 milioane
Transilvania-aproape $4^1/_2$ „
Bucovina - „ $^1/_2$ „
Basărabia - „ $^1/_4$ „

Societățile de exploatare ale pădurilor au avut un capital de 500 milioane lei.

Forța motrică (motoarele) aproape 50.000 cai putere.

Din toată producția *valoarea lemnului fasonat* pentru construcție și *destinat exportului* s'a ridicat la două milioane.

M. Tugomir

DE TOATE

Un nou procedeu de tipărire.

Iată un procedeu care rupe cu tradițiile trecutului, apelând la electricitate:

Literile tipografice formează un pol, iar ruloul imprimat celalt pol al unui circuit electric.

Când curentul trece, hârtia care a fost imbibată cu săruri speciale se colorează în punctele de contact, din cauza descompunerii electrice a sărurilor chimice ce impregnează hârtia.

Natura sărurilor e detlominată de culoarea ce voim să obținem după tipărire.

Leon Weiss — Galați

„Molia Viței"

Ca o complectare la articolul din No. trecut al revistei noastre, pag. 419, adăogăm că, arseniatul de plumb este foarte otrăvitor și întrebuințarea lui trebuie făcută cu multă precațiune, iar fructele stropite nu pot fi mâncate decât după un, timp îndelungat dela stropirea pentru ca ploile intermediare să le fi putut spăla.

RUBRICA CETITORILOR

INTREBARI

No. 277. — Ce trebuie să fac pentru stârpirea părului depe mână şi trup.
D. Aronovici.

No. 278. — Ce păduri avem în jurul Bucureştilor şi cam la ce distanţă se află?
Dudi

No. 279. — Rog pe Domnii ştiutori a-mi comunica prin acest ziar, cu ce se poate vindeca muşcătura de păianjen.
Anghelache Roşianu

No. 280. — Unde pot găsi, la ce librărie sau anticărie, cărţile următoare: Cosmografia, Geologia şi Economia Politică, fiindu-mi indiferent autorul, şi dacă sunt noi sau vechi.

Mo. 281. — Rog respectos, pe domnii cetitori a-mi răspunde prin acest ziar unde pot găsi plută dintr'aceea care se fac dopuri
Un suferind

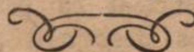
No. 282. — Rog pe D-nii c e t i t o r i ai ziarului, dacă până în prezent s'a obţinut, argintarea cu mercur, şi dacă modul acesta este practic.
Miani Marco

No. 283 — Cetitori sunt rugaţi a răspunde prin acest ziar dacă la şcoala Politechnică din Bucureşti pot fi primiţi în examenul de admitere şi elevi ce nu au decât 7 clase de liceu, rămânând ca pentru a 8 să aducă certificat ulterior? Dar la Electro-Tehnică?
Un vechiu cetitor

No. 284. — Care este cel mai simplu şi mai bun mijloc pentru a face o pânză, ca să nu străbată apa prin ea, fie această pânză de in, de lână sau chiar de saci obişnuiţi.
P. Lekinzeanu—Lehliu

No. 285. — Cu ce se poate omorî din uleile de albine primitiv viermii numiţi *«găselniţe»* fără să pricinuim vreun rău albinelor.
P. Lekinzeanu—Lehliu

No. 286. — 1. Cum se sudează ferul, oţelul, fonta, arama, alama, aluminiul?
2. Cum se vulcanizează cauciucul?
3. Cum şi cu ce pot curăţi tabla de aramă ca să devie lucioasă.
Un abonat

Corespondenţa ziarului

No. 160. — **D-l En. Poc.** Am primit şi mulţumim.
No. 161 — **D-l B. Valent.** Trimiteţi, deocamdată, ca fragment Priceputul ca să vedem modul cum scrieţi.
No. 162. — **D-l Mir. Tat.** Nu ai putea să ne trimiţi ceva din vieaţa şi descrierea localităţilor Aromânilor?
No. 163. — **Jon. Tr.** — Cronologia prea e rece, şi scrie-le cu cerneală. Se vor publica din celelalte.
No. 164. — **D. M. Angh.** Nu putem înşira numele tuturor revistelor Prescurtaţi întrebarea «Reconstruirea» merge.
No. 165. — **Un suferind.** Noi nu-ţi putem recomanda de cât *voinţă*. Adresează-te, pentru partea fizică unui medic.
No. 166. — **M. Rom.** S'au publicat în numerile din primăvară răspunsuri la întrebarea d-tră.
No. 167 — **I. Baj.** Lucrările profesorului Adamescu.
No. 168. — **M. St.** *Sic-Cogito* s'a epuisat.
No. 169. — **Gon Jon.** Băi reci, plimbare la aer curăt şi stăpânirea emoţiilor.
No. 170 **F. C. Const.** S'au publicat răspunsurile dorite în numerile din urmă ale revistei:
No. 171. — **N. Dr.** Intrebarea referitoare la manual de box s'a mai publicat.
No. 172 — **D. Cal.** Ideia e bună. Am păstrat însă ziua veche ca *tradiţie*.
No. 173. — **I. I. Mar** Pentru întrebarea a doua adresaţi-vă direct administraţiei.
No. 174. — **Sublocot. D. Petr.** Lucrarea e prea mare pentru revistă. Dacă puteţi să ne faceţi articole mici.
No. 175 — **D-l Un tânăr.** Să nu te îngrijească coji. Pentru tot leacul cel mai bun îl poţi avea dela un medic.
No. 176 — **G. Com.** Scrie cu cerneală şi pe câte o singură faţă.
No. 177 — **Seg. Laub.** Intrebarea e de natură comercială Adresaţi-vă *Micei Publicităţi*. a Universului.
No. 178 — **Un abonat.** Nu există examen de diferenţă, trebue să începi comerţul din clata I.
No. 179 — **Saint X.** In româneşte este *Sic Cogito* şi articolele *Din Tainele Necunoscutului de Sfinx* din revista noastră. In franţuzeşte sunt multe.
No. 180 — **C. D.** Basarabia. Noi recomandăm cu străşnicie puterea voinţei şi căsătoria.
No. 181 — **Const. Vol.** trimite-m; caută însă lucruri de actualitate «Carbonatul» se va publica.
No. 182 — **M. Aug.** Nu avem nici formă de legitimare
No. 183 — **G. Com.** Trimite-ne un fragment.
No. 184 — **Ubrig.** Se va publica.
No. 185 — **Const. Petr.** Nu avem o astfel de şcoală în ţară.
No. 186 — **Ion Tr.** Ne-a trimis atâtea de multe, încât ne trebuie timp pentru a le controla, şi ce e bun, se va publica.
No. 187 — **Indescifrabil** Abonamentul e anual — 60 lei şi plătit înainte.
No. 188 — **Mor. Şt.** Răcăciuni. Nu ne ocupăm cu adrese de ipnotizatori, cât pentru a doua, scrieţi în Str. Bălcescu 27 Bucureşti.
No. 189 — **B. B. D.** Am trimis *ceva* cu poşta. Ai primit? Alte veşti pe când? căci pe la noi văd că nu te mai abaţi.

CUPRINSUL No. 37

Ilustraţiuni

ANUL XXVI. - No. 38 | 1 LEU EXEMPLARUL | MARȚI 19 SEPTEMBRIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. | Director, STELIAN POPESCU | Abonament: în țară . . . 60 lei; „ străinătate 120 „

PE VALEA PRAHOVEI

Tunelul dela Buşteni

DIN VACANŢA

Buşteni.

. . . .

De obiceiu dimineaţa, mă duc pe **Valea Cerbului**, unde zgomotul autobuzelor şi al camioanelor nu-mi mai zdruncină creerii, huruitul tramvaiului nu cutremură pereţii casei, iar mirosul greu al benzinei, acreala pivniţelor şi praful înecăcios al Capitalei au ramas departe de mine.

Aci e răcoare şi linişte şi miros de brad, iar întremarea îmi înviorează nervii atât de zdruncinaţi în ultimul timp.

Stau pe un trunchiu — locul meu favorit — şi privesc măreţia Bucegilor. **Jepii**, **Caraimanul**, **Babele** şi **Costila**, se înalţă cu crestele lor pleşuve şi dese, aproape de tot de mine şi în tainica măreţiei a naturei.

In fund **Căpăţâna porcului** şi **Dihamul** râd la soare, vesele că nu mai trece hotarul ţării peste muşchiul lor, iar **Clăbucetul**, la spatele meu, îşi începe povestea războiului.

—„Flăcăii noştri mi-au brăzdat coastele cu tranşee, iar din copacii mei au făcut posturi de observaţii. In **Valea Bolovanului** era artileria.

Când Nemţii au scăpat din coace de Dihamul, au început să tragă ai noştri în ei, pe când dela **Tunel**, îi necăjia tunurile cu bataia lungă. Dintr'o companie de pe m u c h i a mea rămăsese n u m a i plutonierul, un sergent, şi doi răniţi, cari se puteau m i ş c a şi două mitraliere bune. Şi s'au pus câteşi patru pe muncă; răniţii cărau benzile, iar ceilalţi doi trăgeau în vale şi dintr'un batalion nemţesc, care se încumetase să înainteze, unul n'a mai rămas viu. Se înămolise drumul şi apa Cerbului cu trupurile lor, iar şuvoiul de sânge curgea la vale»...

. . . .

Pe deasupra mea roteşte un uliu mare. E prea curagios ca să scoboare prin locul unde mai înainte a fost atâta înfiorare şi unde lighioanele sălbatice au fost alungate din ascunzişuri.

Tranşee din distanţă în distanţă, iar pe marginea şoselei trei monumente ridicate „Apărătorilor Patriei“.

Pădurea e rărită ici de securea oştenilor, cari au făcut din bunul ei tranşee; dincolo de explozia ghiulelelor; iar parcul şi împrejurimile au fost tăiate de „Kultur-sistem“, care a trimis făloşii brazi în Germania.

Şi aşa cum umblu găsesc uu obuz, exploadat. Când îl aduc acasă, copilul meu mi-l ia vesel din mână şi-l aşează cântând pe spetezele zmeului, ca să se lipească hârtia de ele, şi copilul cântă uitându-se când la zmeu, când la obuz.

De bună seamă că tot cântând a fost scos din pământ fierul care l-a plămădit; tot cântând a fost lucrat obuzul în fabrică şi tot cântând, cântecul său lugubru, a vâjâit în Valea Cerbului, unde s'a fărămiţit. Şi — cum din o b u z — vreau să-mi fac o glastră de flori, de bună seamă că tot cântând se vor aşeza florile în el.

Oh, cântecul, câte game pline de durere şi de bucurie are uneori !

D. Dimiu

Orice femeie să o socoţi ca soră şi ca mamă,
Ca fiica ta, de este mică;
Orice bărbat ca frate ori ca tată
De este el nevrâstnic, copilul tău.

Sihastrul

DIGURILE OLANDEZE

Dumnexeu a făcut apa şi
Olandezul pământul
Gura Lumei

Ziduri măreţe de pământuri ocrotitoare
Al furioaselor valuri sbucium înfruntând
Pentru a tuturor scăpare diguri uimitoare
Păreţi al unui zeu un monument cântând
Dusolchroy

Olandezii au pus în construcţia faimoaselor lor diguri îngrijirea şi priceperea de cari dau dovadă în toate intreprinderile lor. Piatra, ce nu o găsesc în ţara lor, au înlocuit-o cu fascina de răchită sau ramuri de salcie aşezate în straturi de un picior[1]) grosime, rânduite astfel ca un strat să fie de alungul apei, altul perpendicular.

1) un picior=0,331 metri

Fascinele sunt prinse de stâlpi bătuţi în pământ, iar golurile lor sunt umplute cu nisip. Puţinele pietre aduse tocmai din Norvegia servesc să întărească lucrarea prin greutatea lor şi să facă în acelaş timp o şosea pe care să umble căruţele.

Rar o lucrare mai măreaţă ca digurile olandeze ; dar pare şi mai măreaţă privelişte înspăimântătoare ce o oferă întinsa mare care luptă cu nemărginita ei greutate şi furia furtunilor să dărâme grămădirea de fascine acoperite cu nisip ameninţând să înece[1]) o populaţie de două milioane de suflete, care trăeşte în linişte ca şi cum s'ar găsi pe vârful muntelui Blanc sau Cordilieri.

Smintirea din loc a unei fascine, o gaură făcută de un şoarece, pot provoca invazia nemiloasă a apei, şi dacă Olandezii se gândesc la aşa ceva, o fac ca să prevină nenorocirea, nu ca să se înspăimânte.

La 3-4 metri sub nivelul apei se umblă se mănâncă se bea, se fac afaceri, se strâng bani, uneori se râde, totdeauna se fumează, fără să se gândească nimeni la valurile cari pot înghiţi averile şi stinge pipele. Aşa e lumea !... Şi e o fericire că e aşa.

La urma urmei pentru generaţia care ar fi chestiunea e de o clipă pentru toţi. Ar fi să închee socoteala vieţei ceva mai timpuriu şi cu toţi de odată de cât să se stingă ceva mai târziu şi pe rând. Mulţi ar fi scutiţi de multe fapte rele şi de păreri de cari nu vor scapa, dacă marea nu şi-ar împlini ameninţarea.

Baronul d'Haussez

1) La ameninţarea ex Kaizerului că va inunda Olanda cu armatele sale, inimoasa regina Wilhemina a Olandei a răspuns că la o poruncă a ei, toate armatele germane vor fi la rândul lor înecate, prin ruperea digurilor.

DIN TAINELE NECUNOSCUTULUI

EVOCAREA SÂNGELUI

Fondatoarea societăţii teozofice, D-na Blavatsky în lucrarea sa tradusă în franţuzeşte *Isis dévoilée* vorbind despre unele vrăji (vol. IV pag. 298) spune următoarele şi despre ţara noastră.

„Se practică de asemenea *evocarea sângelui*, dar intr'un scop cu totul diferit, în multe părţi ale Bulgariei şi *ale Moldovei* şi aceasta mai ales în regiunile mărginaşe cu ţările Turceşti (informaţia aceasta trebue să fie veche, căci aminteşte de vecinătatea noastră cu Turcii. N. R.). Grozava apăsare şi robia la care au fost supuşi de veacuri, au făcut ca nenorociţii creştini să fie de o sută de ori mai impresionabili şi în acelaş timp mai superstiţioşi decât în ţările civilizate.

La fiecare 7 Maiu, locuitorii satelor Moldo-Valahe şi Bulgare sărbătoresc ceia ce se chiamă «sărbătoarea morţilor».

O mulţime de oameni şi de femei, ţinând în mână lumânări aprinse, se duc la cimitire după apusul soarelui şi se roagă la mormintele celor cari le-au fost dragi în vieaţă Aceasta veche şi solemnă ceremonie, numiţi, *Trizna*, este unica a unui ritual creştin primitiv, şi cu atât mai solemn —îndeplinit— din cauza supunerei lor faţă de Turci. La fiecare mormânt este un dulăpior, făcut din patru pietre şi cu uşă. In el se pune mobilierul celui răposat; lumânări şi untdelemn, o lampă făcută din pământ ars şi care se aprinde în ziua aceia şi arde 24 de ore. Cei bogaţi aşează lămpi de argint (candele), împodobite cu pietre scumpe, şi care nu sunt furate, cu toate că dulăpioarele şi cimitirile sunt vraişte.

Frica de răzbunare celor morţi este atât de mare, încât un hoţ, care nu s'ar da în lături de la o crimă, n'ar avea curajul să se atingă de mobilierul defunctului [1]).

Bulgarii cred că în toate Sâmbetele şi mai ales din treapta Insierii şi până la Rusaţii, sufletele celor morţi ce scoboară pe pământ, uneori pentru a-şi cer iertare pentru relele ce au făcut în viaţă, alteori pentru a apăra şi asta de vorbă cu acei cari le sunt dragi. Mai mult încă la 7 Maiu creştinii udă cu vin şi ard tămâe la mormânt acela sfinţit şi până la răsăritul soarelui.

La Inălţare femeile bulgare după ce se roagă pe mormânt, îşi înţeapă sânul stâng şi lasă să curgă câteva picături de sânge pe mormânt, Accasta dă spiritului putere, şi-l face ca să ia pentru câtva timp formă omenească şi să vorbească cd aceia ce stă lângă el. Credinţa aceasta este atât de înrădăcinată, încât am auzit spunându-se că o *femeie moldoveană* a luat pe sora ei, cu care era într'o ceartă şi a dus-o la mormântul tatălui lor, pentru ca aceasta să-i spună voinţa lui. Sora consimţi ca şi cum tatăl ar fi fost în odaia vecină aci."

Rugăm pe cetitorii noştrii, de la sate mai ales, ca să binevoiască a ne comunica dacă aceste obiceiuri se mai practică pe undeva la noi şi astăzi.

Sfinx

[1]) Şi după atâtea decenii dela scrisul acestei informaţii, Capitala României oferă spectacolul că la Belu cimitirul cel mai ales al ţării, obiceiul furtului florilor de pe morminte a fost constatat şi în iarna trecută.

BUŞTENII

In faţă se văd vilele — partea din spre miază-noapte. — La dreapta e plaiul Clăbucetului, iar în fund piscurile Bucegilor

Călugări filosofi

la 6000 metrii înălţime

O expediţiune britanică făcând ascensiunea muntelui Everest, pe Himalaia, a descoperit la o înălţime de 6000 metrii o mânăstire budistă unde trăesc 400 de călugări.

Aceştia sunt cu desăvârşire separaţi de lume şi ţin să trăiască singuri, fără a primi vre-o ştire din ceea ce se petrece pe sbuciumata noastră planetă.

Nu sunt ei oare adevăraţi filosofi?

(După Sciences et Voyages)

CERCETAŞUL PETRE

Dacă pleci din comuna Cusba spre Iaşi treci prin pădurea Bârnova, căci alt drum nu ai mai bun. Dela Cuşba până la Iaşi nu sunt decât 20 de kilometri.

Era în Noembrie. Plecasem 5 cercetaşi la Iaşi. Soarele nu se zăria din nourii ce acoperiau orizontul. Să fi fost orele 7 dimineaţa, când ajunserăm aproape de pădure, dar mai aveam încă mult de mers. Soarele abia acuma începuse să arunce câte o rază pe pământul încă rece. Petrică, un bun coleg, avea cu sine o armă de vânătoare şi câteva cartuşe. Luai arma, cu care prăpădii câteva gloanţe pe o biată mierlă.

In pădure era cam răcoare.

Ne aşezarăm pe marginea unui şănţuleţ spre a ne recăpăta energia pierdută. Intr'un târziu ne sularăm.

Dar n'apucarăm să facem douăzeci de paşi şi ne eşiră înainte câţiva cazaci. Caii le-erau asudaţi şi plini de spumă, după care puteai imediat deduce că veniau de departe.

Se opriră înaintea noastră şi cel care ştia puţin româneşte ne întrebă:

— Incotro parte merge la voi?

— La Iaşi.

— Na Iassy?

— Da.

— Voi nemţi! Aaa!

— Români, ce nemţi? Sunteţi nebuni?

— La voi nemţi. Tace gura!

Noi dădurăm să plecăm, dar ne opriră din nou.

In acelaş timp 10 iatagane luciau în lumina soarelui.

— A! La voi spioni; marş nazat!

Ni se făcură frică. Petrică se opri.

— Eu nu merg, duceţi-vă voi dacă vreţi, şi se rezemă de un ulm.

— Copil ai merge la tine!

— Nu merg.

— Nu merge? Bine.

Un cazac se dete jos de pe cal şi îl urcă pe Petrică în locul lui, dar Petre sări jos şi se rezemă de acelaş copac.

— Ai Petrică, nu te mai împotrivi.

— Să mă omoare, dar cu ei nu mă duce.

— La tine merge, nu merge? i se adresă unul cam roşcovan şi de care ceilalţi militari aveau teamă; purta pe mâna dreaptă două şnururi albastre şi puteai foarte uşor ghici că le este superior.

— Nu merg, gata socoteala, fu răspunsul scurt al lui Petrică. El ridică arma şi fără a mai ochii trase. Cazacul se clătină, un val de sânge îi ţâşni din partea stângă a pieptului şi se prăvăli. O înjurătură flutură pe buzele cazacilor. Legară caii de un copac şi înfăşcară pe sărmanul. Noi numai priviam, căci doi ne ţineau subt pază. Cazacii au scos dârlogii cailor şi cu ele au legat pe Petrică cu spatele de ulmul de care se sprijinia. S'au dat zece paşi înapoi şi au făcut semnul crucii, puseră armele la ochi, dar când să tragă, o salvă de puşti detună în spatele lor.

Zece cazaci—căci atâţia erau afară de cel împuşcat — sau prăbuşit la pământ. Dar vai! Un glonte rătăcit lovi pe tovarăşul Petre.

Se sbătea de durere la rădăcina copacului, iar faţa îi era transfigurată.

Se săltă puţin şi ceru să fie împuşcat pentru că durerile erau cu mult mai mari decât ne închipuiam.

Unul din soldaţii ce ne scăpase, luă arma, o puse la ochi dar mâna lui Petre se ridică parc'ar fi zis: «Opreşte!»

Cercă să vorbească, dar nu putu. Prin semne ne chemară în jurul lui. Işi înmuie degetul în sângele cald ce se scurgea în picături din rana adâncă făcută mai sus de inimă şi scrise pe coaja ulmului cuvintele:

«De cele întâmplate nu spuneţi nimănui nimic.

Aşa a vrut Domnul».

Am făcut o groapă acolo unde a murit, l am echipat cu costumul acela de cercetaş la care ţinea atât de mult şi l-am scoborît în ea.

O salvă de puşcă răsună în văzduh, dând astfel ultimul salut aceluia ce murise cu drag departe de părinţii şi de aceia care îl iubiau.

O cruce fu improvizată şi înfiptă la căpătâiul lui, iar pe ea cuvintele: Cercetaşul Petre, mort pentru Patrie, 1917.

Ne-am despărţit cu durerea în suflet luând tot odată cu noi şi caii cazacilor.

Se înoptase când am ajuns la Iaşi. Luna răsăria mândră printre crestele dealurilor.

* * *

Târziu de tot am aflat că soldaţii ce ne-au dat tot ajutorul lor, erau dintr'o gardă ce păzeau câţiva steri cu lemne în pădure şi au fost atraşi de prima împuşcătură.

Butucescu I. Niculae
cl. V m., Constanţa
Liceul Mircea cel Bătrân.

Cesare Lombroso

S'a născut la Verona. Ca toţi din generaţia sa, el s'a desvoltat, dacă putem spune astfel, paralel cu patria sa; debuturile sale au fost grele, ca şi acelea ale tuturor tinerilor Italieni înainte de independenţa Italiei, stânjeniţi în desvoltare, de tirania austriacă sau de sărăcia micilor State.

A studiat la Padua, la Viena şi la Paris. Era un student muncitor şi timid. El se observa mult pe sine însuşi. Scria note de autoanaliză, despre alţii şi despre vieaţă, din care unele sunt extrem de interesante şi meditative:

«Urăsc şarlatanismul şi prezumţia. Pentru-ce?

Pentru-că nu ştiu să mă folosesc nici să profit de ele. Astfel oricari alţii urăsc virtutea». — Sunt oameni cari ar vroi să vorbească cu femeile şi nu încep să vorbească decât după ce ele au plecat... Fac parte şi eu din astfel de oameni".

Iţi închipui un băiat gânditor confundat în cărţi, consumând mai multă vieaţă interioară, pe care nu îndrăsnea să şi o dea pe faţă, unul din acei tineri pe care sforţarea intelectuală îl cucereşte cu totul, în mod exclusiv, şi care nu concepe nimic în afară de munca lui intelectuală.

Evenimentele însă, l-au smuls din această linişţită pasiune de a munci: oricât de puţin înflăcărat a fost, când isbucni răsboiul Independenţei, se angajă voluntar şi petrecu cinci ani în armată, ca medic militar. După aceasta e numit director ai spitalului de nebuni din Pavia, şi în urmă, însărcinat să organizeze spitalul din Pesaro; din această epocă datează primele sale studii asupra omului criminal şi asupra pelagrei. In 1876, s'a prezentat la concursul deschis la Turin pentru catedra de medicină legală pe care o obţinu şi o ocupă timp de 40 de ani.

Caracterul general al cercetărilor lui Lombrozo, din care cele mai celebre, împreună cu cercetările asupra pelagrei, se raportează la antropologia criminală şi la psychietrie, par a fi amestecul care se face în mod firesc a caracterelor savantului şi ale filantropului. Savantul urmăreşte adevărul pentru el însăşi, el fiind singurul scop al muncei sale, nepreocupându-se de consecinţele pe cari le va avea sau nu descoperirile sale; filantropul, din contră, ar vrea, înainte de orice, să îmbunătăţească soarta oamenilor, fie ajutându-i în luptele lor contra boalelor, contra crimei, în contra nevoei, fie întroducând mai multă dreptate în raporturile lor. Savantul nu se îngrijeşte de aplicaţiile practice ale operei sale; filantropul se gândeşte la aceste aplicaţiuni mai mult decât la principiile abstracte, de cele mai multe ori. Ei bine! Atât cât pot să judec eu. Lambrozo n'a despărţit nici odată aceste două domenii, şi poate că această particularitate explică prea marea popularitate a lucrărilor sale, „umanitatea" lor şi influenţa lor. Din acest punct de vedere, istoria îndelungatei sale lupte în contra pelagrei, oribila boală care a făcut ravagii pe valea Po şi în alte părţi a-le câmpiei italiene ar fi, socotesc, în mod deosebit de instructivă.

Studiile sale asupra criminalităţei, mai universal cunoscute, pornesc dela aceeaş grijă: în loc ca aceste studii să rămâe ca atâtea altele, pur teoretice şi speculative, ele ajung la efecte practice, la propunerea unui întreg ansamblu de măsuri profilactice sau curative, care să ducă la o reformă complectă a instituţiilor juridice şi penitenciare de pretutindeni aproape.

Părerile lui Lombroso asupra acestor chestiuni, a căror importanţă se măreşte cu populaţia, l-au făcut de atâtea ori să fie socotit ca utopist. Şi aceasta pentrucă el se riscă pe un teren unde rutina e mai puternică ca în altă parte, unde reformele întâlnesc mai multe obstacole.

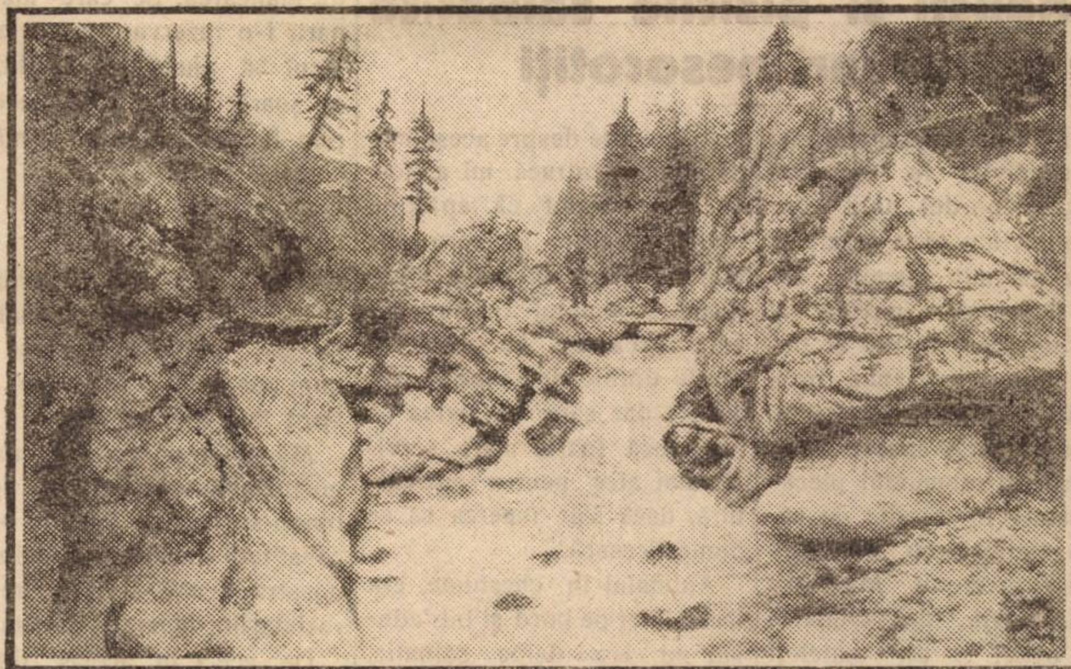
Oamenii oneşti, însă, cari sunt mândri de onestitatea lor; simt un imens desgust să considere crima ca o boală, şi ideia de a îngriji pe criminali în loc de a-i pedepsi nu se împacă, cusimţul lor de echitate rudimentar încă.

Cu toate acestea, poate suntem aproape de momentul când dreptatea acestei idei, va apare şi va triumfa în mod definitiv; nu e mult timp încă, de când se trata nebunii aproape cum sunt trataţi astăzi, criminalii, şi erau pedepsiţi, de asemenea pentru nebunia lor...

N'a trăit şi n'a putut isbuti să-şi desăvârşească teoriile sale creatoare, totuşi are meritul mare, neperitor, c'a fondat şcoala, şi că cercetările criminale de astăzi şi acele ce vor continua şi de acum înainte, sunt îndreptate pe calea desemnată de dânsul.

Petru T. Gădei
Magistrat-profesor

Valea Ialomiţei

Grotele munţilor Atlas

Peşterile munţilor Atlas se întind asupra întregei lungimi a acestora.

Fiecare munte, fiecare stâncă are vâgăunile sale asemănare cu care nu prea au altele pe toată faţa pământului în ce priveşte raritatea plăzmulrilor şi — putem zice— măreţia înfiorătoare.

Cabilii le consideră ca ascunzătorile stafiilor şi ale demonilor, ei nu ocolesc aceste grote numai din această cauză, ci şi pentrucă servesc de locuinţă panterelor, cărora au căzut victime mulţi din ei. Aşa de defăimate sunt aceste grote, încât un băeţaş de păstor preveni pe curagiosul explorator Armand Viré, când acesta vroia tocmai să se adâncească în tainele subpământene.

Şi, în realitate, nu e nevoe numai de curaj, ci şi de un oarecare dispreţ de moarte, pentru a cuteza astfel de expediţii, unde moartea rânjeşte în fiecare moment. Oriunde, în acest labirint de peşteri, vizitatorul e nevoit — pentru a se urca sus — să intre se agaţă de vârfuri de stânci, cari au în parte aşa puţină stabilitate, încât cea mai mică greutate le-o răpeşte, pentru a cădea în abizul de vreo 100 m.

Intr'una din grote, Viré găsi numeroase oase ale o i l o r mâncate, într'alta nişte resturi putrezite de puşti, de sigur ale acelora cari au fost exilaţi din timpul descoperirilor franceze. Poate să fie încă şi armele briganzilor, ce îşi aveau timp de v r e m e îndelungată ascunzătorile în munţi şi cari jefuiau pe călători.

«Conducătorul meu — zice Viré» — nu îşi mai aminti exact locul, unde ne găsiam, şi însărcină pe tovarăşul indigen să cheme pe alt cabil, care locuia la o depărtare mat mare de 4 km. Omul nostru strigă în limba cabilă cam următoarea frază în depărtare: Atenţie ! D. Borelli cheamă pe Mohamed ben Marsuk din satul Tiţi sau Malu pentru a-i arăta peştera Fellah ! Imediat se auzi repetarea acelor cuvinte de către toţi lucrătorii şi de către ceilalţi indivizi, ce nu lucrau, în mai puţln de 40 minute, chematul fu la locul indicat.

Siegmund Prager

O fiinţă omenească
supranaturală

Intr'un orăşel Radour. (Statele Unite) se află un tânăr de 28 ani, a cărei desvoltare se face mai încet de 6 ori ca celorlalţi oameni.

Inălţimea sa e de 0. m. 90 şi cântăreşte 44 kg. în timpul celor 19 ani din urmă, a mâncat de 3 ori pe săptămână, a dormit câte 24 ore şi a veghiat 24 ore, în care timp s'a jucat.

Era cu totul normal la naştere şi crescu ca orice copil până la vârsta de 3 ani.

Deodată desvoltarea i se opri şi îi trebui 6 ani, ca să facă progresul, pe care un copil îl face într'un an.

Cazul acesta curios a atras atenţia învăţaţilor şi unii din ei au declarat. că fiinţa aceasta supranaturală, dacă va continua să se desvolte mereu tot aşa de încet, va t r e b u i să trăiască trei veacuri.

M. Neamţeanu Bocan

Mangusti si pisicile sălbatice auxiliari nesocotiţi

In timpul unei campanii mai vale săvârşită în extremul Orient, pe bordul unui contratorpilor, am avut ocazia să studiez un mic mamifer curios, duşman neîmpăcat al şoarecilor, care la noi ar putea să aducă cele mai mari servicii, dacă ar fi domesticit.

Acest animal fusese adus pe bord, în momentul plecărei noastre în Franţa de către un matelot, nu prea ştiu pentru care motiv. Marinarii au câte odată idei ciudate!

Tot astfel şi alţi mateloţi cumpăraseră înainte de a se ridica ancora, câteva maimuţei ce fuseseră lăsate libere pe bord, dar pe care comandantul ordonă să fie debarcate la Singapor, prima noastră oprire, pentrucă aceste şirete patrupede, — rasă eminamente caraghioasă — se dedaseră la unele farse adesea periculoase şi pentrucă devenise imposibil de a mai tolera astfel de pasageri.

Să revenim la „şoricarul" nostru, pe care îl recunoscui a fi mangustul de Turan care se găseşte prin Cochinchina, şi Anam.

Este interesant să spun câteva cuvinte despre acest mic carnivor, pentrucă mi-a fost dat să constat că aparţine unei rase care' în stare sălbatică, e fără îndoială, vătămătoare omului (într'adevăr este vorba de un carnivor foarte dornic de sânge şi de carne) dar care ar putea să ne aducă foarte mari servicii mai ales pentru agricultură, dacă s'ar încerca să se domesticească.

Animalul în chestiune, era lăsat liber pe bord şi într'adevăr nu era deloc sălbatic, deşi destul de neîncrezător, într'un mediu atât de original, pentru el, oaspetele pădurilor.

In timpul zilei şedea sub dublu cort al corăbiei şi nu ieşia decât seara pentru a vâna şoarecii, care erau foarte numeroşi pe bord Cine cunoaşte marina, ştie foarte bine că şoarecii mişună pe bordul corăbilor şi că este foarte greu a-i stârpi din cauze multelor colţişoare unde găsesc adăposturi inaccesibile.

Am studiat cu minuţiositate faptele şi vieaţa acestui animal şi am remarcat că nu se atingea decât foarte rar de mâncarea, pe care marinarii i-o rezervau, ceeace m'a făcut să ajung la concluzia că şoarecii îndestulau pe deplin lacoma sa poftă de mâncare.

Eram pustiiţi de şoareci pe bord!

Nici vorbă însă că aveam un preţios ajutor în animalul, pe car ideea caraghioasă a unui matelot il adusese pe bord fără nici un rost.

Mă gândesc adesea la mangustul nostru, când aud vorbindu-se despre flagelul ce-l constitue pentru agricultura noastră ceata forfotitoare a roziatorilor (şoarecii de câmp).

De aceia în acelaş timp, ţin să spun şi câteva cuvinte despre două din rudele sale apropiate, pe care n'am reuşit a le domestici şi a le folosi. Vreau să vorbesc despre faimosul mangust de Egipt şi despre pisica sălbatică.

Primul a adus însemnate servicif vechilor Egipteni oameni practici şi cuminţi, cea de a doua a fost obiectul unor încercări de domesticire în Spania. Aceasta din urma mai ales, făcând parte din faune sălbatică a ţărei noastre, ne interesează în particular.

Cele trei specii: mangustul de Turan, mangustul de Egipt şi pisica sălbatică fac parte dintr'aceeaşi familie naturală, aceea a Viverideelor (vulgar Civete), care în epoca terţiară a jucat un foarte mare rol in evoluţia filogenetică a mamiferelor carnivore terestre. Fauna fosilă a Franţei numără foarte numeroase specii din acestea.

Câteva specii, din această familie deşi carnivore, prezintă o reală aptitudine de a se acomoda cu necurăţenia omului şi de a deveni ajutoarele sale.

Manguştii şi pisicele au talie, care variază dela 30 la 50 cm., coadă lungă, botul destul de subţire iar corpul relativ scund; morfologia lor generală se apropie puţin de aceea a Mustelideelor. Aceste Viveridee se hrnăesc mai ales cu rozători şi reptile.

Toţi savanţii recunosc că civetele din genul manguştilor şi pisicilor sălbatice au un caracter blând, timid şi în consecinţă încenat spre sevirtute, iar faptele confirmă pe deplin aceste afirmaţii

Se ştie că vechii Egipteni au ştiut să profite perfect de bine de predispoziţiile unei specii de Civete şi de aversiunea sa pentru reptilele şi

Măreţul Orenoc

Roman de Jules Verne

Aceşti trei geografi se întâlniau în fiecare zi la biblioteca Universităţei din Ciudad-Bolivar. Acolo, Varinas şi Felipe, oricât de hotărîţi erau să nu aducă vorba, se lăsau târîţi într'o discuţie ce nu se mai sfârşia, referitoare la Orenoc. Dar după explorarea atât de convingătoare a călătorului francez, apărătorii lui Atabo şi Guaviar se încăpăţânau în spusa lor.

S'a văzut aceasta prin cele câte-va replice dela începutul acestei povestiri. Şi discuţia continuă tot mai aprinsă, în ciuda lui Miguel, neputincios ca să domolească pornirea celor doi colegi.

El era un personaj, care se impunea prin statura lui înaltă figura aristrocratică, barba neagră prin care erau câte-va fire argintii, autoritatea situaţiei sale şi pălăria în formă de trombon, pe care o purta după exemplul întemeietorului independenţei ispano-americane.

Şi în ziua aceea Miguel repeta cu graiul său liniştit şi pătrunzător:

— Nu vă necăjiţi, amicii mei. Fie că o curge dela Răsărit sau dela Apus, Orenocul nu este mai puţin un fluviu venezuelan, tatăl apelor republicei noastre.

— Nu e vorba să ştim cui îi este tată, răspunse Varinas, dar al cui fiu este el; adică, dacă e născut din masivul Parima sau din Anzii columbieni.

— Anzi... Anzi.. ripostă Filip, ridicând din umeri.

Se părea că nici unul din ei nu avea de gând să cedeze în ceiace priveşte naşterea Orenocului şi se încăpăţînau atribuindu-i fie care câte un tată diferit.

— Să vedem, dragi colegi, reluă Miguel, dornic a-i aduce pe calea concesiunilor, e de ajuns să ne aruncăm ochii pe harta asta pentru a vedea că: de unde vine şi mai ales dacă vine dela Răsărit, Orenoc formează o curbă foarte armonioasă, o jumătate de cerc mai bine desenată de cât zigzagul pe care i l-ar da Atabapo sau Guaviar.

— Ei, şi ce are a face, dacă desenul este armonios sau nu? spuse Felipe.

— Dacă va fi exact şi la fel cu natura terenului adăogă Varinas. Şi, într'adins, puţin importă dacă curbele sunt sau nu trase artistic.

Era o chestiune curat geo-

rozatorii care mişunau în delta Nilului.

Această specie este Mangustul de Egipt cunoscut de asemenea sub numele de «Şoarecele lui Faraon» şi pe care Herodot îl numia« Ichneumon»

Nu numai că Egipteni ingrijau cu dragoste du acest animal pentru că era pentru ei un puternic auxiliar, dar încă îl divinizau.

Nu ştiu dacă Egiptul actual a mai conservat aceste înțelepte obiceiuri.

Aceluiaş gen al mangustului de Egipt aparține şi mangustul de Turan şi se găseşte în special în Cochinchină şi Anam, unde indigenii posedă asemenea animale domesticite.

Pisica sălbatică în fine, constitue un gen vechiu a cărui specie vulgară se găseşte prin partea occidentală şi meridională a Franței precum şi în Spania.

In această din urmă țară s'a încercat sub ochii mei domesticirea acestei specii.

In crezumat dacă familia Civetelor cuprinde genuri, pe care din cauza caracterului lor nu trebue să ne gândim a le domestici —şi civetele propriu zişe sunt în această categorie—totuşi ele ar putea furniza câteva excelente ajutoare agriculturei noastre, dacă cineva şi-ar da osteneală de a încerca acest lucru,

Intr'adevăr este bine să ne amintim că noi nu posedăm carnivori domesticiți, care să ne prezerve de stricăciunile cauzate de casta forfotitoare a rozătorilor.

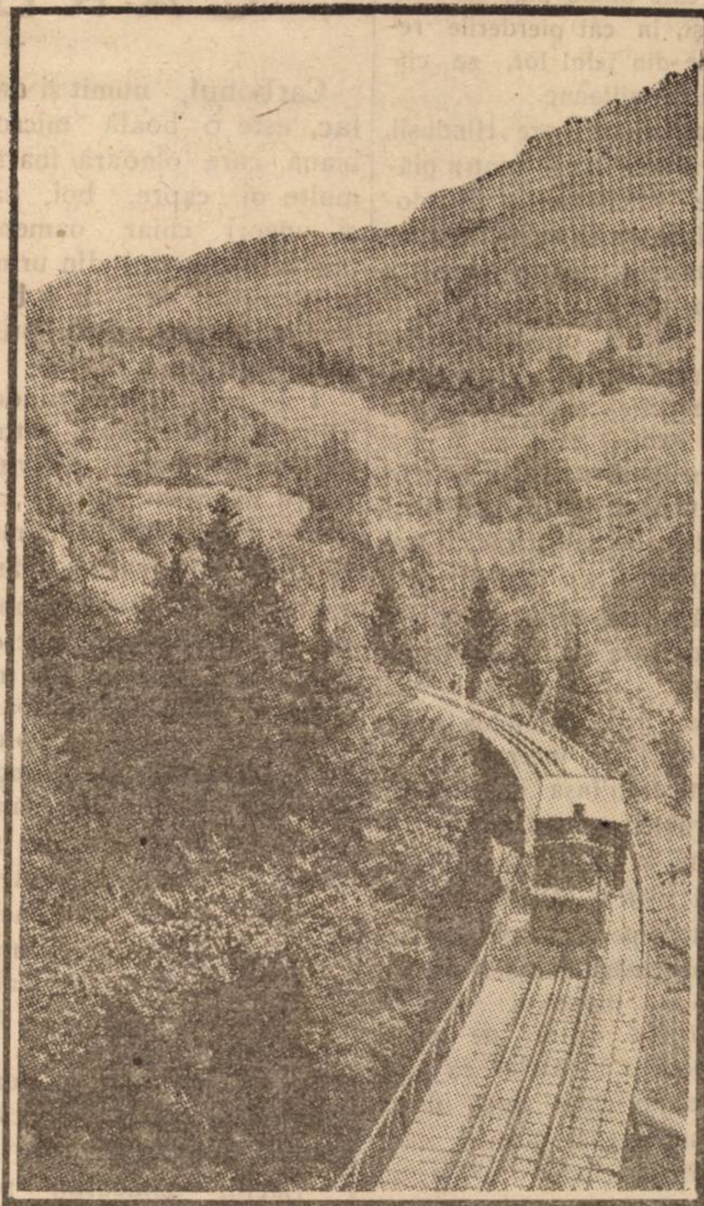
Numai când pronunţă cineva cuvintele „şoarece de câmp", îşi dă imediat seama de plaga imensă câte odată, ce o constitue acest mic rozător pentru culturiile şi recoltele noastre.

Carnivorii noştrii sălbatici: mustelideele printre mamifere, cele hrăpitoare printre păsări, viperile, printre reptile, evident distrug cantitățl considerabile. dar cum cum toate aceste animale sunt vătămătoare păsărilor şi animalelor noastre utile, sunt vânate şi distruse de un mare număr de cultivatori aducându-se astfel o piedică serioasă rolului lor de distrugători şi rozătorie.

Pisicile şi câinii din acest punct de vedre nu compteează, de oarece ei sunt ataşaţi cu totul de casele noastre,

Ar trebui deci să se dreseze unii mici carnivori sălbatici, aceia al căror temperament permite acest lucru, pentru a văna rozătorii, cari mişună prin câmpiile noastre şi cari

DIN ELVETIA

Podul dela Shnur Fobel

grafică, nu de artă. Argumentarea lui Miguel nu avea spor şi atunci el aduse în discuţie un element nou, aşa fel ca să o modifice. La dreptul vorbind, nu era un mijloc de a împăca pe adversari. Era poate ca şi câinii, cari, îndepărtaţi dela drumul lor. s'ar fi repezit pe urma unui al treilea mistreţ.

— Fie şi aşa, zise Miguel şi să lăsăm la o parte felul acesta de a privi lucrurile. D-ta, susţii Felipe şi încă cu ce încăpăţînare, că Atabapo, departe de a fi un afluent al marelui nostru fluviu, este însuşi fluviul.

— Susţin.

— Iar d-ta, Varinas, şi încă cu ce încăpăţânare, că din contra, Guaviar este Orenocul în persoană.

— O susţin.

— Ei bine, reluă Miguel, al cărui deget urmă pe hartă cursul apei în discuţie, de ce nu v'aţi fi înşelat amândoi?

— Amândoi! spuse Felipe.

— Unul singur se înşeală, afirmă Varinas, şi acela nu sunt eu.

— Ascultaţi-mă atunci până la sfârşit, spuse Miguel şi să nu vorbiţi înainte de a mă fi înţeles. Sunt alţi afluenţi de cât Guaviar şi Atabapo, cari îşi aduc rodul lor în Orenoc, tributari de o mare importanţă şi prin cursul lor şi prin volumul de apă. Aşa sunt Caura spre Miază-Noapte, Apure şi Meta spre Apus

Cassiquivare şi Iquapo la Miază-Zi. Îi vedeţi pe hartă? Ei bine vă întreb, pentru ce unul din afluenţi n'ar fi Orenocul mai de grabă de cât Guaviarul d-tale, dragul meu Varinas şi de cât al d-tale, Atabapo, scumpule Felipe?

Era întâia oară când ideia aceasta apărea şi nu e de mirare că cei doi contrazicători tăcură din gură aşteptându-i explicarea.

Chestiunea numai era deci între Atabapo şi Guaviar? Alţi pretendenţi se iviau?...

— Aida-de, spuse Varinas. Nu e serios ceiace spui, d-le Miguel.

— Ba din contra, e foarte serios şi găsesc că e natural, logic e şi deci de admis că şi această părere, ca şi cele două. să-şi poată discuta onoarea de a fi adevăratul Orenoc.

— Glumeşti, spuse Felipe.

— Nu glumesc de loc, când e vorba de chestiuni geografice, răspunse grav Miguel. Pe malul drept al cursului superior al apei se află Padamo.

— Padamo al d tale nu e decât un râu pe lângă Guaviarul meu, zise Varinas.

— Un râu, pe care geografii îl socot tot aşa de important ca şi Orenocul, răs-

sunt câte odată atât de numeroşi, în cât pierderile rezultate din jaful lor, se cifrează la milioane.

N'au ajuns oare Hinduşii, — e drept numai pentru plăcerile vânătoarei — să domesticească un animal din rasa pisicilor, foarte cunoscut Ghepardul ?......

In această ordine de idei şi fără a voi să preconizez, domesticirea manguştilor, animale exotice care ar fi mai bine ca întâi să se aclimatizeze, ne râmâne pisica sălbatică în stare de sălbătăcie, ceeace nu face s'o tratăm ca o fiinţă vătămătoare. este a con, damna rasa sa la o stingere sigură.

Deci mai mult folos am avea dacă am încerca să ne facem dintr'însa un auxiliar.

Problema oferă multe dificultăţi în acest sens, încât dacă pisica sălbatică poate foarte bine să se obişnuiască ea ar remâne în casele noastre şi ar îndeplini cuminte rolul său alături de pisica domestică. Este clar că lăsaiă pe câmp chiar după dresat ea se va găsi dispusă câteodată să comită furtişaguri, dar în aceasta nici pisicile şi câinii noştrii nu sunt ireproşabil.

După La Nature
Vici

CARBONUL

Carbonul, numit şi **dalac**, este o boală microbiană, care omoară foarte multe oi, capre, boi, cai şi uneori chiar oameni, purtând în cazul din urmă şi numirile de: **bubă neagră, antrax** sau **pustula maligna.**

I se zice carbon, fiindcă sângele animalului, atins de acestă boală, devine negru ca cărbunele şi are foarte mulţi bacili, numiţi **Bacillus anthracis,** având forma de bastonaşe, lungi de 10 microni (un micron e a mia parte din un milimetru, adică a milioană parte din metru) o picătură de astfel de sânge, inoculat la oaie sănătoasă, o îmbolnăveşte repede şi o omoară în câteva zile, din cauză că bacilii din acea picătură se îmulţesc îu sângele animalului inoculat în număr extraordinar de mare, şi îi consumă tot oxigenul globulelor roşii, producând asfixia animalului.

Bacilii dalacului, puşi în zeamă de carne de găină, se îmulţesc foarte repede şi capătă forma de filamente lungi, ceeace e un frumos exemplu de **dimorfism**, datorită înfluenţei mediului nutritiv. Fiind iipsit de aer, bacilii dalacului mor şi formează **spori**, nişte corpuşoare rotunde şi strălucitoare, cari nu se văd cu ochii liberi şi carl rezistă chiar la temperatura uscată de 123⁰. Prin spor se răspândeşte boală, după cum vom vedea.

De multe animale boala se prinde repede (capră, oaie, epure de casă, soarece), alte animale se pot vindeca (boul, calul), iar de altele nu se prinde (câne, pisică porc). Probabil că şi temperatura e cauza acestei diferinţe de receptivitate la diferite animale, căci broasca, care normal e refractară dalacului, capătă această boală şi moare, dacă e ţinută în apă de 35⁰. De asemenea găinele, cari normal sunt şi ele refractare acestei boale, capătă dalac, dacă le punem cu picioarele în apă rece, ca temperatura trupului lor să scadă la 38⁰ sau 35⁰, bineînţeles să înoculăm bacilii de ai dalacului şi broaştelor şi găinilor supuse la astfel de experienţe.

Propagarea boalei. Animalul mort de dalac se umflă, din nări şi din alte orlficii ale trupului îi curge sânge negru cu bacilii carbonului. Acest sânge cade pə pământ, unde bacilii se înmulţesc şi produce spori. Sporii duşi de vânt se împrăştie pe iarbă, unde pot trăi un număr mare de ani. Animalele sănătoase păscând altfei de iarbă, sporli întră în sânge, dacă animalul are o mică sgârietură în gură; acolo se prefac în bacili, se înmulţesc, îmbolnăvesc animalul şi-l omoară. Chiar dacă animalul mort de dalac e îngropat la adâncimi mari, încă molipsirea vitelor sănătoase se face, pentrucă râmeie înghit pământ cu spori din adâncime şi, când viu la suprafaţa pământului depun grămăjioare de pământ din interesul lor în care grămăjoare se află spori. Francezul **Pasteur**, un mare binefăcător al omenirei, amestecând cu apă astfel de grămăgioară de pământ cu spori şi apoi

---

punse Miguel. Pe malul stâng se află Cassiquiore.

— Care e un râuleţ pe lângă Atabapo, al meu, spuse Felipe.

— Un râuleţ care leagă basinurile venezuelane şi amazonian! Pe acelaş mal se află Meta.

— Care e un robinet de fântână...

— Un robinet din care isvorăşte un curs de apă, pe care economiştii îl socot că va fi viitoare comunicaţie între Europa şi teritoriile Columbiene...

Se vedea că Miguel răspundea sigur la tot şi continuând:

— Pe acelaş mal, zise el, este Apuse, fluviul Hanoş-ilor pe care corăbiile îl calcă în sus mai mult de 500 kilometri. Nici Felipe, nici Varinas nu se gândiră la aceasta, Se simţiau întrucâtva înăbuşiţi de spusele lui Miguel.

— Insfârşit, adăogă acesta, pe malul drept, se află Cuchivero, Caura, Caroi.

— Când o să termini de înşirat numele astea..? zise Felipe.

— O să discutăm, adăogă Varinas, care-şi încrucisase braţele,

— Am terminat, spuse Miguel şi dacă voiţi să ştiţi şi părerea mea personală...

— E nevoie ?... întrebă ironic Varinas.

— E puţin probabil! adăogă Felipe.

— Iat-o totuşi, dragii mei colegi. Nici unul din aceşti afluenţi nu poate fi socotit ca isvorul, căruia îi aparţine Orenocul. După părerea mea deci această denumire nu se poate da nici lui Atabapo, recomandat de amicul meu Felipe.

— Greşală! spuse acesta.

— Nici lui Guaviar al prietenului Varinas.

— Rătăcire! Spuse acesta.

— Şi încheiu, adăogă Miguel, că numele de Orenoc trebue să fie păstrat părţei superioare a fluviului, ale cărui isvoare sunt aşezate în masivul Parima. El curge prin teritoriul republicei noastre şi nu udă nici un alt pământ. Guaviar şi Atabapo să binevoiască a se mulţumi să fie simpli tributari, ceea ce este într'un cuvânt, o situaţie geografică foarte acceptabilă...

— Eu nu o primesc... zise Felipe.

— Iară eu o refuz... adăogă Varinas.

— Rezultatul intervenţiei lui Miguel în această discuţie hidrografică fu că acuma, trei persoane în loc de două, se aruncau asupra lui Guarinas a Orenocului şi a lui Atabapo.

(Va urma)

inoculând amestecui acestea în sângele unei oaie sănătoase, a îmbolnăvit-o de dalac, deşi acele grămăgioare de pământ proveniau de pe un loc, unde fusese îngropat animalui mort de dalac, cu 1« ani în urmă de data experienței.

Lupta contra dalacului. Cel mai bun lucru pentru a împedica boala, e să ardem animalele moarte de dalac ; iar petele de sânge şi alte lichide, lăsate pe pământ de animalul mort, în timpul transportului, să fie stropite cu sublimat, piatră vânătă sau lapte de var, spre a se distruge bacteriile.

Pasteur, punând bacilii dalacului în zeamă de carne de găină la temperatura de 42° sau 43°, observa că ei trăesc o lună pe zile, devin filamentoşi, nu produc spori, însă din zi în zi îşi slăbesc virulența lor, reuşind să obțină o serie de culturi cu virulențe descrescând progresiv, făcând la un animal sănatos o înoculație cu astfel de bacili cu virulența cea mai slabă şi apoi alte inoculațiuni, la intervale scurte, de câteva zile, cu bacili de virulențe din ce în ce mai mari, reuşi să imunizeze animalul timp de un an de zile. Vaccinul lui Pasteur e utilizat astăzi de mulți crescători de animale şi le fereşte vitele de îmbolnăvirea de carbon.

Carbonul la om. Oamenii pot căpăta carbon în următoarele împrejurări: a) Măcelarii, tăbăcarii şi alte categorii de meseriaşi, punând mâna pe carnea, pielea şi coarnele animalelor moarte de dalac, îşi pot introduce în trup bacilii dalacului, dacă au sgârieturi la mână. La început se face o bubă la locul de infecție, iar peste câteva zile boala isbucneşte în toată furia ei. b) Muştele, sugând sângele animalelor moarte de dalac şi apoi înțepându-ne, ne îmbolnavesc. c) Respirând praful din lâna şi piele animalelor moarte de carbon, introducem în nas spori, cari pot întră în organism, prin o sgarietură a mucoazei nasale, îmbolnăvindu-ne. d) Mâncând salată de plante, care cresc în locurile unde au fost îngropate vite moarte de dalac, de oarece pe aceste plante se găsesc sporii acestei boale şi în fine e) Mâncând carne nefriptă bine sau nefeartă bine dela animalele bolnavă de dalac. Când cineva bănueşte că buba ce o are pe trup e **pustula maligna**, să o ardă (cauterizeze) îmediat, pentru a omori bacteriile şi a împedică pătrunderea lor în sânge.

Prelucrare după A. Pizon.
Enache Poclitaru
Profesor Iaşi.

Mânăstirea din Sinaia

Esperanto

—o—

Un om care ar cunoaşte limbele: engleză, rusă, germană, spaniolă şi franceză ar putea să meargă în toată Europa fără a fi încurcat. Insă nu poți să ceri că oamenii să ştie aceste 5 limbe. De aici încep apoi şi piedecile de tot felul, care cauzează mulțimea diferențelor.

In evul mediu lipsa era înlocuită de limba latină.

Azi nimeni nu se mai frământă de a desvolta singur o chestiune, de a expune o ideie sau de a trata afacerile repede şi bine pentru a câştiga o concurență înverşunată, într'o limbă armonioasă şi limpede.

Dificultatea e deja rezolvată; cele 10 semne universale combinate între ele produc miliarde. Cu steagurile de diferite colori, corăbiile schimb o adevărată corespondență.

Era oare imposibil a alcătui o vorbire care să fi fost făcută în o oarecare măsură pentru scriere, şi de avea o limbă convențională şi universală, încă din vechime?

Diferite încercări au fost făcute cu puțin succes. „Volapük-ul (o asociație cu scop de a răspândi limba universală fondat în 1872 de Schleyer, preot catolic, filolog eminent, care cunoştea, se zice, 56 limbi, făcu un progres considerabil. Schleyer îşi consacrase 20 de ani operei sale şi îşi făcuse o mulțime de adepți entuziasmați în Europa centrală mai ales în Germania. In Franța însă au mers pe dos. Volapük-ul dădu naştere la o temă nesfârşită, vervei şi caricaturiştilor; trebue de mărturisit însă că era o limbă amestecată, nearmonioasă aproape barbară.

La 1788 după 15 ani de studii când partizanii limbei universale disperaseră de tot d. Zamenhof din Varşovia publică o broşură unde expusese principiile unui nou sistem. Lucrarea sa era semnată sub pseudo-nimul „Doktor Esperanto", iar titlul îi rămase acelaş, fu numită „Esperanto".

Dicționarul d-rului Zamenhof se compunea din aproape 3.200 de cuvinte radicale împrumutate din toate limbele Europene şi cunoscute de un mare număr de persoane.

Cu vre-o 30 prefixe şi sufixe şi 17 terminațiuni gramaticale, radicale prin nişte simple jocuri putem forma milioane de cuvinte. Nu era decât un singur articol: „la" toate substantivele se terminau în „o" adjectivul prin „a", iar pluralul era caracterisat prin „j".

Limba Esperanto este de o simplicitate de necrezut, în aproape 5 zile ajungi să scrii şi să citeşti bine.

Marele scriitor rus Tolstoi vorbind despre „Esperanto" a făcut concluzia următoare:

Sacrificiile ce vor fi făcute de tot omul lumei Europene consacrând câtva timp studiilor sale vor fi mici, iar rezultatele ce pot se decurgă, destul de imense, astfel că o încercare pe acest teren este necesară.

Sava Ionescu

CONVORBIRI ENTOMOLOGICE

II

Câţiva gândaci folositori

In general insectele ne sunt întotdeauna păgubitoare. De câte ori ţări întregi au fost pustiite de cârdurile întunecate de lăcuste, de câte ori mii de oameni au murit de foame de pe urma acestui blestem Dumnezeesc!...

Fluturii, ţânţarii, muştele nu ne produc decât rău, fiecare în felul său, dar destul de simţitor ca să ne pună pe gânduri şi pe muncă.

In acest articol voi trată ceva şi despre acei coleopteri ale căror moravuri nu se pun în contradicţie cu bunurile noastre sociale.

Cred că toţi aţi văzut vara prin grădini, poeni şi pe potecile munţilor un gândac verde-auriu cu mici broboniţe strălucitoare, cu fălcile puternice şi cu picioarele-i rezistente numit de către săteni *Grădinar* (cărăbuş auratus, cărăbuş auronites, cărăbuş candellatus). Specia de fapt e numai *cărăbuş auratus*, dar Românii întrebuinţează acelaş nume şi pentru cele două specii alăturate.

Grădinarul e de o agilitate de necrezut; sare peste crengi uscate, se azvârle peste locurile accidentate, schimbă direcţia fugei şi dacă vede că cu toate astea l-ai prins, lasă prin anus un lichid galben caustic şi cu miros de acid butyric. E arma sa definitivă. Toată ziua cât dogoreşte soarele, stă pe jumătate îngropat în ţărână sau pitit pe sub pietre şi numai dimineaţa şi'n amurg umblă după hrană. Zic «umblă» pentru că se poate că chiar atunci când el «dormitează» la adăpost de arşiţă se poate înfructă din orce pradă care îi trece pe dinainte şi pe care n'o scapă.

Când atacă, e demn de văzut. Se apropie cu paşi de lup pe la spate, îşi clănţene mandibulele ca să le'ucerce tăria ş'apoi când îi vine la socoteală se repede şi i spintecă pântecele,

Mănâncă de toate; omizi, licurici, râme, fluturi graşi, găinuşe şi chiar cosângeni.

Femela e mai puternică ca bărbatul şi ouăle şi le depune în pământ. Larvele sunt albe şi trăesc ascunse de căldură, îndeletnicindu-se cu aceleaşi apucături că şi părinţii.

Culoarea adoptată la mediul campestru îl apără pe grădinar de duşmani, care slavă Domnului sunt destui; iar acidul butiric trimis la nevoie tot la aceasta în sérveşte, căci vrăjmaşul care l-ar fi apucat în gură îl lasă imediat cu desgust scârbit de mirosul insuportabil.

Dar dacă armele îl scapă de duşmani, ele nu-l scapă din măselele femeiuştelor cari după depusul ouălor se fac năzuroase nevoie mare şi nu poftesc decât... coapsele soţilor lor.

Bieţii grădinari nu se apără. Pare că instinctul îi porunceşte să-şi închidă manibulele în faţa legitimelor, care îi înghite măruntaele fără grijă în timp ce el nu încearcă decît să fugă...

Şi aci se adevereşte spusa poetului:

> Răul nu ne vine de la nimeni de afară
> Ci dela acela, dintre noi aceştia din ţară..

Repedeaua. Cred c'o cunoaşteţi. Cine a pierdut câteva clipe plimbându-se în aer liber prin pădure sau pe câmpie desigur c'a zărit un gândăcel verde, cu ochiuri albicioase (Cicindella campestris) sau cafeniu cu puncte deschise (Cicindella silvestris) cu capul mare şi ochii bulbucaţi, cu un gât foarte gros şi cu picioarele foarte gingaşe: e *Repedeaua*.

Nu atât de puternică ca grădinarul îl întrece pe acesta în agilitate şi-i mai e superior prin faptul că poate zbura.

E adevărat că zboru-i e scurt şi neregulat din cauza adaptării acesteia la mediul pur terestru, dar cu toate acestea se poate ţine câte-va minute în aer.

Are aceleaşi apucături ca şi grădinarul, doar că hrana de predilecţie îi sunt furnicile.

Odată, la munte, am asistat la o asemenea luptă; nu ştiu de unde o Cicindelă silvestris căzu în apropierea furnicarului, unde stam la observaţie.

După câteva clămpăniri din fălci măcelari în mai multe păzitoare. Mai multe din ele dădură alarma şi pe dată cârduri întregi de războinici tăbărîră pe duşman. Cicindelele se ţinu bine timp de mai multe minute când patru furnici i se suiră pe spate. Atunci îşi luă zborul, dar după câţiva metri căzu din nou jos.

Cele patru furnici care se ţinuseră pe ei începu s'o împroaşte cu acid fernic, o înţepară iar după mai multe secunde curagioase insecta îşi primeşte răsplatata.

Banaitul. (Calosoma Sycophanta).

Că'i zice bandit nu mă prinde mirarea, căci slavă Domnului, are nişte apucături cu adevărat de bandit; dar păcat de haina'i atât de bogată, strălucitoare în frumuseţe, pătată de un nume atât de Inforător, dar corespunzând exact obiceiurilor.

Calosoma este un casap de frunte, şi se suie şi pe pomi, lucru pe care grădinarul nu-l poate face. Ii place mai cu seamă omizile nepăroase de pe pini.

In afară de aceste trei genuri principale în România se mai găsesc genurile *Procustes*, *Haraalus*, *Collyris*, *Elaphrus*, *Brachinus*, afară de sutele de specii ce aparţin genului Carabus.

Toţi aceştia constituie un însemnat ajutor omenirii în luptele ce le dă de veacuri cu gângăniile ce-şi cer dreptul la vieaţă, distrugându-ne bunurile noastre naturale şi rău face populaţia rurală care-i omoară cu duiumul din din frică sau crezând că li se iartă nu ştiu câte păcate.

Neştiinţa şi superstiţia au fost întotdeauna păgubitoare societăţii!...

Mircea Gh. Eliade

Constituţia fizică a Soarelui

Intr'un număr trecut am făcut conoştinţă cu focarul de lumină, căldură, şi atracţiune, de care depinde planeta noastră cu întreagă ei vieaţa, Soarele.

A ajuns omenirea noastră să cunoască dela o aşa de mare depărtare, constituţia lui intimă?

Indată ce discul negru al lunei acoperă în întregime globul de foc, apare deodată împrejurul discului, un halo strălucitor alb căruia astronomii i-au dat numele de «*Coroana solară*». Ea e cunoscută din cele mai depărtate timpuri, şi chiar Plutarch a observat această coroană, a cărei frumuseţe a descris-o mai târziu. Studiul ei nu a început decât din 1852 cu ocazia unei echlipse totale de soare din sudul Europei.

Odată cu descoperirea «*Spectroscopului*», de care vom vorbi mai târziu, a fost găsită şi constituţia acestui halo, care e ultimul înveliş al soarelui. Astfel s'a descoperit că acest halo e format din miliarde de părticele ce plutesc deasupra soarelui la înălţimi destul de mari, în mijlocul unui gaz numit «*Coroniu*»

In ultimul timp s'a găsit cum că şi pământul ar fi încunjurat, de un asemenea gaz, la mai multe sute de kilometri înălţime; numit «*geocororoniu*» adică coroniu pământesc. Aspectul coroanei depinde însă mult şi de condiţiunile atmosferci.

Astfel o ceată câ de uşoară face ca părţile ei exterioare să nu mai fie bine vizibile şi de multe ori deloc.

In unele cazuri razele coroanei pot fi văzute chiar la şase grade departe de marginea soarelui, adică la o distanţă de mai multe milioane km. Coroana nu poate fi fotografiată decât în timpul eclipselor totale de soare şi chiar Huggins în Anglia precum şi alţii au făcut numeroase încercări ca s'o fotografieze fără ajutorul vreunei eclipse, toată munca lor a fost însă nulă.

Astfel studiul ei se reduce doar la cele câteva minute în ani de zile când se produce eclipsa totală de soare.

Deaceea astronomii organizează expediţiuni speciale pentru observarea eclipselor obţinând fotografii şi *spectrograme* pe cari le studiază cu griji.

Chiar anul acesta, cu prilejul eclipsei totale de soare din 21 Septembrie a cărei linie centrală va trece prin Oc. Indian, Australia etc, mulţi vor avea fericita ocazie de a admira această măreaţă privelişte.

Tot cu prilejul ei o expediţiune astronomică în frunte cu Einstein va verifica mai multe puncte din teoria celebrului savant.

Cât despre legărura dintre coroană şi petele solare despre cari vom vorbi în curând, nu mai există nici o îndoială.

In epoca maximului petelor solare, coroana e împărţită deopotrivă împrejurul soarelui; în epoca minimului regiunile polare ale soarelui sunt cu totul lipsite de razela coroanei.

Cromosfera şi fotosfera.

Sub coroană se află o a doua pătură numită «*Cromosferă*» adică sfera colorată. Ca şi coroana ea nu putea fi observată decât n timpul eclipselor totale de soare.

Dar doi astronomi unul engiez şi altul francez au fost mai norocoşi ca Huggins şi au găsit amândoi deodată mijlocul pentru observarea cromosierei. Metoda lor se bazează tot pe spectroscop constă în aplicarea spectroscopului la lunetă; aşa că această pătură de gaze a fost şi poate fi studiată şi fotografiată oricând. In 1890 Habe perfecţionează invenţia celor doi obţinând fotografia foarte bine reuşite prin ajutorul acestui instrument numit «*Spectroheliograf*». Cromosfera areo- culoare roşie trandafirile şi a tecut destul timp până să se încredinţeze toţi astronomii că acele flăcări mici trandafirii aparţin soarelul.

Un lucru curios însă şi demn de admirat sunt nişte flacări gigantice se nasc din acest înveliş atingând lungimi colosale.

Astronomii le-au numit «*Protuberanţe*» sau «*Proeminenţe*» despre cari vom vorbi într'un articol viitor. Grosimea mijlocie a Cromosferei, dnpă ultimile calenbe ar fi deia 7000—11.000 kilometri.

Analiza spectrală a acestui înveliş; arată că este format în cea mai mare parte, de hidrogen, din care causă are şi culoarea trandafirie.

A. Robescu-Pollux
membrul soc. astronomice franceze

FABRICA DE SPIRT DIN REŞIŢA

Intr'una din excursiunile întreprinse prin Banat, am vizitat între altele şi fabrica de spirt din Reşiţa.

Descrierea fabricei

Fabrica se află la vreo jumătatea km. de oraş, situată pe o terasă destul de înaltă. In apropierea fabricei curge Bârşova un râuleţ repede de munte, care graţie marei turbine ce se află acolo este captat chiar din apropiere de isvor şi silit a produce electricitatea necesară uzinelor din Reşiţa.

Indată ce ar înceta această turbină să funcţioneze, toată activitatea uzinelor şi fabricelor din Reşiţa ar fi nulă

Fabricarea spirtului din lemn

Această fabrică are imense domenii forestiere.

Lemnele cari se aduc depe munte cu vagonetele, sunt puse în căldări mari şi introduse în nişte cuptoare ca să se usuce. In aceste cuptoare sunt ţinute 48 ore. după cari sunt introduse în alte cuptoare unde sunt ţinute 24 ore. In aceste cuptoare se carbonizează prin gazul produs dela o carbonizare anterioară şi care vine prin nişte ţevi. Prin carbonizarea lemnelor se produc gaze, cari se transportă prin nişte spălătoare şi purificatoare în cari se spală şi se purifică printr'o ploaie măruntă de apă care curge încontinu. După aceasta gazele purificate se introduc în nişte condensatoare unde căpătăm oţetul Zic oţetul, pentrucă din toate combinaţiunile acestea el iese mai intâi şi nu spirtul. Oţetul totuşi nu este terminat. Are încă gust şi miros de fum; de aceea este iarăşi condensat, apoi trecut n nişte rezervoare, unde datorită temperaturii se desface în oţet şi spirt de lemn. Spirtul este totdeauna în cantitate mai mare decât oţetul. El este acum gata şi bun de întrebuinţat. Oţetul însă nu este terminat; căci mai conţine apă şi diferite substanţe. Pentru aceasta este amestecat cu piatră de var. Se produce un uleiu, care poate fi întrebuinţaf ca orişice grăsime. Oţetul cu piatra de var formează acetatul de calciu. Acetatul de calciu mai conţine apă şi prin încălzire se pierde şi rămâne o substanţă mucoasă şi de o culoare gălbuie care este acetatul curat.

Acesta e uscat în maşini încălzite cu păcură şi prefăcut în boabe mari. cari sfărâmându-se ne dă un praf. Acest praf, dacă e încălzit cu apă, vapori şi condensat căpătăm oţetul curat. Zilnic se întrebuinţează vreo 300 m³ de lemne din care se scot apoximotiv 2000 litri spirt şi aţet. La prima carbonize a lemnelor această fabrică mai e ajutată şi de gazul rămas din distilarea manganului, care vine prin tuburi simetrice dela o altă uzină. Vedem dar, ce avantajoasă este fabricarea spirtului; căci pe lângă spirt mai căpătăm şi oţet de prima calitate. Trebuie însă să ştim, că spirtul este totdeauna în cantitate mai mare decât oţetul.

O scurtă privire asupra organisaţiei:

Acum doi ani lucrătorii Români erau plătiţi rău şi trataţi cu asprime. Iar ingineri de ai noştri nu aveam decât unul, pe când Unguri erau trei. Să sperăm totuşi ca această stare de lucruri se va îmbunătăţi, iar roadele acestei industrii se vor înmulţi, căci această industrie are un frumos viitor.

Popescu M. Alexandru
Liceul Sf. Sava

RUBRICA CETITORILOR

RASPUNSURI

La No. — De ce în Transilvania sunt o mulţime de localităţi oraşe şi sate care pe lângă denumirea lor mai au şi adaosul de mare D. ex. Oradia mare, Leta mare, Baia mare, Satu mare Abraşu mare, Cincul mare şi altele.

Este şi Oradia mică? Da dar cele mai multe sunt în Ungaria. Care sunt la noi au un nume mai drăgălaş d. x. în loc de Cincul mic i se zice: Cincuşor în loc de Baia-mică Baiţa, Palmacivil mic se zice Palmacel, Almaşumare — Almaşel.

Oradea mică se află în jud. Nyitra ocupat de Cehoslvacia.

P. Curt.

INTREBARI

No. 287.— Rog pe Domnii cetitori a-mi recomanda mai multe fabrici de lănărie din ţară şi străinătate.

Chirombu

No. 288.— 1. Care a fost cea mai veche scriere şi când a apărut?

2. Dela ce dată s'a început scrierea Istoriei Popoarelor?

3. Care este origina Indienilor americani găsiţi acolo cu ocazia descoperirei americei.

Un Cetitor--Galaţi

No. 289.— 1. Unde aş putea găsi, şi cu ce preţ un tratat practic de zologie în limba Română şi care să trateze şi despre modul de tratament al materialului strâns excursiuni,

2. Idem în instrumentele de care avem nevoe în excursiuni, ca: ciur, reţea, volac, pensetă de gaz, lanternă, etc.

A. Elian

No. 290.— Cine este autorul broşurei: „Cum ajunge cineva om", în care se tratează vieaţa lui B. Franklin; unde aş putea-o găsi şi cu ce preţ?

I. Luţai

No. 291.— Rugăm a ne spune revistele şi studiile relative la comerţ.

Un cetitor

No. 292.— 1. Dece acei cari au format calendarul au pus luna Februarie de 28 sau 29 zile şi nu altă lună.

2. După cum se ştie, pământul este împărţit în ere; în ce eră suntem noi?

C. I. Costea

No. 293. — Rog a-mi răspunde la ce librărie se găseşte metoda de a învăţa franţuzeşte «Otto-Gaspey-Sauer»: această după indicaţia D-v. Dată la No. 214 din ziarul No. 33.

Azem Ilias

No. 294.— Care culoare din spectrul solar face ca seleniul să devie rezistent la trecerea curentului electric?

D. Borş

Un post de telefonie fără fir poate să servească şi pentru telegrafie fără fir?

In Bucureşti avem vre-un post transmiţător de telefonie fără fir?

No. 295.— Pentru uşurarea începătorilor realişti aş dori să lucrez într'un manual special exerciţiile din algebra din cl. V Reală de Alexandru Manicatide. Cercetând mai mulţi elevi, mi-au răspuns că urmează modernul, pentrucă au juxte la l. Latină, cu toate că erau bunicei la Matematică.

Rog pe cine ştie adresa D-lui M. pentru a putea convorbi asupra acestei idei sau dacă nu mai traeşte autorul, vă rog a-mi răspunde prin ziar la cine aş putea a mă interesa pentru a obţine voe să tipăresc exerciţiile lucrate din Algebra din clasa V reală de Alex Manicatide.

Petre Tănăsescu—Corabia

No. 96.— Care ar fi preţul unei lunete de 54 mm. diametru obiectiv şi care casă de optică din Germania are cele mai bune lunete.

No. 297.— Rog Cine ştie câte-v adrese de reviste astronomice care apar în Germania.

No. 298.— Dece licăreşte o stea când te uiţi la ea cu ochii liberi iar când te uiţi cu o lunetă dispare această licărire.

Un Abonat

No. 299 — Unde pot găsi un bun dicţionar Italo-Român şi Româno-Italian Şi cu ce preţ?

Anghelache Roşioru

No. 300. — 1) Rog a mi se recomanda un manual în care să trateze despre construcţia şi funcţionarea invenţiilor lui Edison. Dacă se poate şi biografia sa,

2) Rog a mi se recomanda, un manual de anatomia.

No. 301. — Rog a'mi comunică strada unde apare revista «Albina».

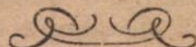
Dacă găsesc să cumpăr şi de unde numere vechi din «Ziarul Ştiinţilor Popular şi al călătorilor».

E. D. S.

No. 302 — Rog pe D-nii ştiutori a-mi raspunde prin această revistă, dacă pot găsi undeva toate sau numai unele din următorele cărţi:

1. L'évolution des Sciences, par L. Houllevique. 2, L'evolution des Forces, par Dr. Gustav Le Bon. 3. Lévolution de la Matière, dr. G. Le Bon. 4, Les Atomes par Jean Perrin. 5, La Physique Moderne, Emil Saigey. 6, La Physique dans la Vie par dr. G. Eisenmaqer. 7, Manipulation de Phynque- Albert Turpani. 8. Mecanique celeste par Laplace. 9, Consernarea Energiei de Balfour Stenart. 10, Correlaţia forţelor de Grove. 11, Unitatea forţelor de Sechi.

J. Mironescu.

Corespondenţa ziarului

No. 190. — **Dr. Lupescu** Nu se dă diferenţă.

No. 191. — **Duţă A.** S'au publicat multe în numerele din urmă.

No. 192. — **Subloc. D. Pet.** Lucrarea nu se poate tipări E prea mare şi nu intră în programul revistei. Trimeteţi însă pe cineva din vreme după manuscris, căci de regulă, noi nu suntem obligaţi a le păstra.

CUPRINSUL No. 38

Ilustraţiuni:

ZIARUL STIINTELOR POP[ULARE]

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: în țară . . . 60 lei; „ străinătate 120 „

DIN MUNTII BUCEGI

PE CARAIMAN

... pe suprafaţa pământului

Plantele, ca să trăiască şi să se desvolte, au nevoe de căldură, umiditate lumină şi anumit sol; ori aceşti factori nefiind răspândiţi uniform pe suprafaţa globului pământesc, nici plantele nu vor fi răspândite uniform, aşa că fiecare regiune a pământului are aspectul său particular, caracterizat prin totalitatea animalelor (**fauna**) şi totalitatea plantelor (**flora**), ce locuesc în acea regiune.

Cea mai lesnicioasă cale, pentru a ne convinge de acest lucru, e să facem excursiuni şi să observăm plantele şi felul locului unde trăesc (**habitat**) şi atunci se va vedea, că plantele pădurilor diferă de cele ale câmpurilor, după cum cele din vecinătatea apelor curgătoare diferă de cele din locurile uscate.

Se va mai vedea iarăşi dacă-ţi dai osteneala să vezi, că plantele de apă au tulpinele foarte lungi, ca să-şi scoată florile în aer, iar ca să se poată susţine în apă, în tulpinele lor sunt foarte multe cavităţi cu aer; că plantele, cari trăesc în locurile uscate, au tulpinele şi frunzele groase, diu cauza proviziei de apă ce conţin şi care le permite să rabde la uscăciune; că povârnişurile opuse, adica expuse la nord; în fine că după felul pământului, cutare sau cutare plantă va apărea sau va disparea.

Ceeace se observă **în mic** în un spaţiu restrâns al plimbărilor noastre obişnuite, se poate vedea **în mare** şi mai accentuat dacă călătorim în ţări îndepărtate, u n d e climele sunt mult deosebite.

„Fiecare ţară, fiecare grad de temperatură, spune Buffon, are plantele sale particulare". Şi tot acest scriitor genial, ca să arate mai precis influenţa climei asupra plantelor; spune în altă parte; «Din climele excesive avem medicamentele, parfumurile, otrăvurile şi toate plantele ale căror calităţi sunt excesive. Climatul temperat nu produce, din contra, decât lucruri temperate; erburile cele mai dulci, animalele cele mai blânde şi oamenii cei mai deştepţi sunt roadele acestei clime fericite".

Pentru a ne face o idee de distribuţia plantele pe pământ, vom studia succesiv:

1. **Influenţa mediului**, adică a climei şi a solului asupra distribuţiunei plantelor;

2. **Vegetaţia la diferite altitudini**, u r c â n d u-n e de exemplu dela ţărmul Mediteranei până în vârful Alpilor;

3. **Vegetaţia la diferite latitudini** călătorind dela ecvator până la poli.

I. **Influenţa mediului asupra desvoltării şi distribuţiei plantelor pe suprafaţa pământului.**

Căldura, umiditatea, lumina şi natura solului influenţează dezvoltarea şi distribuirea plantelor.

1. **Căldura.** Aspectele variate ale floreilor de pe suprafaţa globului sunt datorite în primul loc căldurei. Formele de vegetaţie pe care le întâlnim, când urcăm un munte dela poalele lui până în vârf, se repetă, dacă călătorim de la ecvator spre poli, de oarece căldura descreşte progresiv cu **altitudinea** şi cu **latitudinea**.

... are nevoe de o anumită cantitate de **căldura totală** pentru a se desvolta. Astfel dacă se face suma temperaturilor medii a fiecărei zi, începând cu ziua a cărei temperatură medie e de 10°, se constată că viţa de vie, de exemplu, are nevoe de un total de 2900 calorii pentru a-şi coace bine strugurii. Pentru grâu, care creşte dela temperatura de 6°, e deajuns 2000 calorii ca să-şi coacă boabele.

In evoluţia complectă a unei plante, trebue să ţinem seamă nu atât de temperatura mijlocie auuală, cât mai ales de **temperaturile externe** ale verei şi ernei.

Astfel sudul Irlandei şi împrejurimele Maienţei, de pe valea Rinului, au aceaşi temperatură medie anuală (9°5) şi cu toate acestea viţa de vie dă rod minunat pe malurile Rinului, pe când în Irlanda strugurii rămân necopţi. De asemenea viţei de vie îi merge bine în Alsacia, unde temperatura, medie a ernei e sub 0° şi nu-i prieşte în Vendée, unde temperatura ernei e deasupra lui 0°. Prin urmare viţa de vie rezistă la gerurile cele mai mari ale ernilor, în schimb are nevoe de multă căldură vara, pe care nu o găseşte în Irlanda, unde ernele sunt blânde şi verele răcoroase.

Sunt apoi unele plante, cum e smochinul, care nu rezistă la răceli şi călduri mari, de aceea îl întâlnim des în Bretagne şi foarte rar în Lorena.

Din cele înşirate, relativ la căldură, ne explicăm uşor de ce plantele nu pot fi transportate brusc din un clinat în altul. Aşa palmierii plantaţi la Paris pier earna, iar plantele regiunelor temperate pier, dacă-s duse îu locurile calde unde cresc palmierii. Totuşi aclimatarea se poate face pentru unele plante, însă trebue procedat cu precauţiune şi urmând anumite metode, cari nu intră în cadrul subiectului de faţă.

2) **Umiditatea.** De umiditatea solului şi a aerului depinde felul plantelor din o regiune oarecare. Unele plante, ca salcla şi arinul, le găsim pe malurile râurilor; altele ca stejarul şi pinul, în locurile uscate. De asemenea mentha, juncus, equisetum trăesc în locurile mlăştinoase, pe când toporaşul şi ophrys preferă terenurile uscate.

Se ştie că câtimea de ploae descreşte cu cât localitatea e mai departe de mare; prin urmare florile vor varia dacă călătorim din Bretagne în Rusia, fiindcă Bretagne are o climă **maritimă** umedă, cu temperatura puţin variabilă, iar Rusia şi Siberia au un climat **continental** uscat, cu erni foarte geroase şi veri foarte călduroase.

Evident că un climat complect uscat ucide orice vegetaţie şi produce acele imense întinderi, acoperite de nisip, numite **deşerturi**, cum e Sahara din Africa, unde numai în puţine locuri are petece de verdeaţă, numite **oaze**, datorite pânzei de apă subterană, ce e aproape de suprafaţa pământului în acele locuri.

In fine plantele grase, ca aloe şi agave, abundă în locurile calde şi uscate, fiindcă au, în frunzele şi tulpinele lor groase, apă de rezervă, graţie căreia rezistă la uscăciune în timpul secetos al anului.

3. **Lumina.** Lumina influenţează de asemenea distribuţia plantelor, căci

sunt unele plante care au nevoe de lumină intensă, pe când altele se desvoltă numai în întunecimile pădurilor.

Se ştie că plantele conţin în trupul lor clorofilă, în câtime mai mare sau mai mică, după cum planta e mai mult sau mai puţin luminată. In regiunile polare şi pe vârful munţilor, fiind lumină multă, plantele ce trăesc în acele locuri, vor avea multă clorofilă şi deci nutriţia lor se va face mai intens. Urmează dar că se va găsi mai mult amidon şi zahar în rizomele munţilor şi mai puţin în rizomele din văi, deci plantele de pe înălţimi vor fi mult mai viguroase faţă de cele din câmpii.

7) De asemenea florile mari şi bogate în culori, ale plantelor de pe înălţimile mari sau din regiunele polare, sunt datorite luminei, care aci ţine locul căldurei.

4) **Natura solului.** Şi compoziţia chimică a solului influenţează asupra aspectului vegetaţiei. Unele plante, ca fagul şi teiul, au nevoe de un teren **călcăros**, altele, ca pinul, mesteacănul, castanul, preferă locurile **silicioase**, în fine, altele sunt **indeferente**, adică pot să trăiască tot aşa de bine, fie pe un teren calcaros, fie pe unul silicios.

Uneori numai prezenţa unei singure substanţe în sol influenţează asupra aspectului vegetatiei; spre exemplu, sarea, care se află în solul Turchestanului, permite desvoltarea în această regiune a plantelor, cari de obicei trăesc pe ţărmurile mărilor. Plantele, care trăesc pe ţărmul marei, au nevoe de sare, însă unele se opt lipsi de ea, pe când alte plante nu pot suporta prezenţa sărei în sol, de aceea arborii de pe bulevardele Parisului sufăr mult, când se toarnă sare peste zăpadă spre a se topi.

Zonele de cultură în Franţa. Ceea ce s'a spus până acum, ne permite să pricepem marea varietate de culturi, cari se fac în diferite regiuni cu diferite clime. Dacă luăm de pildă Franţa, călătorul, care ar merge dela ţărmul ei mediteranian spre Nord, va întâlni o serie de plante diferite, a căror cultură caracterizează fiecare regiune. Să cităm unele din aceste plante. Portocalul trăeşte în o regiune restrânsă din sudul Franţei, în două departamente: Var şi Alpii Maritimi. Maslinul ocupă o suprafaţă mai mare, căci îl găsim în Province şi chiar pe valea Ronului până la Valence.

Viţa de vie ocupă cea mai mare parte din întinderea Franţei, lipseşte numai în Bretagne şi pe ţărmul Canalului La Manche, unde vara e prea răcoroasă şi n'are căldură suficientă să coacă strugurii. Cerealele cresc în toată Franţa, dar mai ales în câmpiile Beauce (între Loara şi Sena) sunt abundente; orzul şi secara prosperă chiar pe înălţimele de peste 1000 m. Arborii cu frunze totdeauna verzi, ca smochinul, dafinul etc., se găsesc în climatul umed de pe ţărmul Oceanului, până în Bretagne şi Normandia.

Pomii, ca mărul, părul etc., sunt numeroşi în Bretagne, Nomadia, Picardia, adieă în regiunea din nordul Franţei, unde lipseşte viţa de vie.

Pădurile, cari acoperiau altădată aproape tot pământul Galiei, au fost tăiate, făcând loc culturilor. Totuşi ele sunt numeroase în regiunele muntoase din Platoul Central, Vosgi; Jura Alpi.

En. Poclitaru
Profesor secundar, Iaşi

Priveşte cu aceiaş căldură şi pe cel bun ca şi pe cel rău.

Sihastrul

UN CAPITAN DE 12 ANI

Câţi au auzit de Volney Bekner, faimosul căpitan care la 12 ani comanda una din cele mai frumoase şi mai iuţi corăbii? Un copil şi comandant!

El s'a născut în 1748. Tatăl lui era un brav marinar irlandez, — dar un simplu, un umil marinar.

Murindu-i mama, dela doi ani a fost îmbarcat pe corabia pe care tatăl său făcea serviciul. Era păpuşa întregului echipaj.

La trei ani tatăl său începu să-l deprindă cu greaua meserie de marinar. Era o plăcere să-l fi văzut, la cinci ani, urmărind înot, pe distanţă pe doi—trei kilometri, vasul de pe duneta căruia tatăl său nu-l perdea din ochi. Dacă se ordona o manevră, piciul marinar, ud încă de apă sărată, sărea la bord, se căţăra până în vârful catargului, aluneca dealungul frânghiilor şi mai sprinten ca toţi ceilalţi marinari, execută ordinele date.

Era cel mai îndrăsneţ şi cel mai viteaz dintre marinarii vasului; cu timpul deveni şi cel mai învăţat: *ce nu e cu putinţă unei voinţe stăruitoare!*

La 12 ani era deja al doilea căpitan, conducea vasul. Intr'o zi căpitanu întâi îl chiemă şi în faţa tatălui său şi a întregului echipaj îi spuse: «De vei merge tot aşa, în curând vei fi mai mare de cât mine».

In 1760, pe drumul dintre Port-au-Prince (capitala republicei Haiti) spre Franţa, o copilă neascultătoare a unor pasageri pândi când guvernanta dormia, şi ieşi pe punte.

Cum marea era rea, valuri spumoase se loviau de vas şi stropiau puntea, fetiţa începu să se joace, tot apropiindu-se de parapet cu gândul numai la joc, se tot apropia, se urcă pe copastie şi la o sgâlţâitură a vasului, alunecă în mare, strigând ajutor.

Marea o înghiţi. Spre norocul ei tatăl lui Volney Bekner o văzu, se aruncă în apă şi se afundă să o prindă. Când ieşi la suprafaţă nu era singur: Cu stânga ţinea neastâmpărata copilă şi cu dreapta înota. Corabia în răstimp până să fie oprită, se depărtase, era la o bucată bună de înotător. Din fericire tatăl lui Volney Bekner era voinic, se apropia din ce în ce de vas.

De odată marinarii rămân încremeniţi: La oare care depărtare de corabie răsare o dihanie neagră care se îndrepta spre salvator: Era un rechin!

Omul începe să strige „ajutor, scăpaţi-mă" dar impovărar cu fetiţa, nu putea să scape de fiorosul urmăritor. Erau perduţi.

La bord nu mai ştiau ce să facă şi priviau neputincioşi la goană. Unii iau puştile, trag în rechin, dar în zadar: Gloanţele ricoşează, rechinul nu e nici măcar rănit. Şi distanţa dintre el şi om se tot micşorează!

Când tocmai era gata să-i înhaţe, rechinul se opreşte deodată, se răsuceşte şi marea se înroşeşte în jurul lui. O mână nevăzută îl lovise!

«E Volney Bekner»! Strigă echipajul. In adevăr era el, care fără să fie văzut de cine-va se aruncase în apă cu o sabie, hotărît să-şi sacrifice vieaţa pentru a scăpa pe a tatălui său. S'a afundat şi băgându-se sub rechin i-a implântat sabia în pântece!

Rechinul rănit, încearcă să se răzbune pe atăcător, părăseşte pe tată şi goneşte după fiu. Tocmai aceasta voia Volney Bekner: Toată primejdia să se năpustească asupra lui.

Pentru ca rechinul nici să nu se mai gândească la tatăl său, se sacritică cu totul, înotând în partea cealaltă a corăbiei, atrăgând corabia după el.

Puterile rechinului mai slă-

bise din cauza ranei; dar şi copilul simţia că abia mai se ţinea. Intoarce capul şi vede că tatăl său ajunsese la vas împreună cu fetiţa: Era scăpat. Acum abia se gândeşte să se îndrepteze şi el spre corabie.

Rechinul însă îi aţinea calea. Cu ocoliri, pe cari urmăritorul, mai greoi, nu le putea face, Volney reuşeşte să se apropie de vas. Aproape l-a atins. Marinarii îi aruncă frânghii, zeci de mâini se întind spre el, cu toţii ar dori ca pântecele vasului să se deschidă ca să poată pătrunde mai repede inimosul copil. A prins o frânghie. Tocmai în clipa aceia însă rechinul simţind că-i scapă prada, face o ultimă sforţare şi se aruncă: Gura lui deschisă e la o palmă de copil. Marinarii trag iute de frânghie, îl prind şi-l ridică pe punte. Şi pe când Volney Bekner, slăbit, cade în braţele tatălui său, rechinul sleit de rană şi ultima sforţare, se dă peste cap şi moare în mijlocul mărei înroşite de sângele lui.

Volney Bekner întrebat odată dacă îi place *gloria*, a răspuns că „da"!

— Dar ştii tu ce este *gloria?*

— *Să-ţi îndeplineşti datoria!*

Aceasta cu adevărat e cea mai mare glorie şi Volney Bekner a dobândit-o!

B. B. Delamare

PRIN JUGOSLAVIA

I.

Pe Dunăre — Locuri şi însule

...Noaptea.

Portul Turnului Severin se învăluește parcă în ceaţă şi se sterge din ochi pe măsură ce ne depărtăm; ţărmul rămâne negru deasupra apei lucioase în bătaia lunei.

Vasul tremură din toate încheieturile şi luminele lui se proiectează pe undele despicate de provă, care fâşie şi-şi aruncă snopii până pe punte.

Parte din călători sunt adormiţi. Stau ghemuiţi între boccele, lăzi şi butoaie, acolo unde şi-au găsit un adăpost mai bun şi-i trag la aghioase. Puntea este aproape goală; curentul apei şi răcorea i-a gonit mai pe toţi înăuntru.

Dar vasul, abia după câteva minute de mers, încetineşte, manevrează şi opreşte. Suntem pe ţărmul sârbesc, la Cladova, oraşul aşezat aproape în faţa Severinului. Şi fiindcă serviciul fluvial sârb şi-a regulat cursa astfel că numai pe lumina zilei să se străbate Dunărea în sus, trebuie să aşteptăm câteva ori în bătaie vântului, legaţi de acest port mititel.

. . . .

S'a luminat de ziuă.

Când deschid ochi, ne depărtam încet de ţărmul sârbesc, Fet-Islam, vechia fortăreaţă din marginea oraşelului cu zidirea ei cenuşie şi scundă, cu turnurile de observaţii, se pierde în urma noastră.

Coamele dealurilor sunt luminate de revărsatul zorilor. Câmpia sârbească se întinde presărată cu crânguri şi sate mici de pescari; ogoarele se taie în şuviţi lungi, mai galbene, mai verzi, ca nişte covoare intinse în zi de sărbătoare.

In cursul Dunărei, din faţă, se vede despărţit un canal bine pietruit. Apa curge sgomotos şi strânsă între pereţii digurilor, se sbate şi goneşte cu furie spre vale [1]). Şi de partea cealaltă a digului, cursul liber al Dunării loveşte în stânci ce-şi arată creştetul, mai mari şi mai mici, mai lungurete, şi mai rotunde, după capriciul apei şi al timpurilor ce au trecut peste ele. Sunt *Porţile de fier.*

Acesta e ultimul prag în piatră, lung de vre-o 3 km., pe care Dunărea îl trece, de când şi-a găsit drumul prin curmătura Carpaţilor; şi de aceia clocoteşte cu atâta furie şi face ochiuri în văgăunele din fundul albiei şi se sbate printre spinările de stânci neacoperite! Când apele sunt joase, aceste zăgazuri fireşti pe stâncă, ies bine la iveală.

...Maşinile sbârnâie cu tărie. Curentul canalului este atât de repede încât «Kralia Petar» abia mai înaintează. Roţile bat apa cam pe loc, pilotul, cu mâna pe roate cârmei, abia ţine vasul prin mijlocul cursului. Inainte de 1896, când s'a inaugurat acest canal săpat de guvernul maghiar, trebuia mâini dibace şi puternice, că se ridice câte un vas uşor peste umerii periculoşi de subt apă! S'au scos cam 380.000 m. c. de piatră din aceste locuri şi în schimb, orice vas care trece trebuia să plătească Ungurilor o taxă după tonaj şi kilometru.

Când ne-am apropiat de capătul din sus al canalului, credeam că vom fi opriţi pe loc; cu atâta furie năvăleşte apa şi atât de încet putea să lupte vasul.

In fine, iată-ne iar la liman, iată-ne iarăş în cursul cel larg al Dunării, urmând calea pe care ne-o arată îndicatoare fixate cu lanţuri grele, de fundul apei.

Un semafor, pe coastă, prin tanioane şi sirene dă de veste celuilalt capăt al canalului, când nici-un vas a apucat să pătrundă; curentul e atât de mare, încât cu toţi cei 80 m. lăţime, navigare a două vase alăturate ar fi fatală..

Dar malurile Dunării au crescut. Câmpiile — pe nesimţite — s'au prefăcut în dealuri repezi şi păduroase; în tot timpul malului românesc şoseaua se desfăşoară ca o panglică.

Câteva lotci pescăreşti stau întins pe ţărm aşteptând clipa când se vor avânta la pescuit. Puţinele case poartă încă pecetia războiului: ziduri găurite, ochiuri fără ferestre ca şi orbitele unui craniu, coperişuri ce abia se mai rezimă. Iată şi Vârciorova, cu gara ei mare şi pustie de când s'au mutat graniţele, înconjurată cu salcâmi bătrâni.

Şi puţin în susul cursului se află micuţe insulă *Ada-Kaleh.*

Mai toată este acoperită cu verdeaţă; din frunzişul şi casele mici înconjurate cu ziduri, dintre bazare şi cafenele se deprinde silueta sveltă a minaretului. Fortificaţii se menţin şi astăzi încă din timpul lui Leopold I şi încing insula într'un brâu de piatră care într'o vreme, o făcea greu de cucerit. Astăzi însă, rămân că o jucărie, sau ca o scenă de roman ce se ridică din apele plumburii de Dunării.

Şi nu departe, acostam la Orşova, pe înbucătura Cernei cu Dunărea, la poalele unor dealuri repezi şi împădurite.

Casele cu câte două caturi, cu ganguri şi olane cenuşii, ne trimit gândul la acel stil unguresc uniform şi întunecat, pe care îl găsim la orice pas şi în orice zidărie, de îndată ce am trecut peste Carpaţi. La 1848 pe aici au fugit patrioţi, ungurii Kossuth şi Szemere, îngropând coroana Sf. Ştefan într'un loc ascuns din marginea oraşului. Şi abia după patru ani de cercetări neobosite, Austriacii isbutiră să găsească comoara ascunsă. Impăratul Frantz Iosef, abia urcat pe tron, clădi în acest loc o capelă unde se poate merge printr'o minunate aleie de plopi.

In faţa Orşovei, pe malul sârbesc e sătucul Tekia unde am putut discifra pentru prima oară, literile mai vopsite pe zidul unei cârciume «braghia».

De aici înainte, malul sârbesc se înalţă, din ce în ce mai râpos cu tufe agăţate de stânci şi cu văi scurte; cei românesc mai scund, strânge tot mai mult cursul apei: în faţă se vede gura celui mai minunat defileu al Dunării, trecătoarea Cazanelor,

Inainte de a pătrunde în strimtoare, săpată în lungul malului stâng, se văd găuri pătrate; în ele se zice că Romanii au înfipt grinzi groase de lemn şi au construit pe deasupra şosea durabilă, în lungul Dunării, până în faţa Drobetei (T. Severin). Şi puţin mai departe, o inscripţii săpată tot în păretele de piatră, cuprinde următoarele cuvinte:

(Va urma) R. Dimiu

1) Iuţeala curentului apei în acest loc este de 5—6 m. pe secundă.

FOTOGRAFUL

Deoarece făceau impresia unei căsnicii parte mo deste, și fiindcă tot mobilierul lor avea loc într'o cărucioară, ei au trebuit să plătească chiria iocuinței, dinnainte. Locuința avea pereții proaspăt tencuiți, căci ei ocupau a cincia parte dintr'o casă cu totul nouă, cladită pe una din acele bulevarde neterminate, pline de moloz, de terenuri pustii înconjurate de garduri. Era un miros de zugrăveală proaspătă, în aceste trei mici odăițe, foarte luminate de o lampă care facea și mai bătătoare la ochi, umiditatea zidurilor. Iată apoi atelierul cu geamlâcul său micuț, vatra-i prusiană, posomorîtă și rece și o mică sobă, gata pregătită să'ncălzească, numai dac'ar veni clienții. Pe zid sânt agățate fotografiile familiei: tatăl, mama, trei copii, cari stau în picioare, îmbrățișați sau separați, în toate pozeie posibiie; apoi câteva vederi de monumente, de câmpii arse de soare. Acestea datează din timpul când erau bogați, și când tatăl făcea toto grafii că să se distreze.

Astăzi ruina l-a coplesit și, nevăzând altă meserie, el încearcă să-și facă una, ceeace era petrecerea sa de Duminică. Aparatul pe care copiii îl înconjoară c'un respect temător, ocupă locul de onoare in mijlocul atelierului, și pe arămurile sale nou-nouțe, pe sticlele-i groase, bombate și clare, pârea că absorbise tot luxul, toată splendoarea sărac ei și micei locuințe. Celelalte mobile sânt vechi, stricate, roase și atât de puține! Mama are o rochie urâtă de mătasă neagră, prăpădită; un capăt de danteiă pe cap; o ținută care se potrivește c'o casă comercială unde clienții nu vin deloc. Tatăl își cumpărase o frumoasă pălărie cu borduri largi, cum poartă artiștii și o vestă catifea, pentru a impresiona pe burghezi. Supt această vechitură strălucitoare, cu fruntea-i largă, plină de iluzii, cu ochii săi sperioși și blânzi, el făcea aceeaș impresie ca și aparatu său nou. Și cum se agită sărmanul om trebue să-l auzi zicând copiiilor: „Nu intrați în camera neagră. Camera neagră! credeai că-i intrarea la ghicitoare...!

De fapt, nefericitul e foarte turburat. Plătind chiria, lemnele și cărbunii, rămâsese fătă bani în cassă. Și dacă clienții nu vor urca deloc la el, dacă vitrina care e jos, lângă poartă, nu oprește pe nimeni din drum, ce vor mânca copiii în această seară! In sfârșit, în voia Domnului! Instalația e terminată. Nu i nimic pregătit, nimic de frecat. Acum totul depinde de trecător. Minute de așteptare și de teamă. Tatăl, mama, copiii, toată lumea e pe balcon, la pândă. Printre atâți oameni cari circulă, se va găsi desigur un amator, ce dracu!.. Dar deloc. Mulțimea pleacă, vine, străbate de-alungul trotuarului. Nimeni nu se oprește. Totuși. Iată un domn care se apropie de vitrină. El privește una după alta; are aerui că-i mulțumit; el va urca. Copii entuziasmați vorbesc acum să aprindă focul.

— „Așteaptă încă" zice mama prudentă. Și ce bine a făcut! Domnul își continuă hoinăreala. Un ceas, două ceasuri. Ziua se face mai puțin clară. Pe cer trec nori deși. Totuși dela înnăițimea balconului s'ar putea face încă excelente probe fotografice. La ce bun, fiindcă nimeni nu vine? In fiecare moment, emoțiuni, bucurii de prisos, pași, cari se aud la scară, cari vin foarte aproape de poartă, apoi se depărtează brusc. Odată chiar s'a sunat. Era cineva care întreba de fostul chiriaș. Figurile se lungesc, ochii se umplu de lăcrămi.

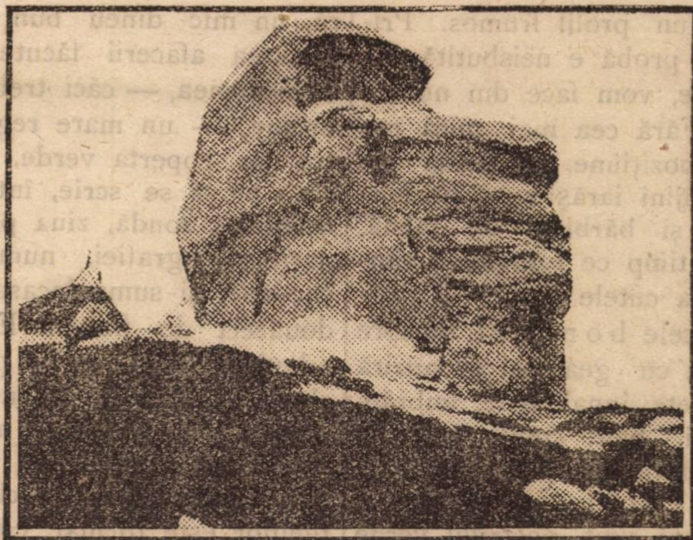
„Nu-i posibil, — zice tatăl. — Se vede să s'a desprins cartonul nostru cu fotografii... Du-te de vezi, micule". După un moment, copilul urcă desamăgit. Cartonul cu fotografiile e tot la locul lui, însă par'că nici n'ar fi. Nimeni nu-i dă atențiune. Dealminteri, plouă... Intr'adevăr, pe geamlâcul atelierului ploaia începe să cadă c'un mic sgomot batjocoritor. Bulevardul e negru de umbrele.

Ei intră acum în casă, închid fereastra. Copiilor li-e frig, dar nimeni nu îndrăznește să aprindă focul, căci soba conține ultima îmbucătură de cărbuni.

Consternație generală. Tatăl umblă cu pași mari; pumnii îi sânt crispați. Pentru ca să n'o vadă plângând, mama se ascunde în odaie. Pe neașteptate, uuul din copii, care profitase de înseninarea vremelnică a timpului, pentru a trece la balcon, bate tare în geamul ferestrei: „Papă, papă... Este cineva jos, la galantar". Nu s'a înșelat. Este o cucoană, o cucoană într'adevăr pe legea mea! Ea privește un moment fotografiile, ezită, ridică capul... Ah! dacă toate perechile de ochi ațintite de sus, spre ea, ar fi avut fir de magnet, cum ar fi urcat ea scara, din patru în patru trepte?... In sfârșit, cucoana s'a decis. Ea intră, urcă. Iat-o. Repede foc în sobă, copii în cameră, alături. Și pe când tatăl își potrivește pălăria, mama dă repede să deschidă, mișcată, surâzătoare, fâșâindu și vechea rochie de mătasă.

„— Da, doamnă, ați nimerit bine..." Soții îi ajută și o fac să șeadă. Este o persoană puțin guralivă, dar îndatoritoare, nelipsită

DIN BUCEGI

Pe muntele Omul

de un profil frumos. Prima probă e neisbutită. Ei bine, vom face din nou!...

Fără cea mai mică rea dispoziţiune, cucoana îşi sprijini iarăşi cotul pe masă şi bărbia-i de mână. In timp ce fotograful rânduia cutele fustei şi panglicele b o n e t e i, dinspre uşa cu geamuri se auziră râsete înnalbuşite, îmbrânceli. Sânt copiii cări se îmbrâncesc pentru a privi pe t a t ă l lor, vărându-şi capul supt postavul verde al aparatului şi rămânând acolo fără a se urni, ca un animal al Apocalypsului, c'un mare ochiu transparent. Oh! când vor fi mari, se vor face cu toţii fotografi... In sfârşit, iată o bună probă, pe care operatorul i-o duce plin de sudoare. In acest amestec de negru şi alb, c u c o a n a se recunoaşte, comandă o duzină; plăti dinnainte şi ieşi încântată.

Ea a plecat. Trăiască bucuria! Copiii dansează în cerc împrejurul aparatului. Tatăl, foarte obosit de întâia sa operaţiune, îşi şterge fruntea, măreţi apoi, deoarece ziua e pe sfârşit, mama coboara repede, pentru a cumpăra mâncarea de seară, un mic dineu bun, în onoarea afacerii făcute şi deasemenea, — căci trebue ordine, — un mare registru cu coperta verde, în c a r e să se scrie, într'o frumoasă rondă, ziua predării fotografiei, numele cucoanei şi suma încasată: douăzeci de franci! Este adevărat că g r a ţ i e plăcintei cu care s'a prăznuit, graţie şi a câtorva mici proviziuni, combustibil, zahăr, lumânare, suma cheltuelilor este tocmai egală cu cea a încasărilor, adică, cum se zice în termeni contabiliceşti, „soldează" debitul cu creditul. Dar, aida de! dacă s'a făcut 20 de franci, pe o zi ploioasă, o zi de instalare, judecaţi puţin ce va fi mâine. Şi s e a r ă trecu, făurindu-se proecte. Este de necrezut câte proecte pot încăpea într'un mic apartament de trei camere! A doua zi, un timp frumos, şi nimeni! Nici un client toată ziua. Ce vreţi? Aşa-i comerţul! De-altfei rămâne puţină plăcintă, şi copiii nu se culcă cu stomacul gol. A treia zi acelaş lucru! Staţionarea pe balcon reîncepe, dar fără succes.

Cucoana c a r e făcuse safteaua, reveni să-şi ia duzina, şi atâta tot. In aceastâ seară, pentru a avea pâine, au fost nevoiţi de a amaneta una din saltele...

Două zile, trei zile, trecură astfel. A c u m e chin grozav. Nefericitul fotograf a vândut bluza-i de pânză; nu-i rămâne alt ceva decât să vândă aparatul şi să intre funcţionar la un magazin oarecare. Mama era dezolată; copiii descurajaţi nu mai merg să priviască de pe balcon... Deodată Sâmbătă dimineaţă, într'un moment când se aşteptau mai puţin, cineva sună. Sânt nuntaşi, cari au urcat cinci etaje pentru a se fotografia. Mirele, mireasa, domnişoarele şi cavalerii de onoare, bravii oameni cari n'au purtat de cât o singură pereche de mănuşi în toată vieaţa lor şi cari ţineau să le eternizeze amintirea. In aceastâ zi au f ă c u t 36 de franci! Ziua următoare dublu. S'a sfârşit.

Atelierul de fotografie este stabilit...

Si iată una din dramele micului comerţ parizian.

Traducere de
S. Semilian-Brăila

Adeziunea

Voiu vorbi în aceste câteva rânduri despre adeziune şi cauzele care dau naştere acestui fenomen fizic. Ca să înţelegem mai uşor voiu da câteva exemple:

1. Luăm un vas cu apă, apoi ne apropiem cu o bucată de geam şi facem astfel ca faţa bucăţii de geam să vie în atingere cu suprafaţa apei, când voim să ridicăm geamul întâmpinăm o rezistenţă, o forţă; e adeziunea.

Adeziunea nu este alteeva decât acţiunea solidelor asupra lichidelor.

In loc de geam putem lua: lemn, metal... etc., fenomenul se repetă.

Când introducem peniţa în cerneală, cerneala rămâne pe peniţă, acest fenomen ni-l explicăm tot cu ajutorul adeziunei. Când plouă, plantele, pământul, obiectele, etc., se udă tot din cauza acestui fenomen.

Praful rămâne pe haine, pe pereţi, etc., văpseaua cleiul, tencuiala se lipesc pe diferite obiecte din cauza acestei forţe de atracţiune între solide si lichide Sunt diferite metode (balanţa) prin care această forţă se poate măsura. De existenţa acestei forţe ne putem da şi mai bine seama întrebuinţând vasele capilare (subţiri care au 1 egal 1 mm.). Când lichidul udă pereţii avem o atracţiune, iar când nu-i udă avem o respingere (mercurul). Ionel Bălănescu

Măreţul Orenoc

Roman de Jules Verne 3)

Discuţia ţinu încă un ceas şi poate nu s'ar fi sfârşit, dacă Felipe pe de'oparte şi Varinas pe de alta n'ar fi spus.

— Ei aide să plecăm.

— Să plecăm? Răspunse Miguel, care nu se aştepta la o atare propunere.

— Da! Adăogă Felipe, să plecăm la San-Fernando, şi acolo dacă nu o să dovedesc că Atabapo este Orenocul....

— Şi eu, respunse Varinas, dacă nu voiu arăta categoric că Orenoc este Guaviar...

— Eu, vă voiu obliga să recunoaşteţi că Orenocul este Orenocul, adăogă Miguel.

Şi iată în ce împrejurări şi în urma cărei discuţii, aceste trei personagii, hotărîră să facă o atare călătorie.

Poate, această nouă expediţie, ar fixa în fine cursul fluviului venezuelan, admiţând că el n'a fost cunoscut bine de ceilalţi înaintaşi.

Nu era vorba să se ducă până la San-Fernando, unde Guaviar şi Atabapo îşi varsă apele la căţi-va kilometri unul de altul. Când ar fi hotărît că nu era nici unul nici celălalt de cât simpli afluenţi, ar fi trebuit să dea dreptate lui Miguel şi de a da Orenocului starea lui civilă de fluviu, pe care nişte ţărmuri, voiau să-l deposedeze.

Nu e de mirare deci, că această hotărîre, născută în urma unor furtunoase discuţii să fi avut un rezultat imediat. Şi iarăşi nu e de mirare nici zgomotul ce l-a făcut între savanţi, în clasa înaltă din Ciudad — Bolivar şi în toată republica Venezueiană.

Unele oraşe sunt ca şi oamenii: înainte de a-şi statornici domiciliul fix, încearcă locul. Aceasta s'a întâmplat şi cu capitala acestei provincii a Guianei, dela apariţia ei din 1576 pe malul drept al Orenocului. După ce s'a întemeiat la îmbucătura lui Caroni cu numele de San-Tomé, ea a fost mutată cu zece ani mai târziu la o depărtare de 15 leghe. Arsă de Engleji, sub ordinele v e s t i t u l u i Walter Raleigh, ea se mută în 1764, cu 150 kilometri într'un loc unde lărgimea fluviului nu trece de 800 de metri. De acolo numele de strâmtoare Angostura, care i s'a dat atunci, pentru a şterge înaintea lui pe acela de Ciudad Bolivar.

Capitala aceasta e aşezată

Un monument mortuar românesc în străinătate

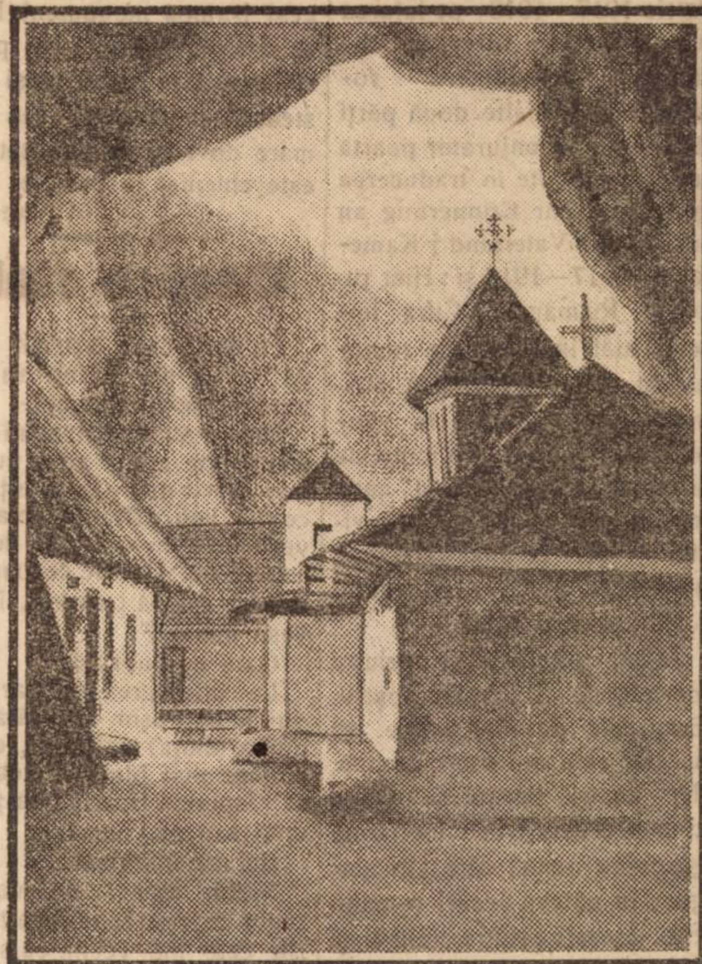
In sudul Germaniei, în regatul Würtembergului, pe malul stâng al Dunărei, se află oraşul Ulm. Avem şi la noi în ţară comune rurale cu denumiri analoage, ca Ulmii, Ulmenii, etc. Oraşul german este vestit pentru mai multe pricini. Mai întâi de acolo începe Dunărea să fie navigabilă. Apoi catedrala, o clădire măreaţă într'un stil gotic pur are un turn de 161 metri înălţime; e cel mai înalt turn de biserică din lumea întreagă, întrecând chiar cele dela catedrala din Colonia cu câţiva metri. La Ulm se mai fabrică plugurile de oţel cu marca porcului mistreţ, aşa de răspândite prin populaţia noastră agricolă.

In timpul războiului era acolo un mare lagăr de prizioneri. Se înfiinţase şi un vast spital de boli contagioase, mai ales de tifos exantematic, care, provocat de mizeria alimentară şi de lipsa generală, au cerut multe, multe victime. Erau şi mulţi români printre prizioneri, şi mulţi din sărmanii noştri flăcăi zac acolo în pământ străin.

Cimitirul obştesc al oraşului es'e aşezat pe partea unui deal destul de m a r e; e foarte întins, bine amenajat şi bine întreţinut. Oferă din toate punctele o frumoasă vedere asupra peisagiului înconjurător

Intr'un loc din acest cimitir, în partea de sus, sunt îngropaţi toţi prizonierii de război cari au murit în timpul captivităţei. Sunt acolo ruşi, francezi, italieni, sârbi şi români. Fiecării naţii i s'a dat câte o regiune deosebită; dar sunt şi amestecături; însă fiecare mort are o cruce de lemn negru, cu indicaţia regimentului din c a r e facea parte, şi a zilei morţei. Ruşii au ridicat pentru ai lor un mare monument de piatră consistând dintr'o colonadă sub care stă un chip de femee. Mărturisesc că nu prea am priceput rostul acestei simbolizări. Locul sârbilor e însemnat printr'un sarcofag deschis, de piatră, stând pe un postament, şi în sarcofag şade întins chipul unui soldat sârbesc, în uniformă, cu boneta şi arma, toate de aceeaş piatră E simplu, frumos şi d e m n. Francezii şi italienii n'au nici un monument. E vorba să se des groape soldaţii francezi şi să-i ducă în ţara lor, încât nu mai face să se însemneze l o c u l mormintelor lor efemere din Ulm.

Colţul românilor este marcat printr'un monument de piatră de gresie galbenă, aşa de galbenă încât de departe ai jura că e vopsită. Când te apropii însă, iţi dai seama că culoarea naturală a pietrei e atât de izbitoare. Acest monument are forma unui sarcofag scurt, cu capac ascuţit, de vre-o 3 metri înalţime, de

Peştera Ialomicioarei

la 1000 leghe departe de delta Orenocului, al cărui nivel arătat de piatra dela Midia, stâncă care se înalţă în mijlocul curentului, variază mult sub influenţa anotimpului uscat din Ianuar şi până la Mai, sau a celui ploios.

Oraşul, căruia cel din urmă recensământ îi atribuie 11-12 mii de locuitori, se complectează cu mahalaua Soledad, de pe malul stâng. Ea se întinde dela promenada Alameda până la un alt cuartier, deseori inundat de Orenoc.

Strada principală, cu clădirile ei publice, magazinele elegante, galeriile descoperite, casele aşezate pe coasta acestei coline, care se înalţă deasupra cetăţei, forfoteala sătenilor sub desişul copacilor, boltişul pe care fluviul îl face ici, colo, mişcarea şi însufleţirea din port, numeroasele corăbii şi vapoare care mărturisesc activitatea comerţului fluvial, îndoit cu traficul care se face pe uscat, toate acestea fac ca ochii să fie atraşi.

Prin Soledad, Ciudad Bolivar nu va întârzia să se lege de Caracas cu reţeaua drumului de fier. Exportul său de piei de bou şi de cerb, cafea, bumbac, indigo, c a c a o şi tutun vor face să crească negoţul, pe lângă exploatările cvarţului aurier, descoperit la 1840 în valea Jumauri.

Noutatea deci, că trei savanţi, membri ai Societăţii Geografice din Venezuela, trebuiau să lămurească chestiunea Orenocului şi a celor doi afluenţi dela sud-vest, avu un viu răsunet în toată ţara Bolivarienii sunt aprinşi. Ziarele tratară chestiunea, luând parte Atabaposiştilor, Guaviarienilor şi Orenochezilor. Publicul se înflăcăra. S'ar fi spus că aceste c u r s u r i de apă ameninţau să-şi schimbe matca, să iasă din pământurile republicei şi să plece în orice altă parte a noului continent, dacă nu li s'ar fi dat dreptate.

Expediţia aceasta la izvoarele lor, într'o anumită măsură avea piedici serioase pentru călătorii, cari se mărgineau la singurele lor mijloace. Chestiunea însă nu făcea ca guvernul să cheltuiască ceva pentru rezolvarea ei? Nu era ocaziunea de a se folosi de miliţia, ce se ridica la 250.000 de oameni şi care nu făcuse nimic de vreo 10 ani? De ce nu li s'ar fi pus exploratorilor un corp de vreo 6000 de soldaţi din ea şi al cărei stat major se ridica la 7000 de generali, fără a vorbi de ofiţerii superiori, aşa cum o

vre-o 2 metri şi jumătate lungime şi de o lăţime numai puţin inferioară. Pe laturea de faţă e aşezată stema ţărei în bronz; iar pe o bordură ce face înconjurul sarcofagului sunt săpate, pe latură de faţă, cuvintele: „In amintirea camarazilor noştrii morţi pentru Patrie 1917 – 1918; pe laturea mai mică din dreapta cuvintele: Aci odihnesc români; iar celelalte două părţi ale brâului înconjurător poartă aceleaşi cuvinte în traducerea germană: Zur Erinnerung an unsere fürs Vaterland † Kameraden 1917—1918 şi: Hier ruhen Rumänen. Cifra lipseşte atât în inscripţia română cât şi în cea germană. Monumentul e frumos în simplicitatea lui şi-i dă o impresie artistică. Conducătorul meu îmi spunea că la toţi rarii vizitatori cari se abat câteodată pe aci, le place monumentul românesc mai bine.

M'am plimbat şi printre mormintele soldaţilor noştrii. Erau cele de mai multe ori aşezaţi câte doi într'o groapă, dar pentru fiecare se pusese câte o cruce. Unele morminte găzduiau numai câte unul singur; în câteva locuri românii erau aşezaţi printre italieni şi francezi. Am căutat să descifrez numele acelor cari zac acolo. Era imposibil. Intemperiile făcuseră inscripţiunile absolut nelizibile; doar că pe aici, pe colo, credeam că ghicesc câte un Ion sau Marin, şi nimic mai mult. Sărmanii necunoscuţi!

N'am putut afla din iniţiativa cui anume s'a ridicat acest frumos monument. In ori ce caz, onoare lui. Iar poporul care ştie astfel să-şi cinstească morţii, dă cea mai mare dovadă de vitalitate, şi este chiemat la destine mari.

G. Flaişlen.

Despre stele

Fie care, cred, a privit cândva cerul, dar nu toţi au avut norocul să-l contemple.

Unii şi-au aruncat ochii într'o noapte pe cer şi apoi nu l-au mai privit nici o dată; alţii din contră, l-au privit şi l mai privesc încă cu cea mai deplină satisfacţie. Dar de ce oamenii, cari se ocupă cu cerul, îl privesc mereu?

Oare ce cuprinde?

La întrebarea asta ar răspunde unii uşor (cei fără prea multa ştinţă) iar alţii, cari îl cunosc mai bine ar trebui ca să răspundă tipărind cărţi mai mici sau mai mari.

Eu mă mărginesc.

Vreau numai să vorbesc puţin despre stele. Din timpurile cele mai vechi, cu sute şi mii de veacuri înaintea noastră, au fost stele, şi poate unele au strălucit atunci şi încă vor mai străluci mult (pământul poate va muri până atunci).

Sunt multe licăririle aceste?

Cu ochii liberi nu vei număra mai mult decât câteva mii şi acestea, bine-înţeles, numai acei cu ochii ageri.

La prima ochire ţi se par cu milioanele, dar nu este aşa. Cu ochii văzute sunt puţine, cu aparatele descoperite, până acum sunt, însă, în număr considerabil.

Stelele ce sunt?

Sunt sori mai mici sau mai mari.

Unele stele sunt cât soarele nostru de mare, altele sunt cu mult mai mari

Steaua Canopis e de 1 milion de ori mai mare ca soarele nostru. Dar câte stele sunt mai mari de cât Canopis!

Unele stele strălucesc mai mult, altele mai puţin. Deaceea s'a zis: de prima mărime, de a doua, etc.

Printre stelele de prima mărime numărăm şi pe Sirius, cea mai strălucitoare stea

Dar de ce se văd stelele aşa de mici?

Luna e mult mai spaţioasă ca o stea, cu toate că prin calcule e mult mai mică. Mărimile acestea sunt aparente.

Ceeace ne face să credem că luna e mai «mare» ca Canopius, de ex. distanţa. Stelele se văd atât de mici din pricina depărtării mari la care se află de noi.

Să dăm un exemplu:

Cea mai apropiată stea de pământ, de sistemul nostru solar, este la o depărtare de 275.000 de ori distanţa dela pământ la soare, care după cum ştim, e de 149 milioane kilometri.

Inmulţind aceste distanţe vom găsi distanţa considerabilă de 41 trilioane km. (în număr rotund). Această stea se găseşte în constelaţiunea Centaurul. Este «alfa» din Centaurul. «Constelaţiune? ar zice unul. Să lămurim.

Stelele fiind nenumărate s'a simţit nevoia ca ele să se împartă în grupe. Grupele s'au numit «constelaţiuni». Apoi fiecare stea a primit o literă din alfabetul grecesc (stelele mai au fiecare câte un nume special).

Acum, pentru ca stelele să fie studiate li s'au dat un anume loc pe cer. Locul este socotit în grade, după cum un oraş are un grad pe globul pământesc. Locul acesta se găseşte cu un anumit aparat special.

Deocamdată să se consulte harta cerească, care a apărut în Nr. 1 din anul corent.

Crist. Panait

spune Elisée Reclus, totdeauna bine informat asupra acestor curiozităţi etnografice?

Dar savanţii noştrii plecară pe cheltuiala lor şi fără altă escortă decât ciobanii, marinarii, călăuze cari stau de-a lungul fluviului. Aveau să facă ceiace alte călăuze au făcut înainea lor. De altfel nu trebuia să se depărteze de San-Fernando, aşezat la confluenţa lui Atabapo cu Guaviarul. Ori tocmai pământurile udate de izvoarele fluviului erau bătute mai mult de Indienii, triburi neatârnate, atât de greu de înfrânt şi cărora li se atribuie nu fără motiv omoruri şi jafuri, de cari nu poţi fi surprins într'o ţară, care a fost odată locuită de Caraibi,

De sigur că, spre îmbucătura lui Meta, pe pământurile celuilalt râu, nu e bine să te întâlneşti cu Guahiloşii, totdeauna nesupuşi legilor sociale şi Quivaşii, al căror renume de cruzime nu era prea îndreptăţit prin atentatele lor din Columbia, mai înainte ca ei să fi venit pe malurile Orenocului.

Aşa că, la Ciudad-Bolivar, era oarecare îngrijorare asupra soartei celor doi francezi, ce erau plecaţi de vre-o lună. După ce s'au dus în sus şi au trecut de Meta, ei au trecut prin ţinutul Quivaşilor, şi Guahiloşilor, de unde nu se mai ştia nimic despre ei.

E adevărat că, cursul superior al Orenocului, mai puţin cunoscut ca altul, împedeca prin depărtarea lui activitatea autorităţilor venezuelene. Dacă Indienii localnici, dela apusul şi miază noaptea fluviului, au obiceiuri mai blânde şi se ocupă cu agricultura, nu e tot aşa cu acei din mijlocul pustietăţii, unde ei nu se dau înapoi nici dela trădare nici dela omor.

Ar fi cu putinţă de stăpânit aceste firi sălbatice?

Un francez, făcând parte din misiunile străine, se găsea de vre-o câţiva ani în acele regiuni. Fusese răsplătite curajul şi credinţa lui? Putuse civiliza şi îndruma spre creştinism pe acei sălbateci?

Ca să ne reîntoarcem la Miguel şi cei doi tovarăşi ai săi, nu era vorba de o plecare în acele ţinuturi depărtate ale masivului Ruraima. Şi totuşi, dacă ar fi trebuit ei o făceau în interesul ştiinţei. Credeau însă că chestiunea originei o să fie lămurită la confluenţa celor trei fluvii. De altmintreli, ideia generală era că asta o să fie în favoarea Orenocului, care, după ce primeşte 300 de râuri şi parcurge 2500 de kl., se varsă în Atlantic prin 50 de guri.

(Va urma)

Cum stă pământul în spaţiu

Când privim mai adânc lucrurile, parcă ceva întunecat ne înconjoară, ne afundă mai adânc în o prăpastie unde uiţi toate ce te înconjura odinioară şi te uiţi şi pre tine însuţi. Astfel ne gândim noi cum poate sta pământul în spaţiu acum când nu mai e credinţa ca la cei vechi că-l ţine Atlas cu umerii? Credinţa aceasta era atât de înrădăcinată la unele popoare, încât dură secole întregi. Şi era mai bine aşa, pentru că liniştia spiritele cercetătoare dându-le o concluzie dacă nu după plac cel puţin o ideie care să-i facă a găsi încă un un spirit de veneraţiune. Astăzi se mai poate gândi cineva la aceasta? Nu. După cercetări făcute de atâtea veacuri s'a ajuns la concluzii, pe care dacă nu le putem numi adevărate, căci în înţelesul timpului şi cele vechi erau adevărate, cel puţin relative. Iartă ce spun oamenii noi.

Tot cât văd ochii noştri s'a numit într'un cuvânt materie, însă lăsând afară orşice proprietate a ei.

Singura proprietate neschimbătoare a materiei e massa. Voiu trece repede asupra materiei lăsând la o parte energia atomică şi importanţa spaţiilor intermoleculare, trecând la ceia ce ne intereseasă pe noi, la pământul nostru. Astronomii cu aparate au cercetat stelele şi au văzut că acestea nu sunt decât nişte globuri mari, foarte mari, nu cum le credeam noi până acuma. Bine, dar pământul poate să fie ceva aparte de acele stele?

Desigur, învăţaţii nu puteau să se ducă, de exemplu în Martie, şi să privească pământul. Insă ei prin cercetări au ajuns la conclusia că şi pământul este o stea privită din îndepărtare şi acele stele pe care le vedem noi licărind pe cer sunt pământuri şi sori. Ne întrebam cum planează aceste pământuri imense în spaţiu. Astăzi îţi poate răspunde oricine că nu e la mijloc decât gravitatea.

La început soarele era mult mai mare, cuprinzând mai multă materie, însă era foarte puţin dens. El a luat naştere din o altă massă datorită mişcării de rotaţie. Această concluzie se bazează pe descoperirea făcută în anii din urmă, cum că soarele cu toate planetele se învârteşte împrejurul unei stele din Hercule şi că această stea se învârteşte împreună cu soarele împrejurul unei stele necunoscute. Aceasta mă face să cred că poate fi undeva un centru universal. Insă, admiţând centrul universal trebue să admiţi şi margini. Ori aceasta nu se împacă cu spiritul omenesc care iubeşte mai mult nemărginirea, abişul feeric a lumilor multiple.

Soarele la început se învârtia cu o iuţeală împrejurul lui însuşi mult mai mare decât astăzi. Ori admiţând că nu cu o iuţeală mai mare şi egală sau chiar mai mică, dar mai logic cu aceiaşi fiind mai mare, desigur că periferiile se vor fi învârtit cu o iuţeală de neînchipuit. Invârtindu-se s'a rupt o bucată din el din cauza forţei certifuge. Insă această massă a fost în raport direct cu forţa certifugă şi centripetă. Iată desprinsă prima bucată şi aruncată în haos cu o iuţeală uimitoare. Unde s'a oprit această massă?

Soarele are un câmp limitat de gravitate, mai mult sau mai puţin, adică un spaţiu de care corpurile din el depinde de puterea solară. Are margini această putere? Nu are margini propriu zise, ci se perde pe încetul în gravitatea universală. Hotar determinat între gravitatea unei constelaţii şi alteia nu există. Massa aruncată, la început n'avea o energie determinată prin ea însuşi în afară. Insă învârtindu-se împrejurul ei însuşi în cu o iuteală indirect proporţională cu masa soarelui. căpătă o formă sferoidală.

Această formă a căpătat-o, putem spune, din mers, din cauza micei densităţi In câmpul de gravitate fiecare loc din spaţiu e determinat în el să stea o anumită massă, a cărei energie, — a massei — să fie indirectă proporţională cu distanţa şi a cărei suprafaţă în raport cu densitatea să fie proporţională cu energia solară. Iată deci. cea dintâi massă la o distanţă hotărîtă încă din momentul plecărei. Acum care a fost cea dintâi bucată ruptă din soare, nu se poate şti. Sunt multe păreri, însă fiecare dă de câte un obstacol peste care nu mai poate să treacă. Căci, pentru a găsi cum s'au deslipit planetele în ordine cronologică, înseamnă a şti densitatea massei solare de atunci şi, în raport cu massa, energia, apoi după aceasta a şti, bine înţeles relativ, massa deslipită şi întrucât-va dar puţin, densitatea la care se găseşte massa când e în punctul în care se opreşte.

Ori, până acolo nu s'a ajuns încă. Insă sperăm. Şi cum stă pământul faţă de soare şi orşice planetă ca el.

Moţoc

Sf. Ana — din preajma Sinaiei

Din actuala industrie a ţării

Banatul este un centru industrial. Intre fabricile mari din această parte a ţărei sunt:

1) *Fabrica de motoare şi accesorii electrice din Timişoara.*

Primeşte curent electric pentru forţa motrice de la uzina oraşului. Consumă în total 40 H. P. care se repartizează la 34 motoare mici acţionând fiecare maşină respectivă şi este singura fabrică de motoare electrice din ţară.

Ca materii prime principale întrebuinţează: tablă de fier până la $^1/_2$mm. grosime, sârmă de nichelin, etc. Corpurile motoarelor se toarnă la ateliere din ţară. Aprovizionarea sârmei de aramă şi a tablei de fer nu se poate face azi de loc, sau numai foarte greu. Sârma de aramă izolată se aducea înainte dela Presburg; acum însă nu se mai poate găsi. Din cauza greutăţii de aprovizionare cu sârmă izolată gata, fabrica s'a amenajat în timpul războiului, spre a putea face singură izolarea. Cantităţile de sârmă comandate în străinătate ar fi suficiente pentru a permite reluarea lucrul normal; din nenorocire însă comenzile nu pot fi efectuate din cauză că relaţiile comerciale cu străinătatea, sunt încă foarte slabe.

Tabla de fier se poate aproviziona dela uzinele bănăţene din Nadrag, totuşi direcţiunea acelor uzine face dificultăţi impunând fabricei de motoare să cumpere şi fontă, deşi aceasta nu o poate folosi.

Celelalte materiale ca: sârmă de nichelin, cauciuc vulcanizat, plăci de mică presă în diferite forme, etc., s'ar putea aduce din Italia, care le oferă destul de avantajos, însă dificultăţile de transport şi de valută sunt insurmontabile pentru o simplă întreprindere particulară.

*

F a b r i c a nu întrebuinţează combustibil decât pentru încălzit şi pentru forje. In timp normal încălzià cu cărbuni: azi numai cu lemn. Lipsa cocsului şi a cărbunilor de forje se resimte în fabricaţie.

*

Produsele de căpetenie ale fabricei sunt motoare electrice cu corent continuu sau alternativ, şi generatoare de aceleaşi dimensiuni; toate sunt construite după *calcule şi m o d e l e proprii.*

Astăzi producţiunea este cu totul scăzută din cauza lipsei de materii prime. Comandele nu lipsesc. Se fac transformări şi reparaţiuni. Toate produsele se desfac în ţară, unde cererile sunt cu mult mai mari decât capacitatea de producţiune a fabricei

*

Cauzele cele mai grave care opresc azi reluarea activităţii normale sunt în rezumat:

Lipsa de tablă de fer moale de $^1/_2$ m. m. respectiv greutăţile întâmpinate cu aprovizionarea ei. (Afară de Nadrag nu există în ţară alta fabrică de tablă subţire) precum şi lipsa de sârmă de aramă şi lipsa de cocs.

Intervenţia urgentă a Statului pentru înlăturarea acestor dificultăţi ar fi de mare folos acestei industrii. Prin reactivarea ei s'ar putea reface aparatul electric şi al altor industrii devastate din ţară — cum de ex. industria textilă.

2. — Industria lânei. *Soc. pe Acţiuni şi* Prima industrie textilă. *Soc. pe Acţiuni.*

Acecte două fabrici, care au fost înainte izolate se găsesc azi unite sub aceeaş administraţie centrală.

De altfel ambele se găsesc pe acelaş teren în Temişoara-Fabrica.

Fabricele sunt deservite de Gara Temişoara-Fabrică, care se află la o depărtare de 5 minute de ele.

Posedă linie de garaj proprie, pe care vagoanele sunt trase cu ajutorul motoarelor electrice fixe.

Ambele fabrici au fost înfiinţate în 1906.

Curând după aceia ambele întreprinderi au fost transformate în societăţi pe acţiuni având la un loc un capital de 1.000.000 cotoane. In 1913 capitalul a fost sporit la 5.000.000 coroane.

Ambele fabrici au funcţionat regulat până la 1914.

In timpul războiului au fost considerabil mărite *şi nu au fost obligate a face nici o furnitură pentru armată,* ceiace le-a permis să se organizeze în linişte, să-şi comande maşini nouă etc.

In timpul revoluţiei bolşevice ungare în 1919 fabricele nu au funcţionat.

Azi activitatea diferitelor ateliere este următoarea:

Filatura de kammgarn 20% din normal; ţesătoria 25% din normal iar atelierele de tricotaj 10% din normal.

Reducerea se datoreşte exclusiv lipsei de materii prime: lână, bumbac şi culori.

*

Terenul afectat celor două fabrici unite are o întindere de 60.000 metri pătraţi.

Maşinile primesc curent electric pentru forţa motrice dela uzina oraşului şi consumă în total 500 H. P. care se repartizează la 6 motoare electrice distincte.

Ambele fabrici la un loc dispun deci de 1000 H. P. în total.

Iată şi descrierea pe scurt a diferitelor ateliere:

a) *Atelierul de spălat şi uscat lâna;* este amenajat cu maşini moderne automate şi poate prelucra până la 3000 kgr. pe zi.

b). *Atelierul de pieptănat lâna* posedă 12 maşini de pieptănat.

c). *Atelierul de văpsitorie pentru lână şi bumbac b r u t* posedă aparte moderne.

Văpsitoria are secţia destinate pentru firele de lână, firele de bumbac, stofe de lână, ştofe de lână. ştofe de bumbac şi pentru ciorapi.

d). *Atelierele pentru filatură fină* posedă în total 15000 fusese.

Produce fire de kammgarn până la No. 24 pentru ţesătorie, tricotaje, pansmenterie, fabricarea de panglici albe şi colorate etc.

e). *Atelierul de lână artificială* posedă maşini de destrămat petice, şi maşini de scos praful. Produce lână artificială din petece de lână, din resturi de tricotaje.

f). *Filatura de lână obicinuită* are maşini cu un total 6000 fuse şi produce fire de lână manipulată şi lână pură până la 20 mm. grosime pentru ţesătorie şi tricotaje.

g) *Atelierele de ţesut* sunt amenajate pentru 200 de războae mari.

h) *Atelierul de apretură* posedă de asemenea instalaţiune cu totul modernă, fiind amenajat pentru apretarea celor mai fine stofe de kammgarn şi este în legătură cu atelierul special de carbonizat şi inălbit.

i) Fabricele posedă d o u ă pivniţe betonate pentru lână, bumbac fire, şi apoi trei magazii vaste pentru alte materii prime şi accesorii sau fabricate. P o s e d ă cântar-basculă automat pentru căruţe precum şi alte 20 de bascule mai mari.

j) Lumina electrică şi-a produce singur, totuşi la curent şi dela uzina oraşului.

*

Materii prime.

Fabricele întrebuinţează următoarele materii prime principale:

Lâna brută în calităţi dela merinos până la E pe care o aduce din ţară sau din America, Australia, Colonia Cap. *Kammzug* (semifabricate) de aceleaşi calităţi se aducea din Germania, Franţa şi Anglia.

Bumbac brut pentru amestecat la producţia firelor din America.

Fire de bumbac colorate, brute şi mercerisate pentru tricotaje şi ţesătoria. Se aduceau

parte din Anglia iar parte din Cehoslovacia, Italia sau America.

Fire de kammgarn, şevioturi englezeşti dela 2/16 la 2/30. *Fire kammgarn brute şi colorate* 2/40 până la 2/80, din Cehoslovacia, Austria germană, Germania, Franţa şi mai ales Anglia.

Resturi de petece, deşeuri de postav şi de tricotaje, petece de bumbac etc. din Anglia.

Ca materii colorate din Germania.

Ţevi pentru filatură din Cehoslovacia.

Substanţe chimice: Acid sulfuric, Sodă amoniacală, Acid formic, Sarea lui Glauber, Sulfat de Sodiu, Săpun solid sau în pastă. Se aduceau normal din Anglia, Jugoslavia, Austria, Germania, Cehoslovacia.

Combustibil.

Până la 1918 se întrebuinţau exclusiv cărbunii de Petroşani şi anume 1000 vagoane pe an, De atunci încoace s'a ajuns a se întrebuinţa exclusiv lemnul de foc şi anume 3 vagoane pe zi. Costul unui vagon loco fabrica variază între 4000 şi 5000 de coroane.

Funcţionarea cu lemne e desavantajoasă; ar de dorit să se poată relua funcţionarea cu cărbuni. Activitatea normală a fabricilor nu se poate relua decât în acest caz. La nevoie fabricele ar cumpăra şi cărbuni străini, totuşi azi nu ar nici aceasta posibilitate.

*

Produse. Se produc următoarele articole:

Kammgarne brute şi colorate (torturi fine) pentru ţesătorie, tricotaje, panglici etc.

Ştofe dela cele mai fine până la cele ordinare. Ciorapi de bumbac sau vigogna.

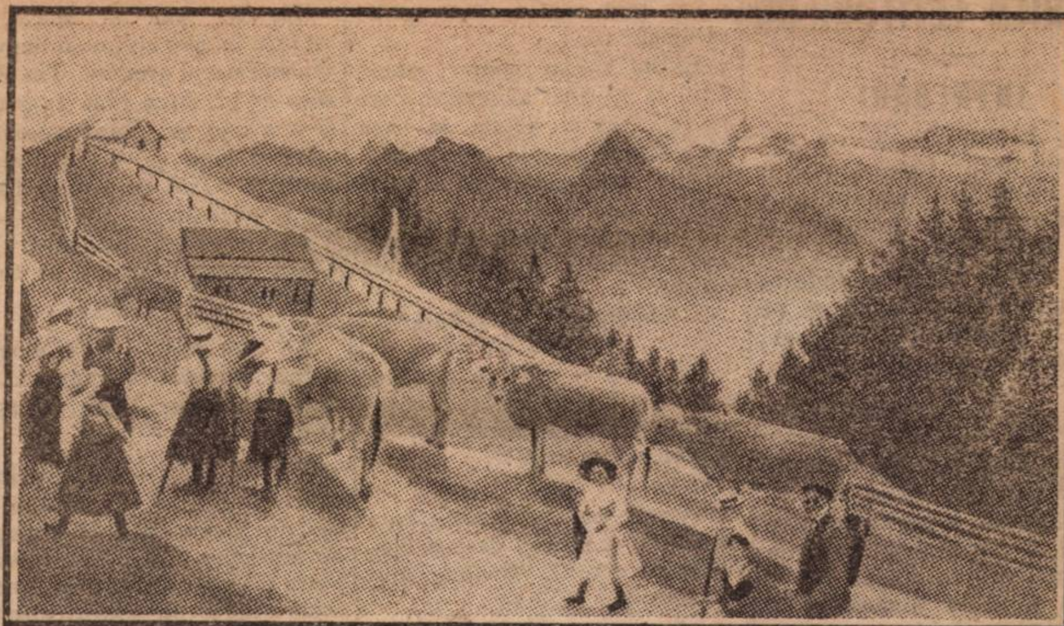
Filatura de Kammgarne produce azi numai 25% din cele ce poate produce normal.

Ţesătoria propriu zisă produce 25% din normal.

Tricotaje numai 10%.

Articole fabricate se desfac în majoritate în ţară fie direct pentru consumaţie, fie altor fabrici pentru prelucrare. Firele de kammgarn se pot exporta. Pentru sporirea producţiunei Statul ar trebui să ia măsuri urgente pentru ca fabricele să fie aprovizionate în prima linie cu lână.

Alfa

O escursie pe Alpi

Hârtia

Hârtia este o materie formată din încrucişarea în toate direcţiile a fibrelor de celuloză. Ea se fabrică din in, bumbac, iută, frunze de palmier şi de aloes, din trunchiul bradului şi al plopului, din pai şi petice de cânepă. Aceasta din urmă trebuesc spalate şi destrămate prin ajutorul unor maşini speciale. Fierele alcătuesc apoi o pastă, care amestecată cu amidon cade pe o pânză, care o clatină, întăreşte, şi usucă, trecând'o rând pe rând între nişte cilindri. In urmă e tăiată după măsurile necesare.

Dacă ne trebue hârtie de lux, pentru desemn, timbre sau monedă, se scufundă în pastă metalică, o pânză care amestecă continuu pasta. După aceasta e comprimată, lăsată să se usuce şi apoi cufundată într'o soluţiune de cleiu şi piatră acră.

Nu este uşor a defini *varietăţile* hârtiei. Cu toate acestea am avea;

1) *Hârtia de scris*

2) *Hârtia de tipar* care se consumă cât jumătatea producţiunei.

3) *Hârtia în filigram,* care de obiceiu e făcută cu mâna.

4) *Hârtia de China şi Japonia* lucrată din coajă unor renumiţi arbori. Ea se întrebuinţează-în afară de tipar-ca hârtii de lux şi la fabricarea vitrourilor, hainelor, florilor artificiale şi lucrurilor casnice.

5) *Hârtie de orez* din măduva lui *Aralia papyrifera.*

6) *Hârtia sugătoare* care nu este încleiată. Cea mai fină *hârtia de filtru,* întrebuinţată în farmacii şi laboratoare.

7) *Hârtia pergament* care se face din hârtia obişnuită, după ce a fost scufundată în acid sulfuric amestecat cu apă şi apoi spalată în curenţi de apă.

8) *Hârtia velină*

9) *Hârtia de împachetat.* făcută din paiu şi lemn ne albită şi amestecată cu resturi de cârpe.

10) *Hârtia colorată,* obţinută din introducerea unor materii colorante în pasta înălbită.

Hârtia de scris *se vinde* cu coala, cu testeaua şi cu topul cea de împachetat cu cântarul, cea de tipar cu cântarul şi cu ruloul.

Ca varietate a hârtiei avem şi *Cartonul,*

La noi în ţară s'a importat în 1919 7.111.748 tone de hârtie, cu toate că am avut o producţie indigenă, import care s'a ridicat la ţifra de 83.191,069 lei.

M. Tugomir.

DE TOATE

Curiozităţi matematice

1) Să se extragă rădăcina pătrată cu aproximaţie de $\frac{1}{3}$ a fracţiei $\frac{2}{3}$

(după Mathématiques et Mathématiciens A. Rebière).

Regulă. Inmulţim fracţia dată cu inversa aproximaţiei, la pătrat. Din produs, extragem rădăcina pătrată cu aproximaţie de o unitate. iar rezultatul îl înmulţim cu aproximaţia dată.

$$\sqrt{\frac{2}{3}\times 9} = \sqrt{6} = 2$$

$$2 \times \frac{1}{3} = \frac{2}{3}\,!$$

Adică, prin extragerea rădăcinii pătrate căpătăm numărul a cărui rădăcină voim să o aflăm!

Tot aşa şi cu răd. cubică.

Caz general. $\sqrt[2]{\ }$ sau $\sqrt[3]{\ }$ cu aprox. de $\frac{1}{n}$ a numărului $\frac{n-1}{n}$.

2) $13 \times 11 = 143$
$31 \times 11 = 341$

3) $12^2 = 144$
$21^2 = 441$

4) $37 \times 3 = 111$ $\quad 37 \times 9 = 333$

37, îmulţit cu oricare număr de la 1—10, dă un număr format din cifre identice.

Leon Weiss-Galaţi
Cl. V R.

RUBRICA CETITORILOR

INTREBARI

No. 303 — Rog foarte mult cine ştie dacă fără sondaje se poate cu ajutorul unor aparate, sau instrumente, descoperi un isvor de păcură. Cum se numesc acele aparate, unde se găsesc, cum se intrebuintează pe terenul presupus, adâncimea, şi dacă e isvor bogat sau sărac.

Cost. I. Manea

No. 304 — Unde aş putea găsi un curs de *Stenografie* în limbă română şi ce preţ are.

No *306* — Rog, cine sunt, Planiol şi Laurent şi unde pot găsi scris despre aceştia.

I-am găsit în manualul de drept civil anul I.

M. C.

No. 305 — Sunt în etate de 15 ani şi am foarte mult păr pe faţă, rog pe ştiutori şi cetitorii acestui ziar a-mi răspunde dacă e un medicament.

No. 306 — Prin ce procedeu să pot conserva ouăle pe timpul verii? Ştiu că cu var dar ce mai intră ca alte compoziţii în var şi care e cantitatea de var ce se pune la un număr de bucăţi de ouă? Există şi un alt proceu afară de var?

Pot găsi cărţi ce tratează conservarea ouălor?

No. 307 — Care şi unde sunt şcolile de Arhitectură din ţară. Ce studii necesită pentru intrarea în aceste şcoli. Ce materii se studiază şi dacă se poate urma cursul în particular.

M. Vainaldy

No. 308 — Care sunt scrierile şi traducerile lui Victor Anestin şi unde se pot găsi măcar parte din ele?

Un doritor

No. 309 — Care este cel mai mare tunel din lume? Care ţară are azi mai multe fabrici? In ce ţară se află oraşul Susac (Cynak)?

No. 310 — Urmând a construi un chiosc de scânduri cu ce l-aş acoperi ca să nu fie prea mare căldură în el?

A.

No. 311 — Care este ultima ţară care a adoptat procedeul arderei gunoaelor în cuptoare? Există şi în România asemenea cuptoare?

Rog a mi se răspunde în ce ţări anume se construesc vapoare electrice? Care a fost prima ţară care a construit un asemenea vas?

Există vre'un aparat adaptabil la maşina avionului, care să-l silească pe acesta să stea câteva momente în aer într'o poziţie nemişcată? Şi anume cum se numeşte?

In ce uzină s'a fabricat primul automobil? Ce marcă purtă?

Romulus-Popescu-Tătaru
elev lic. Sf. Sava

No. 313 — Cu ce pot lipi o cuvetă de sticlă spartă, pentru a mă putea servi de ea la băile fotografice?

Unde pot găsi o carte în româneşte sau franţuzeşte, care se trateze pe larg, despre lucrările cu ciment, (beton, mozalic etc)

P. D. Pănoiu

No. 314 — „Cum s'au format gazele sau de unde deriva gazele, existente în haos înainte de marea evoluţia a gazelor?»

Mihail Pegreanu

No. 315 — Unde pot găsi o carte în limba română sau franceaă, care se trateze despre regulile şi jocul de rudby?

Care e cea mai bună chimie de clasa IV. (patra) secundară şi unde o pot găsi?

A. Tr.-Iaşi

No. 316 — Ce aş putea face ca se scriu frumos. Unde aş putea găsi modele pentru scrierea gotică şi rondă? şi m'ar costa. Având absolută nevoe spre a scri frumos.

RASPUNSURI

La No. 255 — Atingeţi sprâncenele în toate diminieţele cu o periuţă moale muiată în alcool 80° ... 10 gr., apă boricată, 100 gr. şi esenţă de violetă x picături.

La No. 251. — Puneţi în nările nazale, tampoane de vată muiate în glicerină sau:

Intr'o oală cu apă fiartă puneţi o linguriţă de praf de camfor. Trageţi pe nas aburul de camfor şi vă-fi bine.

La No. 218. — Dobrogea sau Dobroticea, adică, ţara prinţului Dobrotici. Cunoscută în vechime sub numele de Sciţia mică şi-a luat mai târziu numele, după Dobrotici sau Dobrodici (1357 un despot (voevod) bizantin, de origină română şi rudă cu Mircea cel Bătrân. Işi avea reşedinţa pe lângă Varna. La anul 1388 Dobrogea este cuprinsă de Mircea Vodă, împreună cu alte cetăţi.

La No. 253. — Spălaţi-vă cu apă în care aţi pus o lingură, din amestecul următor. Tra Benzoes 25 gr. Alun praf 25 grame şi apă 250 gr. După aceea vă ştergeţi bine şi vă pudraţi cu Amidon, Oxid de zinc şi Tanin 10 grame.

2) Consultaţi pe D-nu Dr. Iancu Jianu, neîntrecut în chestiuni de felul acesta.

La No. 198. — Voltametru a fost inventat la 1799 de fizicianul italian Volta (1745—1827).

La No. 225. — Mă surprinde ca un tânăr, de 20 ani să fie aşa de fricos. Dece să fie nevoe de adormire pentru extragere a patru măsele, când prin anestezia gingii, nu simţiţi absolut nici o durere. Doar-acum ştiinţa a progresat mult. S'a dus timpul când alergam pela bărbieri, de ne scoteau măselile cu falcă cu tot. Curaj deci!

Victoria Sălceanu
Ploeşti

La. No. 273 — Sângele are două feluri de globule: globule roşii sau hematii şi globule albe sau leucocite. Globulele roşii sunt formate dintr'o reţea protoplasmatică, impregnată cu o substanţă albuminoidă de culoare roşie, bogată în fer: hemaglobina, are bropriretatea de a fixa oxigenul.

Dacă se cuagulează sângele, lăsat în repaus se desparte în două părţi, una lichidă numită serum şi alta consistentă de culoare roş închis numită chiag.

P. Anny

Corespondenţa ziarului

No. 193. — **D-na En. Poclit.** Trimiteţi-ne adresa Dv.

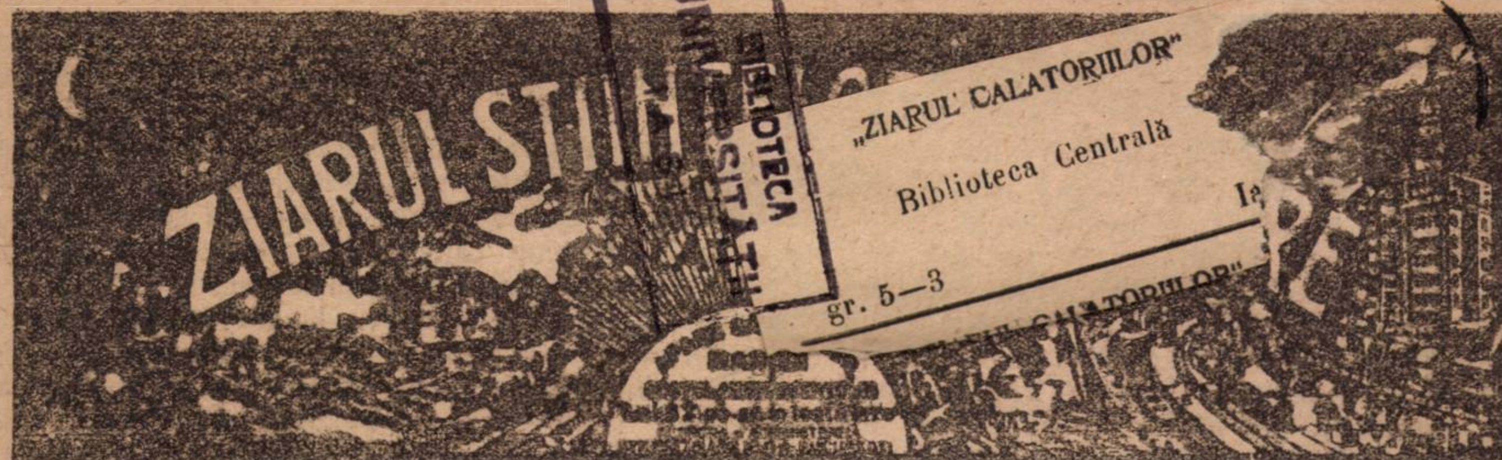
No. 194. — **D-ra Agnes Beng.** Am primit şi mulţumim.

CUPRINSUL No. 38

Ilustraţiuni:

ANUL XXVI. — No. 41 1 LEU EXEMPLARUL MARȚI 10 OCTOMBRIE 1922

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN. Director, STELIAN POPESCU Abonament: în țară . . . 60 lei; „ străinătate 120 „

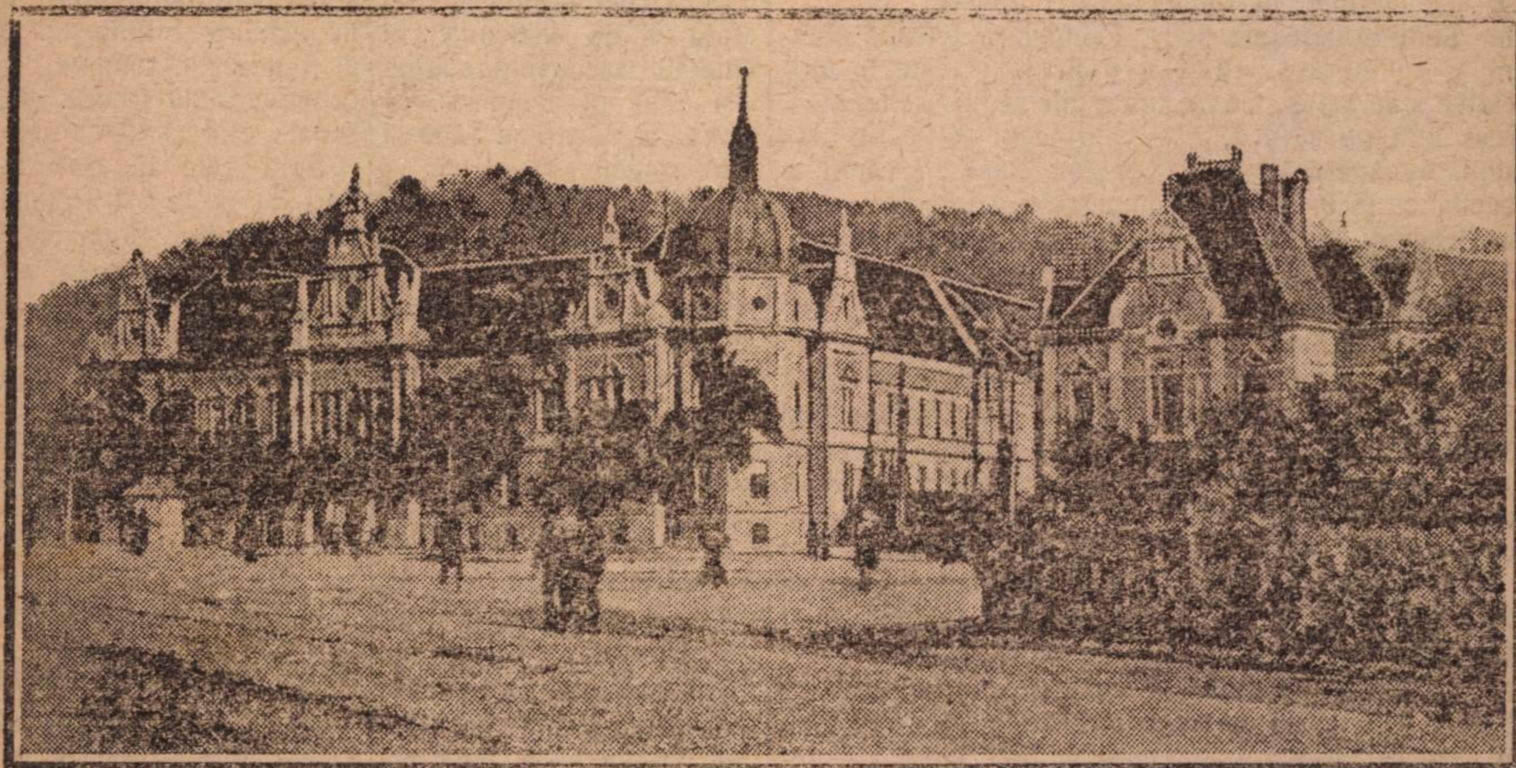
DIN BRAȘOV

— Până în cele dintâi decenii ale secolului XIX, clopotele pentru noi se lucrau la Brașov. Tot aici făceau Muntenii și de multe ori chiar Moldovenii și alte lucruri de metal prețios pentru biserică sau pentru casă..

— Brâncoveanu punea să i se gătească la Brașov pahare, sfeșnice, tipsii, al căror rost îl știa pe placul lui Vodă, un meșter. La nunta Mariei, fata lui Vasile Lupu, cu cneazul Radziwill, darurile boerilor au fost lucrate tot la Brașov: pahare de argint, „făptura mândră și subțire și arătătoare și în poleială frumoase", unele și cu capace...

— Brașovenii nu mergeau cu carele lor de mărfuri pe valea Timișului, care duce printre păduri dese și pe căi grele la Predeal, ci apucau în largul șesului, prin celălalt capăt al orașului de astăzi și atingeau Râșnovul, care pentru aceasta ajunse târgușor.

Din N. IORGA — *„Negoțul și meșteșugurile în trecutul Românesc"*.

Palatul Poștelor și al Finanțelor

— Aveam să plecăm de la Brașov... nu știu în ce zi, dar știu că era o zi mare. Era ziua de veșnică pomenire, când Bufallo-Bill, americanul, își întinsese corturile pe câmpul de după cetățuia Brașovului.

Străzile bătrânei cetăți erau pline de lume. Năvălise „provința" din depărtări mari să vadă pe indienii călăreți și s'audă strigătele lor sălbatice. Brașovul avea un aspect împestrițat. Femeile mai cu seamă.

Stam la o cafenea și mă tot uitam la furnicularul ăsta. Eram necăjit de mama focului. Pe a doua zi seara, era anunțată reprezentația la Făgăraș și nici o trăsură nu voia să mă ducă.

Ce era însă mai ciudat. Căutam trăsură și nu aveam nici un ban în buzunar. Și stam așa cu cafeaua dinainte...

Din ZAHARIA BÂRSAN — *„Impresii de teatru din Ardeal"*

FLORI DE TOAMNA

Câmpia uscată de arșița îndelungă a verii, este ca pustie. Unde și unde la adăpostul vre-unui scaiu rotund o garofiță întârziată se mai încumetă să-și desfășoare petalele firave. Toate plantele și-au terminat rostul de un an. Multe și-au împrăștiat și semințele. Stau uscate, scheletul trupului dela acele plante, care au avut mijloace de apărare împotriva păscătoarelor, acestea necruțând, din cauza secetei, de cât ceeace nu puteau mânca. Și totuși pe când ațele de paianjen, purtate de vânt, țes o pânză peste câmpul istovit, aninându-se de orice buruiana uscată, prin unele locuri mai umede, pajiștea apare împodobită cu ultimele flori ce par înfipte în pământ. Sunt brândușele de toamnă ce înfloresc când celelalte s'au stâns. Se întâlnesc atât pe șesul Bârladului, bunăoară lângă Tecuciu, ca și în cimitirul dela Predeal.

Sunt fragede ca niște flori primăvăratece și delicate la îmbrăcăminte, ca și când nu s'ar teme de bruma, care le arginteşte.

Natura și-a pus în aceste mezine ale ei toată gingășia ei de măiastră neîntrecută. Dorind să rămâie cât mai îndelungă vreme împodobită înainte de a cădea în amorțirea de iarnă, își apără podoaba împotriva ori cărui dușman, care ar încerca să le distrugă, înfiltrându-le sub haina lor frumoasă o otravă puternică.

Floarea iese din pământ fără tovărășia frunzelor. Aceste nu apar decât la primăvară, odată cu iarba proaspătă. Acum spre toamna se arată numai florile delicate, ca un potir de ametist, cu o codiță lungă ca de sidef. Planta aceastâ leagă toamna de primăvară. Nu-și respiră din pământ decât cele 6 petale în formă de lanțetă. Ovarul e la adânc lângă tulpina groasă, un bulb solid ca un cățel de usturoi umflat, hambar plin cu hrană. De cum dă primăvara ies 2—3 frunze, asemenea celor de lalea. Rostul lor e să soarbă mâncarea din aer, pentru ca hambarul de jos să fie mereu plin pentru florile de toamnă. Tot primăvara se arată printre frunze și fruct. Ovarul dela adânc se umfla; codița ce-l ține în vârf crește și-l împinge afară, pentru ca semințele coapte să se poată răspândi.

Primăvara e truda plantei; nunta ei este în ultimele zile senine de toamnă.

Farmecul ei în aceasta constă. Pare că vântul a împrăștiat petale de macieș pe pajiștea mai mult uscată. Florile sunt resleţite; alteori grămădite, pâlcuri-pâlcuri. Dela adâncul violet marmorat al florilor abea deschise, până la liliachiul albicios, palid, al celor gata de sfârșit, pe veșmântul lor de sărbătoare fel de fel de nuanțe se pot prinde. La cele tinere pe fondul de ametist sunt punte albe; la cele mai trecute pe fondul albicios sunt fine încondeeri violete, care le dau slaba culoare roză. După vremea schimbătoare spre seară a toamnei, se închid la răceală, pentru ca să nu lase poarta deschisă spre organele de fecundare decât ziua, în lumină și căldură. Musafirii înaripați sunt rari acum: O albină mai harnică, un fluture rătăcit, prea puțini bondari. De aceia sacii cu polen dela capătul staminelor sunt doldora de făină galbenă, iar capetele stigmatelor, îndoite ca niște cârje de episcop catolic, suut răsărite mult dintre antenele, ce stau pe vârful codițelor ca un ac magnetic pe suportul lui ascuțit.

N'au nevoe de miros pătrunzător, căci n'au concurente printre alte flori. Le e deajuns vestmântul ce bate la ochi. Abia dacă dă din ele un suav parfum, simțit când strângi mai multe flori la un loc.

Ii dă mâna să împodobească ultimele zile de toamnă cu petalele ei, arătându-se veselă tuturora, fără să încerce să se ascundă prin tufișuri ori la adăpostul altor plante mai mari, spinoase. Pe cât e floarea de arătoasă, pe atâta e de vicleană. In vinele ei ascunse ține arma cea mai periculoasa: otrava. E de ajuns să freci între degete stigmatele și antenele și să sugi degetul otrăvit pentru ca să simți repede efectul otrăvii puternice. Totul însă e otrăvit la plantă: flori, frunze, bulb, dar mai ales semințele. De aceia stă nesuparate, iar primăvara când vitele sunt dornice de iarba verde, ocolesc frunzele late, care pare că vor să spună: Mâncați-ne, dacă vă dă mâna. E cea mai bună armă de apărare, pentru ca sămințele cleioase, să se răspândească pretutindeni. De aceia unde apar, sunt numeroase. Otrava ucigătoare însă, în mâna omului devine leac de boli, câud e luată în anumită cantitate. Se dă ca purgativ tare, ca leac împotriva gutei, a reumatismului, punându-se părți din plantă, dar mai ales semințele, în spirt, în oțet, în vin. Dar numai medicul le poate prescrie, căci medicamentul luat în doză mai mare poate fi primejdios. De arma lor de apărare se folosesc și alte plante. E un soiu de mimctism.

In adevăr prin poenele din preajma munților, alăturea de brândușa-detoamnă, amestecate cu ea, sunt alte flori aproape la fel colorate, deși ceva mai închis. Indată îți dai seamă că nu sunt rude apropiate. Brândușa e din neamul laleiei, pe când vecina, șofrănelul, e neam cu stânjănelul. Are două rânduri de foi colorate; cel lăuntric e strâmt, ca o rochiță. Are numai trei stamine iar în mijloc, cele 3 stigmate sunt ca niște leicușoare (pâlnii) lungi cu margenele franjurate, pare că ar fi niște canafuri. Și șofrănelul e puțin otrăvitor, dar nu în masura brândușei. Și el înflorește toamna, iar primăvara dă frunze și-și scoate din pământ fructul.

Sunt cele de pe urmă flori de pe la noi. Petalele lor veștejite, după ce a avut loc împerecherea, sunt acoperite de frunzele îngălbenite ale copacilor. Nu trece mult și câmpul e îmbrăcat în vestmântul alb de iarnă. Brândușa-detoamnă e ultimul surâs al naturii.

I. Simionescu
Prof. la Universitatea din Iași

CEL MAI MARE OROLOGIU DIN LUME

Orologiul acesta se găsește la Town Hall în Filadelfia. Cadranul are 10 metri în diametru, este luminat toată noaptea cu electricitate și poate fi văzut din toate părțile Filadelfiei. Acul minutelor nu măsoară mai puțin de 4 metri; iar acul orelor are o lungime de $2^1/_2$ metri. Orologiul acesta este întors în fiecare zi cu ajutorul unei mașini cu vapori, așezată în subsolul clădirii.

Florin Radvan

Actualităţi

—o—

1. Cinematografierea pe plăci

Pentru a dobândi o scenă scurtă şi vie, un peisaj mobil, trăsăturile unui om în mişcare se întrebuinţează un aparat simplu cu plăcile de 9 12 şi care se compune dintr'o cameră fotografică, cu o manivelă la o parte, în obiectivul şi obturatorul cu disc mobil şi care se vede din partea gravurei.

Când se mişcă manivela, placa se întoarce de câte 50 de ori în faţa obiectivului descoperit şi astfel se dobândesc 50 de fotografii succesive pe un arc şi în câteva secunde.

*

2. Aeroplan fără motor

Se fac încercări cu ele în Franţa. Germanii însă în această privinţă au făcut progrese mai mari.

La Rhoen a fost un meeting care a dovedit aceasta.

*

3. Teatru în biserică

S'a jucat o piesă de Hofmanstal, un poet austriac, în interiorul catedralei din Salzburg.

*

4. Un automobil în Veneţia

A fost adus în piaţa San Marco, cu prilejul unor serbări şi pus la tombolă. Transportarea lui de pe uscat pe îngusta piaţetă s'a făcut cu multă atenţie.

Ne punem întrebarea: Pe ce străzi ale Veneţiei, va alerga fericitul câştigător cu această maşină?

Acum vre-o 100 de ani, poetul englez Lord Byron a adus un cal în acelaş loc.

*

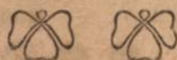
5. Avion-dubă

Se întrebuinţează în Siria. Cu el a fost adus la Damase un faimos bandit condamnat în lipsă la moarte şi prins apoi în urmă. Şi să mai spunem că numai Americanii sunt practici.

*

6. Ruinele romane dela Djemila

Se descoperă pe zi ce trece vechiul Cunicul (Africa de Nord), unde lucrările sunt conduse de către o pasionată arheologă, d-na de Cressoles.

Făina bună, ca s'o ai, o scuturi de tărâţă
Iar aurul îl speli mereu, din mină când îl scoţi.
Pământu-ţi dă, ce-ţi poate da.
Nu-i cere lui mai mult.
Cum nu ceri vorbă de bătrân copilului de ţâţă,
Şi din Pământ tu să culegi, doar numai ce-i curat.

(Comunicarea lui *Vintilică* — din lumea sfintei Lumini).

Sihastrul

PRIN JUGOSLAVIA

Beograd. — Oraşul şi monumente

Abia am acostat.

Cheiul e plin de lumea care îşi aştepta sosirea cunoscuţilor cu vaporul. Şi primii cari au putut pătrunde pe vas n'au fost nici vameşii, nici altfel de agenţi autorizaţi ai portului! Sunt hamalii.

— Traeger! Traeger!

Şi-au modernizat numele; socot că este mai nobil accidentul „Traeger", decât turcesaul „hamal".

Se reped, caută să-şi i-a unnul altuia înainte, să pătrundă prin restaurant sau cabine. Sunt aceeaşi hamali ca şi în Pireu sau Constantinopl, guralivi, iuţi din fire şi peste măsură de pretenţioşi; totuşi, s'ar părea că hamalul sârb este mai disciplinat, fiindcă cel puţin dacă îi dai trei colete, nu face ca cel grec, să le împartă pe drum cu încă doi tovarăşi; e mai egoist.. le păstrează pe toate pentru el.

Cercetarea vamală se face repede, iar viza paşaportului e şi mai expeditivă.

— „Rumânski! Cuscri!" adică „prieteni".

Şi iată-mă-s pe pământul „oraşului alb", dar în faţa unui şir de de trăsuri.. negre.

Orice străin cate intră pentru întâia dată intr'un oraş, e silit să facă prima cursă în trăsură; m'am conformat.

După indicaţii primite anterior, am cerut în cea mai simplă sârbească posibilă: — *Gospodin! Hotel Bristol!*

A spus ceva, intr'o sârbească mai complicată decât a mea, şi a pornit.

Din fugă, la lumina becurilor văd un amestec de case scunde şi înalte, câte-o hârtoapă a drumului mă aruncă de pe perne şi un praf tin începe să scârţâie în dinţi. A, desigur, sunt primele cunoştinţe făcute în Beograd.

Trăsura opreşte. Sunt în faţa unui hotel chipeş, cu trei caturi, cu balcoane şi obloane de lemn ridicate puţin deasupra ferestrelor; portarul vorbeşte franţuzeşte şi nemţeşte, e datoritor — ba bine că nu! — şi în câteva clipe găseşte şi odaia liberă.

— *Gospodin! Wievtel, scoliko dinar?* mă adresez birjarului.

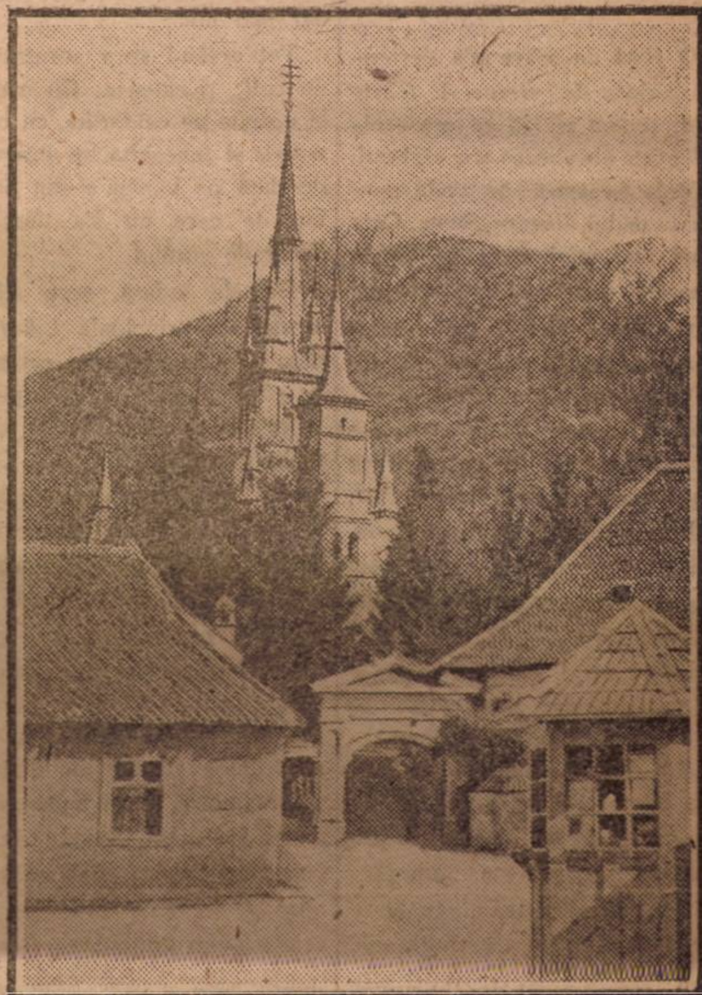
Acesta ridică mâinile în sus cu degetele răschirate... odată, de două ori, de trei... de patru ori... 40 de dinari o cursă cu trăsura. Degeba mă agit, în zadar cu tariful scris cu litere cum găsim numai în evangheliile şi molitfelnicile noastre din secolii trecuţi.

Imi răspunde mult, mult, pe sârbeşte.

De sigur, repetă ceeace auzim oricând pe un Costache din gara de Nord; nutreţul, întreţinerea, doi cai, noaptea, războiul... ul, iar războiul!

Şi portarul îmi tălmăceşte tariful şi-mi spune că dacă n'aş fi avut norocul ca să găsesc o cameră şi aş fi mers la un alt

BRAŞOV

Biserica Sf. Nicolae din Prund

hotel, ar fi fost de plătit **două** curse ş. a. m. d.

Camera este îngrijită cu mobilier nou, simplu şi cochet şi pardoseala este acoperită cu covoare în motive sârbeşti.

E miezul nopţii, totuşi, încă de vreme pentru ceasul sârbesc, care este cu o oră în urma Bucureştilor. De departe se aude un sgomot surd, oraşul care se pregăteşte de odihnă. In zadar îmi pregătesc creionul. In zadar încerc să-mi strâng toate resturile de cunoştinţe istorice asupra oraşului, decând purta numele de Singidunum şi până azi.

Zidurile „oraşului alb"—*Beograd*, cum îi zic Sârbii, — au înfruntat eroic vitregia trupelor şi mai ales a oamenilor, fie că-i chema Avari, Unguri, Turci sau KK., cari au sfărâmat în veacul XX. case şi monumente; totuşi oboseala îl doboară pe bietul călător care de mâine va trebui să cutreere oraşul în lung şi în lat.

. . . .

O roză de soare m'a deşteptat înainte de vreme. E foarte cald, ţinând seamă că ceasornicul arată abia şease ore sârbeşti.

Dela fereastră se vede partea oraşului dinspre Sava. Case mari şi mici care în bătaia soarelui par mai albe şi mai luminoase; scele cari răsar peste acoperişi şi străzi drepte şi lungi, unele plantate pe margini cu platani, altele mărginite de grădini publice, ce răcar ca nişte insule această mare albă.

Prin faţa hotelului trece tramvaiul: nişte cutiuţe mici cari seamănă grozav cu cele pe cari le cunoaştem din Galaţi, având geamuri pe o singură parte şi cu uşa dinainte veşnic încuiată .. ca să nu se facă curent!

Am dat un dinar şi am primit biletul — pe muteşte. Conducătorul crede, desigur că ştiu unde merg, deoarece i-am plătit o anumită taxă, cu atâta siguranţă. Lumea se înghesuie mai tare decât la Bucureşti, atât că, — de obiceiu — pe platforma dinnainte stau poliţiştii şi oamenii din serviciul Societăţii de tramvaie. Unde eşti S. T. B.-eu, cu vagoanele tale numeroase — da, fiindcă la Belgrad se aşteaptă câte 10 minute în staţii — mari şi luxoase!?

Urcăm o stradă în pantă şi la prima staţie, cobor; s'a dat prea multă lume jos, ca să nu fie un centru oarecare.

Se întretaie două străzi: cea pe care am venit, iată ca o uliţă rusească, plantată pe margini, şi o alta care duce din *centru* spre parcul Topcider. Oraşul e aşezat pe un platou lungăreţ, pe care se întretaie principalele artere de circulaţie şi se află fortăreaţa, iar celelalte străzi, paralele şi drepte, coboară spre Dunăre şi mai cu seamă spre Sava, unde de altfel este şi principalul port.

Sunt tocmai pe calea Topciderului. Deoparte, *Academia militară*, construcţie modernă, mare cu trei caturi; de alta *Vojno Ministarstvo* (Ministerul de Războiu) mai chipeş decât al nostru, dar mai mic.

Tot urcând spre «centru» la un colţ, o cafenea. Cu mesele ei aşezate pe caldarâm, cu construcţia ei învechită, ne aminteşte deodată pe bunica ei din Stambul, de care nu s'a despărţit decât de curând.

Dar de îndată, spre stânga se desface principala *Ulica*. De data aceasta nu mai e caldarâm cu pietre ieşite; suntem pe un bulevard pavat cu lemn, ros şi tocit, găurit pe alocuri. Construcţii monumentale, mai toate în lucru, se înalţă deoparte şi de alta. E o activitate febrilă, un zor de a construi cât mai multe şi cât mai mare; capitaluri imense se investesc în aceste construcţii şi se pare că băncile Anglo-Americane, nu sunt deloc străine de toată această înoire. Este o prefacere generală: după informaţiile culese, anii trecuţi s'au construit aproape 6000 de clădiri noi, ceiace pentru populaţia Beogradului, este enorm. Am văzut lucrându-se şi noaptea; este Serbia cea nouă care şi-a legat rănile războiului şi acum îşi reface casa!

Pe dreapta se înalţă măreţ, luxos; cu terase şi ornamente, cu turle deasupra cărora, sunt vulturi auriţi, cu o minunată grădină în faţă, *stari* şi *novi kralievski dvor* (Palatul Regal). Nu mai este acel stil de cazarmă întunecat şi simplu, al celor mai multe din palaturile europene. De data aceasta admirăm o construcţie modernă, cât despre aripa stângă, abia a fost terminată în ajunul căsătoriei regale şi va fi locuită prima oară, când Craiul şi cu «Kraliţa» se vor întoarce din călătoria de nuntă.

Aici, pe poziţia unde cresc florile şi i a r b a, s'a petrecut drama din noaptea de 10 Iunie 1903, când ofiţerii şi trupele lor credincioase au pătruns în palat şi au omorît pe Alexandru şi Draga, ridicată r e g i n ă fără voia poporului. Şi peste câteva zile, la 15 Iunie, Scupcina proclama rege pe Petru I, care trăise retras la Geneva. Iar noul rege a dărâmat palatul tragediei şi şi-a construit un altul; şi în locul ruinelor a făcut grădină.

Este una din clădirile Beogradului nou care se potriveşte de m i n u n e cu cerinţele ţării mărite prin războiu.

Puţin mai înainte, pe stânga, cu două caturi, având numai cinci ferestre faţadă, se află noua construcţie a Ministerului de Instrucţie. O miniatură, una din puţinele construcţii din Beograd unde se pot vedea motivele naţionale sârbeşti de artă decorativă, graţioase şi bogate în împletituri de linii, inele şi figuri geometrice înscrise, cu garnituri cari aduc atât de mult cu motivele bizantine.

După câte aflu, adevărata artă naţională numai în inima ţării se poate găsi şi în special la mânăstirile Studeniţa (din sec. XII), Gracianiţa, Deciani (din sec. XIV) şi în special la bogata Manasia (sec. XV). Acelaş trecut de asupriri străine, a făcut în Serbia, ca şi la noi, să se ascundă adevărata artă naţională în c r e ş t e t e l e munţilor şi în adâncul văilor.

Câteva case mai departe, reşedinţa unde regele Alexandru a locuit ca regent până în preajma nunţii, ţinându-i loc de palat.

In fine Piaţa Regent Alexandru, spaţioasă, cu explanade minunat îngrijite, mărginită cu acel amestec de cafenele vechi şi construcţii monumentale caracteristice Capitalei ce se reface, cu un larg postament mărginit de balustrade şi lei cioplîţi în piatră, pe c a r e se va ridica, cândva, statuia regelui Petru.

In această piaţă e hotel Moscova, cu patru caturi, clădit în 1906, dar atât de asemănătoare construcţiilor ungureşti de peste Dunăre; singure două turle, în chip de minaret — n'or fi şi ele vre-un rest arhitectonic turcesc? — caută să-l dea o notă originală. Peste drum, gârbove, acoperite cu olane vechi şi înegrite, mai înainte câteva construcţii nouă, apoi Hotel Balcan şi Paris din vechea gardă a oraşului.

Priveliştea e minunată asupra perspectivei străzilor; este un colţ strein aici, un colţ apusean şi mai ales dacă în anii ce vor urma se va continua cu această înnoire generală, când rămăşiţele din alte s e c o l e vor fi înlocuite prin măreţe construcţii — însă, în stil sârbesc — această piaţă va fi demnă de capitala unui stat european, mare şi puternic.

Mai dpearte, bulevardul pe care megem este tăiat de *Kneaz Mihailova uliţa*, de unde, printr'o altă p i a ţ ă spaţioasă, în faţa construcţii monumentale a Creditului funciar, se află statuia echestră a principelui Mihail Obrenovici. Este marele organizator, este e r o u l care şi-a pregătit totul, şi-a înnodat legăturile cu vecinii, şi-a îndemnat fraţii de sânge de subt stăpâniri străine, ca să pornească lupta cea mare pentru desrobirea de sub Semilună şi unitatea naţională. Dar a murit înainte de a-şi executa măreţele-i planuri.

(Va urma) Radu Dimiu

VEGETAŢIA LA DIFERITE ALTITUDINI

Din Mediterana în vârful Alpilor

Pe măsură ce ne urcăm pe un munte, temperatura scade şi lumina creşte, în consecinţă vegetaţia se va schimba la diferite altitudini. Dacă plecăm dela Nisa şi ne urcăm până în îngheţurile Alpilor, vom întâlni patru feluri de vegetaţii, ce se pot distinge chiar din depărtare după culoare, formând patru bande suprapuse; întâia de un verde deschis; a doua verde închisă aproape neagră, a treia verde nedesluşit, care se perde din ce în ce până la linia sinuoasă, de unde încep zăpezile veşnice.

Aceste zone de vegetaţie au următoarele numiri: *regiunea mediteranee, regiunea pădurilor, regiunea alpină sau a păşunelor* şi *regiunea gheţurilor.*

1. *Regiunea mediteranee.* Pe ţărmul Mediteranei, fiind sare în sol, cresc plante maritime, pe la Nisa şi împrejurimile sale, din cauza climei blânde, cresc plante cu frunze totdeauna verzi, cum sunt: dafinul, maslinul, portocalul pinul umbrelă etc. şi chiar unele specii din ţările calde, ca eucaliptul şi palmierii, au fost aclimatate: în fine pe dealurile din Provence sunt păduri de stejari verzi şi specii de Ericacee arborescente.

2. *Regiunea pădurilor.* Dacă ne mai urcăm puţin, dela Puget-Théniers de exemplu, începe zona pădurilor, formată la *partea inferioară* din arbori cu frunze căzătoare, ca stejearul, fagul, castanul, amestecate cu ericacee şi ferege. Cum pe la 1000 m. dispare întâi stejarul, apoi fagul şi apare mesteacănul şi bradul, chiar înainte de dispariţia stejarului şi fagului

Dela 1500 m. începe *partea superioară* a pădurilor, numita şi *zona subalpină*, unde domină coniferele, ca pinul, bradul, moliftul, zada, adeseaori întovărăşite de mesteacăn şi anin.

In luminişurile pădurilor de brad, se găseşte o vegetaţie bogată de plante, a căror flori cu culori strălucitoare, ca aconitum, ranunculus, clematis cu flori violete, arnica, gentiana cu flori galbene, lilium martagon, orchidee etc.

Mai sus pinii şi brazii devin din ce în ce mai mici şi apoi dispar, pe când zada trăeşte până la 2300 m., dela care înălţime începe *Zona alpină* cu păşuni, unde iarba e deasă şi înaltă.

3 *Zona alpină sau a păşunelor.* Marile păduri au dispărut, vegetaţia este închinată: mesteacănul, arinul şi salcia persistă, însă ca arbuşti nodoroşi, aproape culcaţi pe pământ şi cu înălţimea de 20,30 cm. Cea din urmă dispare salcia pitică, care aminteşte numai prin mâţăşorii ei pe cea din câmpie, căci tulpina sa e târâtoare, abia se ridică cu 5 sau 6 cm., şi formează un covor des, care acoperă întinderi mari în locurile răcoroase ale regiunei alpine. Pe măsură ce ne apropiem de linia zăpezilor veşnice, plantele devin din ce în ce mai mici; au frunzele mai groase, mai scorţoase şi mai verzi şi florile mai strălucitoare. Dintre aceste plante, cităm în primul loc pe rhododendron sau trandafirul Alpilor, care formează întinse pajişti, verzi-întunecate, cu frumoase flori roşii.

Apoi ne apropiem de zona *gheţurilor*; fanerogamele sunt rari şi printre cei din urmă reprezentanţi ai lor găsim pe sascifraga şi gentiana. Plantele acestea, foarte mici, formează tufişuri dese şi tulpinele lor sunt îmbrăcate cu o pâslă de peri, cari le apără de frig.

4. *Regiunea gheţarilor.* Plantele cu flori se înmulţesc până la marginea gheţarilor, însă sunt foarte mici. Aşa e gentiana zăpezilor, care se găseşte până la 2800 m. Ea are florile mici, cu corola albastră şi se deschide numai la soare. Tot în regiunea gheţarilor e şi vestita *Edelweis* sau steaua gheţarilor, mult căutată de turişti.

In fine fanerogramele dispar complect. Nu mai găsim decât muşchi şi licheni, ca în regiunele cele mai reci din apropierea polilor, apoi urmează gheţarii fără nici o urmă de vegetaţie, fiindcă viaţa are nevoe de căldură, care nu se găseşte pe vârfurile albite de ghiaţă ale munţilor înalţi.

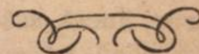
En. Poclitaru
Prof. secundar

O STATISTICĂ INTERESANTĂ

Un statiscian american, numai ei sunt în stare să se ocupe de asfel de statistici, a constatat că un om la vârsta de 50 ani, în termen mediu, a dormit 6000 de zile, a muncit 6500 zile, a mers 800 zile, a mâncat 1500 zile şi a fost bolnav 500 zile, timpul considerat de 24 ceasuri. Menul său a fost: 7700 kgr. carne, 2120 kgr. zarzavat, fructe, ouă, peşte, şi a băut 318 hectolitri (apă, cafea, ceai, bere, vin, etc.).

Ionel Drif

BEOGRAD

Priveliştea spre Sava şi spre Dunăre de pe terasa fortăreţii e minunată

Le Creusot

după Maupassant

Cerul e albastru, albastru de tot şi scăldat de razele soarelui. Inaintea noastră, un negru nour se înalţă, întunecând azurul atât de curat al zilei. Apropiindu ne zărim sute de coşuri uriaşe, ce varsă în aer limbi de fum; altele, mai puţin înalte, scuipă trombe de vapori, gîfâind, Toate acestea se amestecă, acoperă oraşul, umple stradele, ascunde cerul, strânge lumina soarelui. Acesta e Creusot-ul.

Un sgomot surd şi continuu face să se cutremure pământul; unui sgomot îi răspund mii; din moment în moment totul este întrerupt de o lovitură ce sgudue întregul oraş. Intrăm în uzina D-lui Schneider.

Ce feerie! E regatul ferului, unde domreşte majestatea Sa focul;

In toate părţile foc. Imensele clădiri, înalte ca munţii, pline de maşini ce se învârtesc, urue, flueră, scârţâe, se aliniază până unde nici ochiul nu poate ajunge. Ici jăratec; colo, limbi de foc. Mai departe, blocuri arzânde de fer, ieşind din cuptoare, intrând din nou, ieşind încă de sute de ori, îşi schimbă forma, mereu roşii. Maşinile lacome mânâncă foc sau fer scânteetor strivindu-l, tăindu-l, prefăcându-l în locomotive, vase, tunuri şi alte mii de lucruri diferite, fine ca şi cizelurile de artist, monstruoase ca şi operile gîganţilor, complicate, delicate, puternice....

Nu mai distingi nimic, nu mai ştii nimic: îţi pierzi capul! E un labirint de manivele, roţi, curele, angrenaje, în mişcare. La fiecare pas te găseşti în faţa unui monstru care lucrează fer roşu. Aci sunt ferăstraele cari taie plăci de fer groase cât trunchiul de copac; mai departe, un alt aparat taie lamele de oţel, tot aşa cum foarfecile tae foaia de hârtie. Toate se mişcă în acelaş timp, dar în diferite feluri. Şi mereu, în toate părţile, vezi foc. Mereu, câte o lovitură formidabilă domină tumultul roţilor, cazanelor, nicovalelor şi a celorlalte maşini, făcând să se cutremure pământul; e marele pilon (ciocan) al Creusot-ului. El e la capătul unei imense clădiri care mai conţine încă 10 sau 12 asemeni. Toţii se prăvălesc din moment în moment asupra unui bioc incandescent, care aruncă o ploae de scântei, turtindu-se în acelaş timp incetul cu încetul, luând o formă rotundă sau dreaptă, după voinţa oamenilor. Marele pilon cântăreşte 100.000 kg. şi cade ca şi cum ar cădea un munte asupra unei bucăţi de oţel. La fiecare cădere, un uragan de foc ţâşneşte în toate părţile, în timp ce massa, ce se află sub mâinile monstrului se turteşte mereu. El se ridică şi se coboară fără încetare, cu o uşurinţă graţioasă, mişcat de un om, care apasă încet asupra unei plăpânde pârghii.

Intrăm în galeria laminoareler. Aci e un spectacol mai curios încă. Panglici roşii aleargă pe pământ, unele subţiri ca sforile, altele groase ca odgoanele. Aci se fac fire de fire şi şine de tren. Oamenii, cu ochii acoperiţi cu o pânză metalică, cu mâinile, braţele şi picioărele înfăşurate în piele, aruncă în gura maşinilor bucăţi de fer arzând Maşina o apucă, o trage, o lungeşte, subţiind-o mereu.

Iată şinele. Massa de oţel Bessemer înpraştiă şi apucă, se întinde sub sforţările maşinelor, transformându-se, în câte-va minute, în şină de tren. Un ferestrău uriaş o taie la aceiaş lungime. Alte şine urmează la fel, fără încetare, fără ca ceva să oprească sau să micşoreze această muncă.

Infine, negri de fum; istoviţi de moarte, ieşim. Peste capetele noastre pluteşte nourul cel gros de cărbune şi fum, ce se ridică până în înaltul cerului,

Leon Weiss
Galaţi

CREERUL LĂSAT CA MOŞTENIRE

Dr. Wilder, un profesor universitar din America, adresează de 30 de ani apeluri disperate omenirei, prin care invită pe toţi muritorii să-şi lase *creerul* moştenire institutelor ştiinţifice, pentru a contribui prin cazuri cât mai numeroase la progresele *antropologiei* şi în special ale *neurologiei*.

Această perseverentă invitare a avut răsunet şi obiceiul de a lega prin testament creerul său pentru scopuri ştiinţifice s'a răspândit foarte mult pe noul continent. Dar *originalitatea*, sau mai bine zis, spiritul de iniţiativă şi de progres al Americanilor, nu s'a oprit aci; ci s'a fondat un club ai cărui membrii îşi iau obligaţia de a lega prin testament creerul lor institutelor ştiinţifice în care va fi studiat.

Trad. de V. D. B.

Măreţul Orenoc

Roman de Jules Verne 5)

— Vrei ca la noapte să te păzesc la uşă?

— Nu e nevoe.

— Dar...

Trebuie... să înlăturăm orice bănuială.

— Dar, Jean, pentru ce ai venit?

— Pentrucă trebuia.

— Dece n'ai rămas în casa năstră — la Chantnay — sau la Nantes?

— Si nu puteam să viu eu?

— Nu.

— Puteam să înving singur primejdiile. Doar asta am făcut-o toata vieaţa.

— Şi eu am ţinut să fiu nepotul tău.

— Ah! daca colonelul meu ar fi putut să fie întrebat.

— Cum? întreabă Jean.

— Nu... nu se poate.. Dar după ce a dobândit la San-Fernando lămurlri sigure, daca nu ne va fi dat ca să-l revedem, ce va zice el?

— Va multumi bătrânului său serjent ca m'a ajutat să fac o călătorie, şi-l va îmbrăţişa, spunându-i că şi-a făcut datoria, cum eu mi-am făcut-o pe a mea.

— Dar în sfârşit, spuse Marţial, m'ai sucit cum ai vrut.

— Aşa e porunca, pentru că tu eşti unchiul meu şi un unchiu trebuie totdeauna să asculte de nepotul său,. în faţa lumei.

— Şi acum, dragul meu Marţial, du-te de te culcă. Mâine o să ne îmbarcăm şi trebuie să fim gata.

— Noapte bună şi Dumnezeu să ne apere.

Sergentul Martial, deschise uşa, se asigură că Jean a încuiat-o cu cheia şi a pus zăvorul pe dinăuntru. Câteva clipe rămase nemişcat, cu urechea la pândă. Auzi pe Jean cum-şi făcea rugăciunea înainte de a se sui în pat, Apoi, când avu siguranţa că tânărul s'a culcat, se duse în camera sa şi drept rugăciune zise, lovindu-se cu pumnul în cap, .

— Da!.. D-zeu să ne apere, căci prea e aspră vieaţa.

Cine sunt aceşti doi francezi? De unde vin? Ce motiv i-a adus în Venezuela? Pentru ce s'au hotărît să joace rolul de unchiu şi nepot? Pentru ce voiau să treacă Orenocul şi până unde se vor urca în susul lui.?

Viitorul ne va da răspunsul la aceste multe întrebări, Cu toate acestea iată ce se poate

Alotropie

Adeseori în chimie întâlnim corpi simplii cari se prezintă în mai multe forme, cu toate că materia care-i formează e una şi aceiaş. Acestei proprietăţi i s'a dat numele de alotropie (cu altă formă). Corpii alotropi se deosebesc între ei atât prin proprietăţile lor fizice, cât şi prin cele chimice.

Unul dintre cele mai bune exemple ni-l oferă (O) oxigenul. El se prezintă şi sub formă de ozon, un alt gaz de o energie cu mult mai mare decât a O. Proprietăţile lor fizice şi chimice se deosibesc foarte mult. Aşa oxigenul nu miroase, pe când ozonul are un miros tare, caracteristic; oxigenul nu poate oxidà (rugini) mercurul la rece, pe când ozonul poate; oxigenul nu distruge cauciucul, ozonul îi distruge... etc.

S'ar părea că avem de a face cu doi corpi deosebiţi, dar arzându-se sulf (pucioasă) în ozon dă întotdeauna bioxid de sulf (S Oz), corp care reiese din arderea sulfului în oxigen. Deci ozonul este o stare alotropică a oxigenului.

Molecula de ozon având 3 atomi de oxigen iar cea de oxigen numai doi, putem zice că proprietăţile unui corp simplu nu depind numai de felul materiei din care acel corp e alcătuit, ci şi de modul cum această materie alcătueşte corpul.

Sulful se prezintă în mai multe stări alotropice, după cum e lichid sau cristalizat. Intr'o stare alotropică se dizolvă în sulfura de carbon, în altă stare nu se disolvă. Lichid poate fi sau galben ca mierea şi se poate mişca uşor, sau negru-brun şi vâscos,

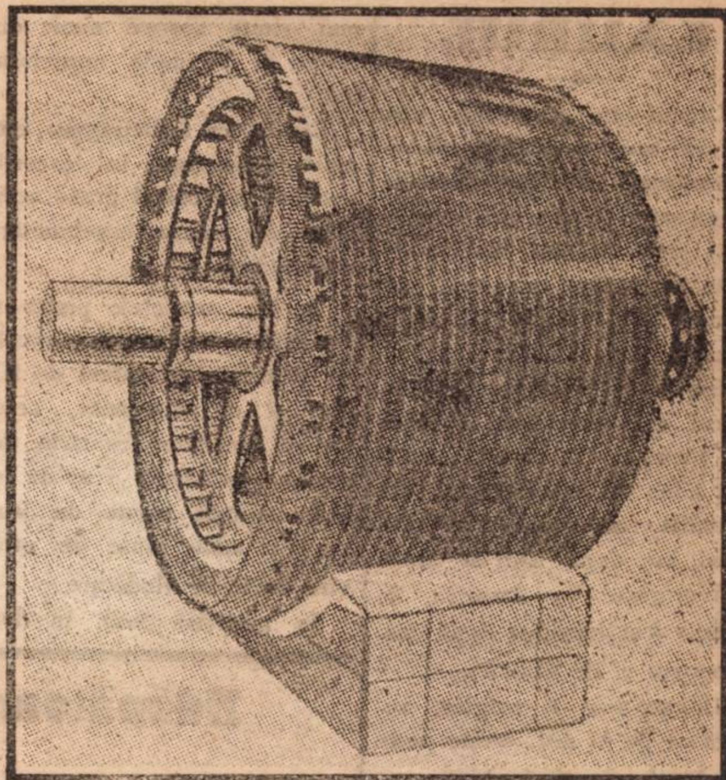
Staniul are şi el o stare alotropică, care s'a putut observa mai de mult, dar care deabia în 1899 a fost introdusă în ştiinţă de prof. E. Cohen din Amsterdam.

Din 1851 s'a observat un fenomen (schimbare) ciudat al staniului, un fel de boală, căreia i s'a dat numele de «ciuma cositorului» (staniu). Nişte tuburi de cositor ale unei orge, precum şi nişte bulgări mari dela o vamă în câteva zile s'au făcut praf, fără să se ştie dece. Acelaş lucru s'a întâmplat cu acoperişul poştei din Rothemburg. Mai întâi s'a ivit umflături — bube — care s'au întins pe tot acoperişul, făcându-l praf. Dela acoperişul poştei s'a molipsit şi acoperişul primăriei.

Explicarea acestui fenomen e foarte simplă: e o simplă trecere a cositorului în altă stare alotropică, căci şi praful format era tot co sitor însă cu o densitate de 5,8 şi culoare negricioasă pe când cositorul obişnuit are culoare albă şi densitatea 7.2.

Acest fenomen poate fi cauza că nu se găsesc vase de cositor din anticitate, cu toate că se găsesc de cele de bronz; neputându-se admite că cei vechi cunoscând bronzul — aramă aliată cu cositor — nu au cunoscut cositorul; ci toate au murit cu timpul din cauza boalei descrisă mai sus

Dulcu Gh.

Rotorul unui motor electric de propulsiune al cuirasatului american New-Mexico

---

spune după convorbirea ce am auzit-o mai sus.

Erau doi francezi, doi Bretoni, din Nantes. Dacă nu era nici-o îndoială asupra originei lor, era însă asupra legăturii care-i unia şi mai greu de spus ce situaţie avea unul faţă de celălalt. Şi mai întâi cine era colonelul Kermor, al cărui nume era pronunţat de ei şi care-i emoţiona.

In orice caz tânărul nu părea să aibă mai mult de 16 17 ani.

Era de statură mijlocie şi părea voinic pentru etatea lui.

Chipul îi era cam sever, trist chiar, atuncea când era apucat de gânduri, dar trăsăturile îi erau încântătoare privirea blândă, dinţii mici şi albi şi obraji vioi.

Celalt era cam de vre-o 60 de ani, tip de sergent şi care a stat atâta timp în armată. Retrăgându-se cu acest grad, el servise sub ordinele colonelului de Kermor, care-i scăpase vieaţa pe câmpul de luptă în timpul războiului celui de al doilea Imperiu şi care s'a sfârşit cu dezastrul dela 1870 1871. Era unul din acei viteji care se lipesc de casa vechiului lor şef, cari ajung lucru mare în casă, sub ochii cărora cresc copiii când nu-i dădăcesc ei înşişi; care-i alintă, orice s'ar zice; şi cari le dau cele dintâi lecţii de călărie jucându-i pe genunchi şi cele dintâi ale cântecului învăţându-i semnalele regimentului.

Sergentul Martial cu toţi cei 60 de ani era încă dârz şi voinic. Intărit prin obişnuinţa lui de oştean şi asupra căruia nici frigul şi nici c ă l d u r a nu mai au infuenţă nu i mai era cald la Senegal şi nu mai tremura în Rusia. N'avea frică de nimic şi de nimeni, afară doar de el însuşi. Inalt şi costeliv, mâinile şi picioarele erau încă mlădioase.

Dacă nepotul era îmbrăcat Intr'un simplu costum de călătorie, croiala largă, pălărie caschetă de ştofă albă peste păru-i tuns, scurt şi cu cisme în picioare; unchiul din contră era sugrumat în tunica lui. Nu era o uniformă, însă amintea ţinuta militărească. Ii lipseau doar galoanele şi epoleţii. Era imposibil să convingi pe sergentul Marţial că pentru climatul venezuelan cel mai nemerit costum era unul mai larg. Dacă nu avea în cap chipiul, e că Jean se silise să-i ia o cască albă la fel cu a sa, care-i apăra în contra soarelui.

La urma urmei lui puţin îi păsa de soare, mai ales că era cu părul scurt, şi pe ici colo chel. (Va urma).

LAURUL

—o—

Laurul sau binmăfaia, una din cele mai veninoase plante se întâlneşte pe locurile inculte, pe gunoaie şi prin grădinile în solul gras, în cea mai mare parte a Europei şi Asiei, în nordul Africei, cât şi într'o mare parte a Americei.

Inainte de secolul al XVI-ea laurul era necunoscut în apusul Europei. După unii ar fi fost adus de către ţigani din Ostindia sau din mijlocul Asiei, iar după alţii se crede a fi originar din America, de unde a fost introdus după descoperirea ei de Columb.

Oricare i-ar fi origina, vedem că pe la noi creşte peste tot locul, ajungând chiar peste un metru inălţimea cu tulpina sa verde, cilindrică, lipsită de peri şi împodobită cu frunze ovale, peţiolate şi grosolan sinuos crestate.

Florile mari cu pedunculele scurte, sunt terminate şi solitare la subţiora frunzelor, având corolă frumoasă, albă şi de două ori mai lungă decât caliciul verde şi tuburos.

Fructul erect e o mare capsulă; dacă sunt mâncate, provoacă convulsiuni, halucinaţii, nesimţir şi poate să aducă chiar şi moartea, contra cărora se recomandă în primul rând vomitive, pentru a da afară otrava existentă în stomac, inainte de a trece în sânge, iar ca antidot se va da lapte, oţet, cafea etc.

Substanţa otrăvitoare, care face ca laurul să fie atât de periculos şi otrăvitor, e un alcaloid toxic, înrudit cu Atropina, numit, *Daturină*, căreia i se datoreşte intoxicaţiile acelor cari mănâncă frunzele şi seminţele a c e s t e i veninoase plante, precum şi acelora cari respiră numai fumul produs prin arderea lor.

Respirarea fumului de frunze de ciumafaie, aduce o toropeală care se sfârşeşte printr'un somn greu, când pacientul nu mai simte aproape nimic din ceeace se întâmplă împrejurul său.

Laurul, ca şi mătrăguna, este mult întrebuinţat în leacurile casnice, provocând grave accidente din cauza întrebuintării nesocotite a lui.

Astfel, seminţele pisate şi amestecate cu apă sau rachiu se dă celor cari suferă de friguri şi de disenterie, ceace trebuie combătut cu tărie, deoarece acel căruia i se dă să bea seminţele pisate de laur, are mai multe şanse de otrăvire decât de vindecare.

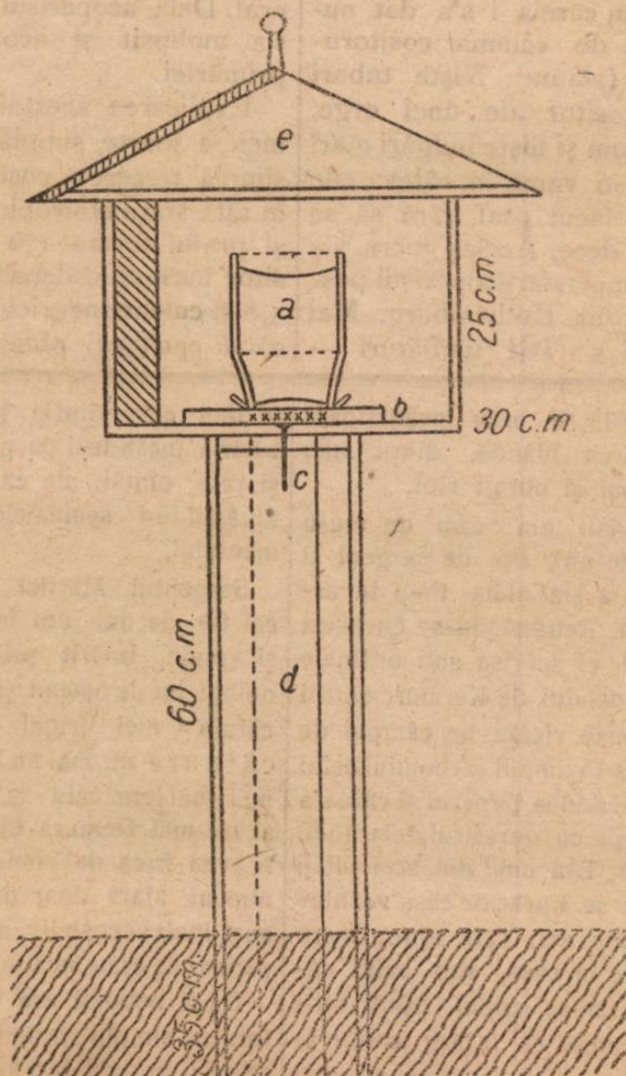
In medicină însă, în doze mici, se întrebuinţează, din cauza proprietăţilor calmante ale laurului, contra astmei, catarului şi a altor afecţiuni.

Laurul, sau cum e numit mai des Ciumafaia, face parte, precum am mai spus şi în alt loc din familia «*Solaneelor*», iar numele lui botanic e «*Datura Stramoonium*», din care primul nume, «D a t u r a», v i n e dela arabescul «*tatârha*», iar al doilea «Stramonium», care desemnează specia vine şi el dela grecescul «*stryhnon manikon*», (plantă ce produce turbare).

Gh. Talpalaru

Adăpătoarea Albinelor

Ştiut fiind, că în timpurile secetoase, albinele ca şi alte vieţuitoare, au nevoe de apă... Şi pentru că nu în toate regiunile se găsesc fântâni curgătoare sau pârae mici unde să poată găsi apa necesară, atât pentru ele cât şi pentru puetul stupului;

Osebit de aceasta, spre a le feri de bălţile şi lacurile stătătoare unde sunt nevoite a bea o apă murdară, caldă şi infectă etc..

Subscrisul am inventat adăpătoarea sistem „Mehedinţan", cum se vede din desemnul alăturat, formată în aşa fel, ca albinele să fie ferite de soare, de vânt şi de ploae, având în acelaş timp o apă absolut curată şi proaspătă, pe care crescătorul de albine (agricultorul) va avea grija, să le-o preschimbe în fiecare dimineaţă.

Adăpătoarea are forma unui schelet de colivie patrată, cu acoperişul de blane (e), al cărei postament este fixat printr'un cui de fer (c), în capul unui stâlp (d), bătut în pământ, la înălţime de 60 cm. Stâlpul are grosimea de 15 cm., în diametru astfel că, cuiul dela mijloc fixează uşor piedestalul colivii de capul stâlpului putând a se învârti ca într'o axă, spre a întoarce colivia ori în ce parte voim. Una din laturile colivie este închisă cu o blăniţă, care serveşte de adăpost contra arşiţei sau a vânturilor.

In mijlocul colivii stă vasul de sticlă cu gura în jos, (a), aşezat pe o placă de lemn umblătoare, săltat cu două sau trei peniţe de lemn, ca albinele să poată sorbi cu înlesnire apa ce se lasă treptat ce este sorbită de ele.

Această adăpătoare mai are şi avantajul principal că fereşte albinele de a nu se îneca prin căderea lor în apă cum am observat la unele adăpători primitive.

Un vas cu o capacitate de 3 litri apă poate servi zilnic o stupină de 50 colonii (stupi) în timpurile cele mai secetoase.

Petre A. Popescu
T.-Severin.

Vânătoarea de Rechini

Sunt trei feluri de rechini: cel *cenușiu* sau ordinar, cel *albastru* și *ciocanul*, botezat astfel după forma capului. Deși cel mai mare, rechinul albastru e cel mai puțin lacom și periculos.

Câte doi-trei pești lungi cam de 30 cm. și brăzdați cu negru întovărășesc rechinii și înoată aproape lipiți. Cum merg înaintea rechinilor, ca și cum le-ar arăta calea, au fost botezați *piloți*. Dihania lacomă care înghite ori ce pește ce-i iese în cale, nu se atinge niciodată de micii lui tovarăși. S'a văzut deseori piloți agățați de spinarea rechinilor, chiar când aceștia erau prinși în cârlig și trași la bord.

Toată lumea știe cât de lacom e rechinul, care urmărind vasele, înghite tot ce cade în mare, nu numai carnea și resturile de mâncare, ci și alte lucruri nu prea plăcute, ca haine vechi, saltele, pălării și chiar sticle. Numai la spintecare se poate vedea ce bazar flotant e stomacul lui.

«Lăcomia perde omenia» însă, Ea îl face să cadă foarte ușor în cârligul cu două sau trei ciocuri ascuțite ce servește de undiță. Se înfige în cârlig așa ca să se acopere ciocurile fie carne dar mai ales slănină.

Cârligul se leagă cu o frânghie groasă și doi până la patru centimetri și se aruncă în mare, pe vreme frumoasă, filându-se 10—15 metri de frânghie.

Piloții sunt cari sar mai întâi, zburdând în jurul slăninei și făcând loc rechinului când acesta, înotător mai greoi se apropie. Uneori rechinul înghite dintr'o dată înșelătoarea pradă; alte ori pare a ...odi, pune frâu lăcomiei, dă târcoale cârligului. Când se hotărăște, se întoarce cu burta în sus sau se culcă pe lat și slănina e îmbucată dintr'o înghițitură, gura lui având uneori chiar 60 cm.!

Marinarul dela pupa smucește de frânghie, ciocurile cârligului se înfig în gura sau în pântecele monstrului. Pasagerii și ceilalți marinari strigă de bucurie și sar la trasul frânghiei, care se face ușor, până ce rechinul e adus în dreptul cârmei. Cât e în apă e cuminte încă Frânghia se trece printr'o macara la vergă sau pic *). Spre siguranță se pregătește și un laț, cu care să se prindă capul rechinului. Se trage de frânghie și se ridică încet victima întocmai ca o ladă, cu toate că se sbate furios. Când s'a ridicat îndeajuns, se trage la bord și la un fluerat al căpitanului, dau toți drumul la frânghie: Rechinul cade pe punte, se asvârlă în toate părțile, sfărâmând cu gura lui puternică sau cu coada tot ce-i iese în cale, cutii, lăzi, butoae, etc.

E foarte primejdios să se apropie cineva de el și mulți marinari au avut picioarele rupte dintr'o lovitură de coadă.

Cu un alt laț i se apucă și coada. Un marinar voinic și îndrăsneț îi taie la iuțeală, cu un topor sau cuțit lung, coada, cea mai periculoasă armă a lui.

Ciuntit, rechinul nu mai e primejdios, afară numai dacă cine-va nu se apropie de gura lui, armată cu trei rânduri de dinți ascuțiți așezați cu trei înclinări diferite.

Cu o manelă (bâtă) i se dă câte-va lovituri la cap și iată-l amețit. Atunci i se spintecă uurta și i se jupoae pielea, operația încredințată bucătarului. Carnea rechinului e uscată, rea la gust, marinarii însă, sătui de fasole și carne sărată, o mănâncă cu plăcere. Unii însă se mulțumesc numai cu s o s u l și ceeace e mai bun în acest vânat, e rația dublă de vin pe care tradiția impune căpitanului să o dea cu acest prilej.

Capul și creasta rechinului, curățate bine de carne, se dăruește căpitanului sau vreunui pasager darnic. *Pielea*, tare și aspă. se împarte între marinari, cari o păstrează până la debarcare și o dăruesc prietenilor lor tâmplari sau strungari, pentru a lustrul lemnul. *Inima*, care bate încă două-trei zile, câte odata chiar patru, se păstrează pentru ca și cei cari se îndoiau de acest fenomen, să-l poată controla. Puterea de vieață a rechinului e neînchipuit de mare și capul, despărțit de trunchiu, se sbate câte-va ore. C..., căpitanul portului Bordeaux, băgând mâna în gura unui rechin tăiat de mult, a avut pumnul rupt cu totul și a fost nevoe să i se taie brațul.

Pentru că sângele rechinului murdărește puntea, se spală foarte greu, și mai lasă un miros a parte; de multe ori e tăiat când e spânzurat în afara bordului. Alte-ori i se leagă de coadă două butoae vechi i se dă drumul în mare.

Marinarii spun că nu după mult timp rechinul se îneacă, afară numai dacă nu reușește să desfacă legăturile: dar ori cine știe cât de meșteri sunt marinarii la legături și noduri.

Rechini se găsesc și în Marea Neagră, mici însă, degenerați, cu fălcile și dinții cartilaginoși. Se văd pe piața Sulinei și a Constanței și dacă nu ar avea botul cari să arate că sunt rechini, s'ar confunda ca cega, al cărei gust chiar are.

B. B. Delamare

*) *Verga* e o grindă rotundă ce se așează în cruce la catarg. *Pic* e o vergă cu un cap prins la catarg celalt susținut de o frânghie. Capetele vergei și capul picului ies afară din vas și ajută la încărcare.

Culegătorii de ceaiu în America

—o—

Cine își închipue culesul ceaiului în America analog modului cum se cultivă ceaiul în China, acela face o mare greșală. Acești culegători, cari sunt numiți în regiunile respective *yerbateros* aduc ceaiul din pădurile virgine, de multe ori din regiuni, cari nu au fost încă călcate de piciorul omenesc, unde e expus să aibă întâlniri cu jaguari, crocodili și Indieni sălbateci.

Acești „yerbateros" nu se duc câte unul în pustietate. Un întreprinzător angajează 10, 20 sau chiar 30 dintre ei, și îngrijește de echiparea lor, cu îmbrăcăminte, cu cuțite, cu securi, arme, rachiu, tutun și cu celelalte lucruri necesare. Apoi e strâns un număr destul de mare de tauri, a căror carne formează mâncarea culegătorilor de ceaiu în timpul culegerii, și ale căror piei sunt întrebuințate la împachetatul ceaiului. Societatea acestor, culegători alege sau capătă un conducător, căruia toți trebuie să-i dea neapărată ascultare în tot timpul sezonului. Apoi o pornesc. De aci oamenii se despart câte doi, în diferite părți, pentru a lucra. Ei strâng acele mici ramuri, cari au multe frunze și tinerele mlădițe, le taie și le duc cu ajutorul unor curele de două ori pe zi la colibă, unde se adună cu toții pentru a mânca la prânz și seara. Același lucru e continuat săptămâni și chiar luni întregi. Dacă s'a strâns o cantitate îndestulătoare de ramuri de ceaiu și s'au tăiat și destui tauri. ale căror piei să poată servi la împachetat, atunci se face în apropierea colibei un stativ, sub care pământul trebue să fie cât mai aspru. Aici se pun ramurile și se arde dedesupt un foc, care trebue să rugineascã puțin ramurile. După aceasta, cenușa e îndepărtată și ceaiul este întins pe pământ pentru a fi uscat, cu scopul de a primi asprime, pentru a puta fi făcut praf. Intre timp pieile sunt tăiate în două, umplute și apoi cusute într'așa un mod, încât devin baluri, cari au aproape forma cubică, acestea sunt atâta de tare ca piatra. Un bal nu poate însă să cântărească vreo 150 kgr.

Siegmund Prager

Fabrica dela Komando

(Note și impresiuni)

Nu departe de orașul Brașov se găsește renumita localitate climaterică Covasna. De cum am sosit în această stațiune, auziam mereu vorbind de fabrica de cherestea dela Komando. Eram nerăbdător să aflu și eu ce e acest Komando. Mă interesai deci mai deaproape pe la vizitatori și putui afla că, este un sătuleț, așezat în munții Brețcului la o înălțime de 1200 m.; că acolo se află o fabrică de cherestea, că sunt niște poziții feerice pe acolo și pe lângă acestea că dorind să vizitezi această fabrică trebue să-ți expui vieața. Și de ce aceasta, întrebai eu? Drept răspuns mi se spuse că trebue urcat muntele cu un funicular. Cu toate că auziam acestea, nu desperai și în dorința de a vizita această fabrică, mă atașai la o societate, cu care în ziua de Joi 10 August pornii spre gara Covasna, de unde pleacă și trenul societății forestiere dela Komando. Sosiți la gară suntem invitați la biroul societății, unde suntem rugați să iscălim o declarație prin care se arată că: în caz de moarte la un eventual accident cu funicularul, societatea nu-și ea nici o răspundere. Auzind acestea era cât p'aci să mă întorc acasă. Sfătuit însă de societatea cu care venisem, mă decid să iscălesc. La ora 8 iată-ne așezați în micul tren al societății. 8 și un sfert, un fluerat prelung și iată-ne porniți. In iuțeala trenului trece, prin: Covasna, Voinești, Hargasz, și după un drum prin pădure, care a durat vreo oră și jumătate sosim la localitatea Șiklo unde se află funicularul. Coborîm și ne îndreptăm spre munți. Iată ne sosiți la funicular. Aci pe tot locul afișe mari anunță: «Suirea cu funicularul, constitue un pericol de moarte». Sosit la funicular rămân nedumerit. De acasă eu îmi închipuiam că funicularul să fie aerian, totuși acesta nu este aerian. Vorba românului „Socoteala de acasă, nu se potrivește cu cea din târg». Iată în câteva cuvinte o schitare a funicularului: E un pod uriaș, din lemn, înconjurat cu un grilaj de fier. Acest pod este așezat pe o schelă de fier care, în față e joasă, iar îndărât e foarte înaltă. Atât la partea din față cât și la cea contrarie, schela e terminată cu câte o pereche de roate.

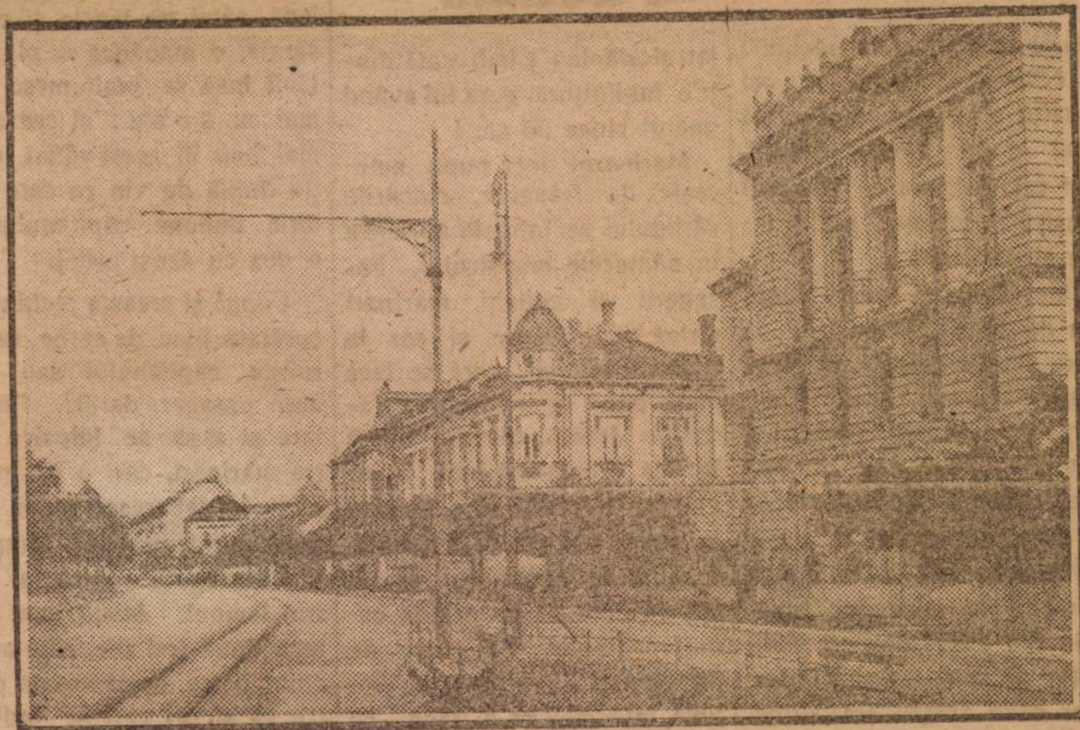
Faptul că funicularul e înalt îndărât iar jos în față, îl fac ca urcând muntele el să poate sta mereu într'o poziție orizontală. Intregul funicular e așezat pe șine, cari sunt înșirate pe munte. Din fața podului și până sus pe munte se întinde funia de fier. Sus pe munte să află încă un astfel de pod. Funicularul funcționează prin însăși greutatea sa, neavând nici un motor ci numai o simplă frână. Pe funicularul de jos se urcă oamenii, iar pe cel de sus se pun lemne. Cam acestea am avut de spus despre funicular. La ora 10 ne urcăm pe podul funicularului. La 10 și un sfert iată-ne ajunși pe munte, după ce am trecut printr'o criză de frică. Aci ne așteaptă un alt tren, la fel cu acela care ne adusese la funicular. Ne așezăm în el și la ora 10 jum. pornim după un drum de 2 ore prin niște poziții frumoase sosim la Komando. De notat că tot acest drum nu costă nici un ban!..

Fiind ora mesei pornim spre pădure unde mâncăm pe iarbă verde. La ora 2 p. m. după ce vizităm satul ne îndreptăm spre fabrică. Aci am avut ocazia să vizitez pentru prima oară o fabrică de cherestea. In parter se află gaterele. Aci era o vedere splendidă. Diviziunea muncei predomină. Ici un lucrător introduce butucii în gater, altul îi scoate, altul îi modelează, altul le încarcă și așa mai departe. După ce am vizitat parterul cu deamăuuntul, am fost conduși în sub sol unde se află instalate motoarele. Vederea de aci nici nu poate fi descrisă.

Vizitarea a durat 2 ore. La ora 4 și ceva ne așezăm din nou în tren și iată-ne porniți spre casă, mulțumiți că am avut ocazia să vizităm fabrica Komando.

Rothenberg Mauriciu
Lic. Matei Basarab

BEOGRAD

. . . . . cu străzi drepte și construcții nouă

Inscripțiunea următoare:

IMP. SEV. ALEXAND. AUG.

Luați primele trei litere *Imp*. Ei bine, acest *Imp* este o atribuțiune dela Imperator. Mai departe avem alt grup de trei litere *Sev*, care este prescurtarea dela Severus. Luăm un al treilea grup de șapte litere și anume *Alexand*, care după cum se vede este Alexandru, în fine ultimele trei litere *Aug*, care înseamnă Augustus. Deci inscripțiunea este: *Imperator Severus Alexander Augustus.*

Tot numele ar fi; Imperator Caezar M. Anubus Severus Alexander Augustus.

Maidanik Ion